

Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje
Univerza za tretje življenjsko obdobje

Letno poročilo 2011

Avtor: Claude Monet, Ko pride jesen

Letno poročilo 2011

Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje

Univerza za tretje življenjsko obdobje

<i>Urednica</i>	Dušana Findeisen
<i>Besedilo</i>	Dušana Findeisen, Alijana Šantej
<i>Oblikovanje</i>	Dušana Findeisen, Katarina Prosenc, Aleksandra Radojc
<i>Fotografije</i>	Miklavž Čuk in drugi
<i>Izdajatelj</i>	Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje Poljanska cesta 6, SI-1000 Ljubljana
<i>Tisk</i>	Pancopy, Stanko Pančur s.p., Ljubljana
<i>Naklada</i>	100 izvodov

VSEBINSKO KAZALO

Uvodne misli

UVODNE MISLI ALI NA PRVO MESTO DAJMO LJUDI	6

Dejavnost Društva v lokalnem prostoru

I. DRUŠTVO ZA IZOBRAŽEVANJE ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE - UNIVERZA ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE - KDO SMO	8
In kaj je naš namen?	9
Naša načela - naše poslanstvo	9
II. SEKCIJE DRUŠTVA ZA IZOBRAŽEVANJE ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE	10
Univerza za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani	10
Strokovna in administrativna podpora	13
Svetovalnica za dejavna poznejša leta	14
Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje	15
Sekcija Inštitut za raziskovanje in razvoj izobraževanja	20
III. TEMELJNA DEJAVNOST UNIVERZE ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE	27
IV. ORGANIZIRANO PROSTOVOLJSTVO IN VZGOJA JAVNIH USTANOV ZA SPREJEM STAREJŠIH PROSTOVOLJCEV	30
V. DRUGE REDNE/OBČASNE DEJAVNOSTI ZA SLUŠATELJE IN MENTORJE	35
VI. NEKATERI NASTOPI IN DELOVANJE ŠTUDENTOV UTŽO V JAVNOSTI	38

Dejavnost Društva v slovenskem in mednarodnem prostoru

VII. DEJAVNOST DRUŠTVA NA VSESLOVENSKI RAVNI	42
VIII. RAZISKOVALNO SPREMLJANJE, RAZVOJNE DEJAVNOSTI DRUŠTVA	48
IX. MENTORSTVO IN SVETOVANJE RAZISKOVALNE IN DRUGE NARAVE ŠTUDENTOM V TERCIARNEM IZOBRAŽEVANJU, SODELOVANJE Z VISOKIM ŠOLSTVOM	49
X. SODELOVANJE Z NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI, VLADNIMI ORGANIZACIJAMI, USTANOVAMI, OBČINAMI IN PODJETJI	50

XI. MEDNARODNO SODELOVANJE	62

Pričevanja, ozaveščanje, sodelovanje

XII. PRIČEVANJA IN OZAVEŠČANJE O POLOŽAJU STAREJŠIH.....	63

XIII. PRIČEVANJA O PRIMERIH DOBRE PRAKSE	66

XIV. SODELOVANJE Z JAVNIMI OBČILI	70

Spletne novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje.....	71

Domača spletna stran, elektronske in pisne okrožnice, oglasne deske	72

Stran U3 v Vzajemnosti.....	72

Radijske, televizijske oddaje, nastopi na domačih in tujih tleh.....	73

Mentor in znanje	73

XV. PREDSTAVITVE MONOGRAFIJ, JAVNE PRIREDITVE V SODELOVANJU Z DRUGIMI

ORGANIZACIJAMI.....	74

XVI. SPODBUJANJE K BRANJU, POSLUŠANJU GLEDANJU, RAZMISLEKU	75

SKLEPNA BESEDA.....	78

LITERATURA IN VIRI	79

Članki v javnih občilih izpod našega peresa in objave na spletnih straneh.....	79

Objave na spletnih straneh in članki izpod peresa slušateljev in novinarjev	81

Rubrika U3 v reviji Vzajemnost, s katero imamo vzpostavljeno partnersko sodelovanje	85

Radijske in televizijske oddaje	85

Zgibanke in drugo promocijsko gradivo	86

PRILOGE	88

PRILOGA A.....	88

PRILOGA B1	89

PRILOGA B2	91

PRILOGA C.....	93

PRILOGA D.....	95

PRILOGA E	98

Naša zahvala gre mnogim. Če jih na tem mestu vseh ne imenujemo, naš dolg do njih zato ni nič manjši. Zahvaljujemo se:

Andragoškemu društvu Slovenije
Arhitekturnemu muzeju Ljubljana
Atidi d.o.o.
Evropski komisiji - program vseživljenjsko izobraževanje/CMEPIUS
Inštitutu Antona Trstenjaka
Kinodvor
Loškemu muzeju Škofja Loka
Narodnemu muzeju Slovenije
Prirodoslovnemu muzeju Slovenije
RTV Slovenija
Reviji Vzajemnost
S&T Slovenija d.d.
Slovenskemu etnografskemu muzeju
Slovenski filantropiji
Univerzitetnemu kliničnemu centru Ljubljana
in številnim prostovoljcem

in sofinancerjem:

Evropskemu socialnemu skladu
Mestni občini Ljubljana
Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve
Ministrstvu za javno upravo
Ministrstvu za šolstvo in šport
Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

UVODNE MISLI ALI *na prvo mesto dajmo ljudi*

Ob pregledu cvetobera leta 2011 smo spoznali, da smo se v letu, ki je za nami, posvečali svoji temeljni dejavnosti, izobraževanju starejših odraslih. Zanje smo uvedli domala deset novih programov, velik poudarek pa smo dali tudi skupnim študijskim dejavnostim in dogodkom na UTŽO Ljubljana in/ali na Slovenski univerzi za tretje življenjsko obdobje, širjenju in utrjevanju mreže univerz za tretje življenjsko obdobje ter Mreže nevladnih organizacij izobraževanja starejših, mednarodnim dejavnostim in razvoju ter kampanji za prepričevanje javnosti in zagovorništvo starejših in njihovega izobraževanja.

Najvidnejši skupni dogodek tega leta je bil nedvomno *1. Mednarodni festival znanja in kulture v tretjem življenjskem obdobju* v Škofji Loki, prikaz delovanja slovenskih UTŽO, zamejskih Slovencev in študentov UTŽO v Zagrebu.

Posvetili smo se *utrjevanju mreže in posameznih univerz za tretje življenjsko obdobje*, v želji, da vse univerze zlagoma dosežejo položaj samostojnega socialnega subjekta. Univerzo naj bi vodili starejši sami, oblikovala naj bi življenje v kraju, vse na temelju izobraževanja in kulture in z znanjem podprtega prostovoljskega dela. S temi načeli in hotenji smo vodili številne svetovalne pogovore, predavanja, obiske v posameznih krajih Slovenije. Nekatere univerze, U3 v Gorici, UTŽO v Grosupljem in UTŽO Velenje so praznovale visok jubilej obstoja. Veseli smo bili tega in njihovega napredka.

Posvetili smo se tudi novim oblikam izobraževanja naših študentov za sodelovanje pri razvoju njih samih (Znaš, nauči drugega) in lokalne skupnosti (Vrtni prostovoljci v Botaničnem vrtu Ljubljana, izobraževanje kulturnih mediatorjev za delo v slovenskih muzejih in Kliničnem centru Ljubljana, izobraževanje starejših za razumevanje posebnih učnih težav oziroma disleksije in pomoč mladim). Izobraževali smo tudi mlade študente, nekateri so pričeli sodelovati z nami tudi kot prostovoljci.

Veliko dogodkov je steklo okviru projekta Krepitev mreže nevladnih organizacij izobraževanja starejših. Izobraževanje predstavnikov nevladnih organizacij je potekalo na različne teme. Izvedli smo tudi dialoge državljanov in druge oblike izobraževanja, srečevanja ali konference, nekatere tudi v sodelovanju s podjetjem S&T ali pa s CNVOS.

Pozornost smo namenili svoji *družbeni vlogi*. Speljali smo močno kampanjo za prepričevanje javnosti, izšli so številni intervjuji z nami, tudi naši študenti so prispevali članke in oddaje, še posebno študenti v novinarskem študijskem krožku. Izšlo je sedemnajst števil naših Elektronskih novic, ki so namenjene različnim ciljnim skupinam: starejšim odraslim in študentom SUTŽO, raziskovalcem, strokovnjakom vseh vrst, predstavnikom centrov odločanja in oblikovanja politik, novinarjem, socialnim delavcem, andragogom in geragogom, muzealcem, partnerskim in sorodnim ustanovam ter organizacijam itd.

Izdali smo več števil publikacije *Mentor in znanje*, ki temelji na zaznanih vprašanjih mentorjev. Sodelovali smo v *Svetu za kakovostno starost, solidarnost in sožitje generacij*, dali in oblikovali smo vrsto pobud zajetih v Strategiji za dejavno staranje.

Dali smo prispevek AGE Platform Europe pri oblikovanju temeljev za Leto za dejavnega staranja in solidarnost med generacijami 2012.

Speljali smo konferenco Finska in Slovenija; tekoča vprašanja v izobraževanju odraslih, skupaj s kolegi iz finskih centrov za izobraževanje odraslih in Andragoškim centrom Slovenije in štiri konference za javnost v okviru projekta DANET na temo demografskih sprememb in identitet ter kulturne dediščine.

Za svoje delo smo znova prejeli priznanja, denimo priznanje JAPTI za najbolj inovativno dejavnost na področju družbenega razvoja in druge.

V preteklem letu je ugledala luč dokumentarna monografija *Marija Saje: preplet človeka, znanja in kulture*.

Veliko smo postorili skupaj, za kar dolgujemo zahvalo vsem zaposlenim in zunanjim sodelavcem, pa tudi vsem prostovoljcem, animatorjem v študijskih skupinah in vsem drugim, ki nam priskočijo na pomoč in seveda vsem, ki so nas tudi finančno podprli. Nekaj pa se je vendarle izkazalo: ob vseh razvojnih dejavnostih, ki za Slovensko univerzo za tretje življenjsko obdobje pomenijo korak naprej, smo nehoti potisnili v ozadje načrtno in le njim in njihovim posebnim potrebam posvečeno izobraževanje mentorjev UTŽO v Ljubljani. Ob tem spoznanju smo se odločili, da bo v letu 2012 v ospredju prav ta dejavnost.

Pred nami je znova drugačno obdobje, v katerem se sredi družbene, finančne in gospodarske krize, nakazujejo nove izobraževalne potrebe starejših odraslih in skupnosti. Z novimi programi, ki jih pripravljamo, se bomo spomnili nekdanjih oblik solidarnosti, spoznavali bomo nove, širili bomo vrednote medsebojnega spoštovanja in vere v skupne moči, v znanje in kulturo, ki naredita življenje vseh dostojanstveno. Ni nas strah novega obdobja, saj že domala trideset let poznamo rešitev: **na prvo mesto dajmo ljudi**.

Prof. dr. Ana Krajnc, predsednica

I. DRUŠTVO ZA IZOBRAŽEVANJE ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE - UNIVERZA ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE - KDO SMO

Društvo je leta 1995 v priročniku *Prostovoljstvo starejših za starejše* popisalo svoj prostovoljski razvoj in podalo posplošitve za prenos znanja o prostovoljstvu. Leta 2005 je, obogateno z izkustvenim in teoretskim znanjem, zasnovalo *mrežo prostovoljnih kulturnih mediatorjev v muzejih*, leta 2010 *Mrežo prostovoljnih kulturnih mediatorjev v bolnišnicah in program umetnost prostovoljskega pripovedovanja* (2005), prav zdaj pa snuje nov program izobraževanja in profesionalnega prostovoljstva »*Vrtni prostovoljci*«. Pri tem se povezuje z javnimi ustanovami, vodi raziskave, vodi usposabljanje. Uvaja inovativno prakso, izobražuje starejše in osebje javnih ustanov, slednje za ustvarjaje novih, izvirnih prostovoljskih vlog za starejše, takšnih, ki zahtevajo nenehno izobraževanje. Velika želja društva pa ostaja: oživiti izobraževanje na področju obrti in znanje prenesti z upokojenih obrtnikov na mlade. Za svoje delovanje so sodelavci društva/njegovi študenti prejeli številna občinska, državna, strokovna in stanovska priznanja.

Društvo je torej razvilo svojo teorijo izobraževanja starejših odraslih in svoje modele. Njegovi sodelavci so tako postali eksperti Evropske komisije in Age Platform Europe ter želeni eksperti v mnogih evropskih projektih. Društvo je izdalo svoje raziskovalne in strokovne monografije. Njegovi sodelavci so oblikovali več predmetov na ravni univerzitetnega študija in na temelju izkustva društva: socio-kulturna animacija in izobraževanje za lokalni razvoj, medgeneracijsko povezovanje, menedžment v socialnem delu, izobraževanje za lokalni razvoj. Društvo ima tudi *specialno knjižnico*, odprto za javnost. Vodi *izobraževalno prakso za študente*, ki so na ravni univerzitetnega študija. Društvo sodeluje v številnih raziskavah drugih ustanov in se tradicionalno povezuje z univerzami za tretje življenjsko obdobje v inozemstvu, z izobraževalnimi ustanovami in drugimi organizacijami starejših za delo s starejšimi, pa tudi z mladinskimi organizacijami doma in po Evropi (Voluntariat, Teffel Kreisau).

Obsežen del svojega delovanja društvo posveča nastopom v javnosti, zavedajoč se, da le tako lahko vrši svoje družbeno poslanstvo, ki je širše od širjenja izobraževanja starejših.

Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje smo torej postavili organizacijske in vsebinske temelje s prostovoljnim delom prve mentorice in prvih slušateljev v letu 1984-z dvoletnim eksperimentalnim programom v okviru takratnega Centra za intenzivno učenje tujih jezikov na Vilharjevi cesti v Ljubljani. Leta 1986 sta jo uradno ustanovila Filozofska fakulteta v Ljubljani in Andragoško društvo Slovenije. Sprva je delovala kot sekcija Andragoškega društva Slovenije, kasneje kot samostojno prostovoljno, neprofitno društvo strokovnjakov na področju izobraževanja odraslih in starejših odraslih, na področju kulture ter na področju socialnega varstva starejših.

Od prvih začetkov Univerza temelji na delu strokovnjakov in prostovoljcev. Četudi so nekateri imeli pomisleke glede prostovoljstva danes vemo, da Univerza brez tega ne bi obstajala, da bi bilo učenje, ki nam ga vsem ponuja, precej skromnejše. Zato smo prostovoljstvo postavili kot temeljno načelo, skupaj z uveljavljanjem pozitivnega pogleda na starost in staranje. Poslanstvo Univerze je javno, odslikava potrebe starejših odraslih, pa tudi družbe. S pojavom številnih družbenih prekinitev in posledične družbene neenakosti ter

ob premiku od prostočasnosti izobraževanja starejših predvsem na področju kulture in družboslovja k *izobraževanju starejših za osebno rast, izobraževanju kot načinu bivanja in sodelovanja v družbi*, se je v zadnjih štirinajstih letih preoblikoval/dopolnil tudi temeljni namen Univerze za tretje življenjsko obdobje.

V delu *Dušane Findeisen in Alenke Hebar Menedžment v nevladnih organizacijah* (2008) najdemo številne primere z Univerze za tretje življenjsko obdobje, s katerimi avtorici ilustrirata organizacijski razvoj nevladne organizacije, kakršna je *Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje*, v praksi poznano pod imenom *Univerza za tretje življenjsko obdobje*; od tistih prvih časov, ko je bil upravni odbor društva podrejen posamezniku ali majhni skupini posameznikov, do današnjega dne, ko je povezanost upravnega odbora z zaposlenimi velika. Financiranje, ki so zanj sprva poskrbeli kar člani upravnega odbora iz lastnih žepov, ali je prihajalo zgolj iz enega vira, danes zagotavljajo različni viri, vključno z večletnimi pogodbami. Dejavnost je bila sprva ena osrednja (izobraževanje starejših odraslih), danes je dejavnosti več, obstajajo strateški načrti, akcijski načrti ipd. Nekoč je bilo pomembno, da se dejavnost postavi, danes pa je bistvena kvaliteta njenega razvoja. Zaposlovanje je bilo sprva ohlapno, neformalno, danes obstajajo opisi delovnih mest itd. Razvoj je bil sprva posvečen enemu ali dvema profiloma uporabnikov, danes obstaja razvojni načrt za več profilov uporabnikov.

In kaj je naš namen?

- spodbujati,boljšati, omogočati povezovanje in samo-organiziranost starejših, starejših s posebnimi potrebami in upokojenih s pomočjo izobraževanja in kulture;
- ustvarjati *okoliščine za osebno rast starejših, starejših s posebnimi potrebami in upokojenih*, za njihovo vključenost v družbo, dejavno starost, solidarnost in sodelovanje z drugimi generacijami, znova ob pomoči izobraževanja in kulture;
- analizirati in raziskovati izobraževanje in druga vprašanja starejših, starost in staranje tako z osebnega kakor družbenega vidika ter nasledke raziskovanja širiti v strokovni in širši javnosti;
- predstavljati starejše, starejše s posebnimi potrebami in upokojene ter zagovarjati njihove interese v javnosti in v odnosu do lokalnih, nacionalnih in mednarodnih ustanov;
- *krepi in širiti mrežo univerz za tretje življenjsko obdobje imenovano Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje* in krepi mrežo nevladnih organizacij na področju izobraževanja starejših odraslih.

Naša načela - naše poslanstvo

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje je po svoji naravi nepridobitna. *Temelji na prostovoljnem delu, sodelovanju in prispevanju.*

Prvo načelo: Svojo pravico do učenja, delovanja, ustvarjanja in druženja dolgujemo verigi vseh, ki so svoje napore vgradili v njeno postavitev in razvoj, zato je Univerza obča in neodtujljiva last.

Drugo načelo: Starejši študenti, mentorji in sodelavci Univerze svoje znanje, izkušnje, kulturo in spoznanja izmenjujemo med seboj in po svojih močeh prispevamo k ustvarjalnemu delovanju svoje študijske skupine in Univerze v celoti.

Tretje načelo: Na Univerzi smo in z njo sodelujemo zato, ker si želimo pridobiti znanje zase in za skupnost, si medsebojno pomagati in spreminjati pogled na poznejša leta življenja.

Četrto načelo: Zavezuje se, da bomo na Univerzi in v javnosti skrbeli za razvijanje pozitivnega odnosa do starosti in staranja ter do izobraževanja starejših.

Peto načelo: Univerza je odprta odraslim v njihovih poznejših letih in dolgotrajno brezposelnim starejšim ne glede na njihovo starost, stopnjo formalne izobrazbe, politično, narodnostno ali versko pripadnost.

II. SEKCIJE DRUŠTVA ZA IZOBRAŽEVANJE ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE

Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje in njegove sekcije se danes, osemindvajset let po nastanku in šestindvajset let po začetni uradni ustanovitvi Univerze za tretje življenjsko obdobje v okvirih Andragoškega društva Slovenije, posveča raziskovanju, razvoju, zagovorništvu in izobraževanju za osebno rast, zaposljivost, za plačano in prostovoljno delo starejših, izobraževanju odraslih, izobraževanju za medgeneracijsko sodelovanje, svetovanju za dejavno staranje in razvoju nove močne smeri: *medsebojnemu mentoriranju starejših*.

Razvoj Društva za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje in družbene spremembe na katere se odziva, so narekovali preoblikovanje organiziranosti društva v *tri sekcije: Univerza za tretje življenjsko obdobje, Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje, Inštitut za raziskovanje in razvoj izobraževanja*.

Univerza za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani

Univerza za tretje življenjsko obdobje je ena od treh sekcija Društva za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje. Je temeljna sekcija tega društva. Združuje samopomočne izobraževalne skupine, študijske krožke in druge samo-organizirane skupine starejših, starejših s posebnimi potrebami in upokojenih, ki temeljijo na načelih prostovoljstva, proste izbire, vzajemnosti, medsebojne pomoči ob izmenjavi znanja, izkušenj in kulture med njihovimi člani ter pod vodstvom usposobljenega voditelja ali mentorja.

V javnosti deluje ta sekcija pod svojim imenom *Univerza za tretje življenjsko obdobje*, v plačilno-pravnem prometu pa uporablja ime in pečat Društva za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje.

Delovanje sekcije Univerza za tretje življenjsko obdobje omogočajo člani Društva za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje: starejši študenti, animatorji, mentorji, prostovoljci, zaposleno osebje in zunanji strokovnjaki, pa tudi člani upravnega in nadzornega odbora društva ter predsednica.

Posamezne dejavnosti v okviru sekcije Univerza za tretje življenjsko obdobje vodijo voditelji skupin oziroma mentorji.

Univerza za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani je najpomembnejša sekcija Društva za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje. V začetku študijskega leta 2011/2012 je štela 3428 študentov, od tega 3013 žensk (88 %) in 415 moških (12 %). Nižji procent moških v izobraževanju starejših odraslih beležimo zaradi različne socializacije žensk in moških v našem kulturnem okolju. Moški so vzgojeni za odločanje, delovanje, ženske v skrbstvenem odnosu. Situacija je drugačna le v severnih evropskih državah, kjer je enakost žensk in moških prisotna tudi drugod, v domačem okolju, političnem življenju itd. Kljub vsemu smo prepričani, da lahko uvedemo vsebine, ki bodo pritegnile več moških. Vsebine, kjer se bo teoretično razmišljanje prelilo v delo z rokami, v izdelke.

Povprečna starost starejših študentov je 64 let. Največ starejših študentk in študentov je univerzitetno izobraženih (19,7 %), sledijo jim tisti s srednjo (18,4 %) in višjo izobrazbo (12,7 %). Med najbolj pogostimi so naslednje socio-profesionalne kategorije: ekonomisti (15 %), administratorji (7 %), vzgojitelji in učitelji (5 %), zdravstveni delavci (5 %), kemiki (2,6 %), pravniki (2,2 %), družboslovci (2,1 %) in gradbeniki (1,7 %). Uporabili smo kategorizacijo SURSa.

Pričevanje

Utrinki z vpisa 2011. Doslej že več kot 500 vpisnikov.

Ljubljana, september 2011

V prvih osmih dneh septembra smo vpisali več kot 500 vpisnikov. Največ jih je bilo doslej v starostni kategoriji od 54-65 let. Tipični vpisnik je vpisnica, čeprav se v naše programe vpisuje letos precej več moških (17%). Med vpisniki smo srečali znane in neznane obraze. Naši prihodnji študentje so prišli k vpisu sami, v spremstvu svojih odraslih otrok ali vnukov, skupaj s prijatelji ali nekdanjimi sošolci. Včasih smo ob vrsti vpisnikov zagledali tudi kužka, ki je spremljal gospodarja k vpisu. Kaj vpisujete in kaj vas je navedlo, da ste izbrali, denimo italijanski jezik, smo povprašali zbrane? Gospa, ki mimogrede omeni, da ji je petinosemdeset let, pove zgodbo svoje odločitve. V Novem mestu, kjer so živeli, je bila med okupacijo tudi restavracija in italijanski kuharji so ji nekoč mimogrede navrgli: »Che belle gambe!«. Kaj to pomeni, je hitro odkrila. Zdaj italijansko razume, bere, ne zna pa govoriti. Za kaj drugega, pravi, ni, s tem bo začela, zdaj, kljub operacijam, ki so ji odvzele veliko moči. »Zakaj ste se odločili za francoski jezik?« »Pred petindvajsetimi leti sem zbolela za encefalitisom, in takrat se mi je zdelo, da se lažje učim drugih jezikov kot francoščine«, je povedala gospa, zgodovinarica po stroki ... Kompenzacijsko učenje, nadomestno učenje, s čimer zadovoljujemo nekdanje želje, je pogosto na UTŽO. Od tam pa so poti odprte na vse strani. Veliko študentov se zanima tudi za vse oblike

povezave izobraževanja in prostovoljskega dela, ki jih vodimo skupaj s slovenskimi muzeji, UKC-jem, Onkološkim inštitutom in Botaničnim vrtom Ljubljana.

Udeležba starejših študentov v izobraževanju na dan 30. december 2011 je bila 4888. Študenti se izobražujejo od 2 do 8 ur tedensko, vsaj osem mesecev v letu, mnogi tudi čez vse leto. Razen tega se udeležujejo številnih drugih oblik izobraževanja, konferenc, posvetov, seminarjev, izobraževalnih izletov, poletne univerze, ki tečejo zanje in za javnost.

K povečanju udeležbe v primerjavi s predhodnim letom je prispevala tudi *Mestna občina Ljubljana*, oddelek za izobraževanje, saj je v letu 2011 financirala šest izobraževalnih programov, ki smo jih izvedli v dvanajstih študijskih skupinah: (1) Babica in dedek za današnje čase, (2) Bilo je nekoč. Slovenski prostor skozi zgodovino, (3) Keramika, (4) Mediacija: ustvarjalna pot reševanja sporov, (5) Moji starši so stari - kritična geragogika, (6) Pametno z denarjem: moje finance v tretjem življenjskem obdobju. Vseh šest programov je obiskovalo 167 starejših meščanov v 12 študijskih skupinah.

Čas vpisa je ključno obdobje v študijskem letu in je obdobje, ki traja in traja. Glede na to, da je UTŽO Ljubljana samo-organizirana, je začetek študijskega leta velika preizkušnja, ki poteka vsaj dva meseca, preden vsi animatorji prevzamejo svojo vlogo in jo pričnejo vršiti, preden vse mentorje, ki so prenehali delati z nami, nadomestimo z novimi, selektivno izbranimi in jih uvalno usposobimo za delo s starejšimi odraslimi.

Če povzamemo:

Tipičen vpisnik je tako v letu 2011/2012 bila ženska v starosti od 61-69 let. Struktura vpisnikov po starosti pa je bila naslednja: do 45 let: 0,1 %, od 46 do 53 let: 0,7 %, 54-60 let: 17 %, 61-65 let: 30 %, 66-70 let: 21 %, 71-80 let: 26 %, 81-90 let: 4 %, nad 90 let: 0,1 %, brez podatka: 1,2 %.

Struktura vpisnikov po doseženi izobrazbi: osnovna šola: 4 %, srednja šola: 35 %, višja šola: 23 %, visoka šola: 31 %, magisterij, doktorat: 4 %, brez podatka: 3 %.

Največ vpisnikov se je vključilo v naslednje študijske krožke in skupine: angleški jezik: 17 %, računalništvo: 8 %, umetnostna zgodovina: 8 %, geografija: 7 %, hortikultura: 6 %, keramika: 5 %, španščina: 5 %, italijanščina: 5 %, zgodovina: 4 %, francoščina: 4 %, medsebojni odnosi: 4 %, slikarstvo: 3 %, nemščina: 3 %, drugo: 21 %.

Število študijskih skupin je bilo 293 na dan 30. december 2011.

Del »delovnega jedra« ljubljanske in mreže slovenskih UTŽO. Foto: Miklavž Čuk

Strokovna in administrativna podpora

Izobraževanje starejših odraslih v študijskih krožkih in študijskih skupinah ter drugi programski sklopi in dejavnosti Univerze zahtevajo zanesljivo, strokovno in administrativno podporo. Razumljivo: univerza ima obsežen program dela, omogoča samo-organiziranost študijskih skupin, da pa to dosežemo, je v ozadju potrebna zanesljiva in obsežna organizacija in podpora, tudi strokovna, administrativna in računovodska.

Sodelavci Univerze pod vodstvom *Alijane Šantej*, univ. dipl. andragoginje, za svoje delo potrebujejo poznavanje zgodovine in kulture univerze, njeno posebno naravo neprofitne, javnemu dobru predane organizacije, spremljanje zakonodaje, ki ureja civilno družbo in spremljanje delovnopravne ter druge zakonodaje, poznavanje vodenja kakovosti itd. Najpomembnejši pa se zdi stik z obiskovalci, bodisi v živo, bodisi po telefonu ali elektronski pošti, pa tudi redni pošti. Sodelavci morajo poznati in upoštevati načela UTŽO, spoštovati vrednote starejših.

Na sedežu Univerze so sodelavci v preteklem letu v poprečju sprejeli 28 obiskovalcev dnevno, bili so jim na razpolago z nasveti, usmerjali so jih. Prisluhnili so njihovim pobudam in potrebam. Sodelavci so po elektronski pošti, telefonu, ob pomoči spletne strani, s konzultacijami v živo, s skupinskimi konzultacijami in drugače koordinirali 294 animatorjev in 114 mentorjev študijskih skupin. Le tako in še drugače je moč vzdrževati široko mrežo samo-organiziranih skupin.

Pričevanje

UTŽO in njeno delo sta kazalnik družbenega razvoja

Ljubljana, maj 2011

Odkrivamo, koliko zmožnosti je v nas, toda ničesar ne bi bilo brez Univerze za tretje življenjsko obdobje, ki je med nami že osemindvajset let. Elektronska sporočila, vabila na predavanja in delavnice, E-novice in vse drugo razkrijejo, kaj se dogaja na UTŽO, da mi lahko napredujemo. Kaj pa, če je univerzitetni učitelji in prostovoljci ne bi ustvarili, če je ne bi bilo, tako kot je še zmeraj ni v prenekateri evropski državi, kjer je družbeni razvoj zaostal? Koliko manj prijateljstev bi bilo sklenjenih? Koliko novega znanja bi ostalo neodkrita? Koliko znanja mladih in starejših mentorjev, univerzitetnih učiteljev, strokovnjakov, vidnih ustvarjalcev, mladih, ki vstopajo v svet dela in nas študentov ne bi bilo ustvarjenega in predanega nam in našemu kraju, drugim državam! Koliko znanja upokojenih strokovnjakov bi poniknilo brez vrednosti za družbo! Koliko manj bi bila cenjena Slovenija v evropskem prostoru! Koliko manj dela bi bilo opravljenega! Koliko več bi bilo bolnih, ker ne bi imeli kje izživeti svojih zmožnosti, kje dajati in prejemati? Vsega

tega se v denarju ne da ovrednotiti, saj gre za »neekonomске kazalce«. Delo UTŽO naredi življenja vredna, morda jih celo rešuje. Se sredi starajoče se družbe humanistične in manj humanistične vlade tega zavedajo? Mi se! (Vir Joža Železnik, študentka v študijskem krožku Ustvarjalno pisanje).

Priprave na novo študijsko leto smo začeli že v maju 2010, vzporedno z evalvacijo tekočega študijskega leta; oblikovanje morebitnih dopolnilnih pravilnikov, po katerih se je pokazala potreba sredi novo nastalih situacij med študijskim letom, priprava razlagalnega in informacijskega gradiva za mentorje in animatorje študijskih skupin, priprava blagajniških potrdil, posodabljanje spletne strani, oblikovanje urnikov, zahvale obstoječim mentorjem in animatorjem za njihovo dragoceno delo, vzpostavljanje sodelovanja z novimi mentorji, urejanje najemnih prostorov, pogajanja z najemodajalci, urejanje in nabava učnih pripomočkov za tekoče delo študijskih skupin in predvsem vsebinska priprava novega študijskega leta in novih študijskih programov v sodelovanju z zunanjimi sodelavci.

Delovanje sekcije Univerza za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani je bilo financirano iz članarin, s prostovoljnim delom animatorjev in drugih prostovoljcev, s subvencijami Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Mestne občine Ljubljana, Oddelka za izobraževanje, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Ministrstva za zdravje, Mestne občine Ljubljana, Službe za lokalno samoupravo. CMEPIUS je v okviru programa Grundtvig v celoti financiral dve usposabljanji (Senke Hočevar Ciuha: Learning in Later Life - Ciper in mentorice Irene Šterman: Art and Dialogue - Pariz).

Svetovalnica za dejavna poznejša leta

Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v okviru projekta *Center vseživljenjskega učenja ljubljanske urbane regije* (CVŽU LUR) deluje *Svetovalnica za dejavna poznejša leta*. Starejše odrasle informiramo in jim svetujemo o možnostih učenja in izobraževanja za življenje in delo, o vključitvi v izobraževalne programe na Univerzi za tretje življenjsko obdobje in drugje, v programe organiziranega prostovoljstva in o možnostih za dejavno življenje v poznejših letih življenja. V projektu sodelujejo še CDI Univerzum kot nosilec, Mestna knjižnica Ljubljana, Glotta Nova, Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik s ciljno skupino invalidov ter Zavod Mladinsko informativno svetovalno središče Slovenije (MISSS) s ciljno skupino priseljencev. Projekt vodi *Maša Bizovičar*. Financira ga ESS (Evropski socialni sklad) in Ministrstvo za šolstvo in šport. Projekt je petleten in poteka od leta 2008 do septembra 2012.

V osebno svetovanje je bilo tako v letu 2011 vključenih 432 *starejših odraslih*. Povprečna starost svetovancev je bila 65 let in večina (97 %) svetovancev je upokojenih. Dosežena stopnja formalne izobrazbe pri svetovancih je naslednja: 8 % ima zaključeno dve ali triletno poklicno šolo; 31 % ima zaključeno štiri ali petletno srednjo strokovno ali splošno izobrazbo; 26 % ima višjo izobrazbo; 28 % je visoko ali univerzitetno izobraženih; 2 % svetovancev ima magisterij in 2 % doktorat znanosti. Svetovali smo v večini ženskam (89 %). Starejši so za svetovanje izvedeli predvsem od prijateljev in znancev (40 %), na UTŽO (40 %), od družinskih članov (17 %), na spletni strani (14 %) in iz javnih občil (8 %).

Pričevanje

Čas za vpis v 28. študijsko leto UTŽO Ljubljana bo med 1. in 16. septembrom

Svetovalci vas bodo sprejeli med 1. in 16. septembrom ob delavnikih od 9.00-12.00 v prvem nadstropju na Poljanski 6 v Ljubljani. Pripravili smo tudi nekatere prenovljene programe kot so Človek in njegove pisave, Moji starši so stari - kritična geragogika, in povsem nove programe kot so Bilo je nekoč: slovenski prostor skozi zgodovino z mentorico zgodovinarico Narodnega muzeja Slovenije dr. Majo Žvanut, Ne čakaj na maj - moja/naša preteklost ob popevkah v letih 1945-1980 z radijsko glasbeno urednico in pevko šansonov Meri Avsenak, Kaj se nam dogaja? Urbana in demografska geografija z mentorjem dr. Damirjem Josipovičem, ki ga poznate že s konference o migracijah, Dedek in babica za današnje čase, Astronomija, Vrtna umetnost in oblikovanje vrtov itd. Svetovalnica tudi zbira slovenske in evropske primere dobre prakse, ki predstavljajo vredno organizirano prostovoljno delo in prispeva zamisli za razvoj socialnega podjetništva ter druge. Pri tem smo izhajali iz prepričanja, da je dejavno staranje le nekaj desetletij navzoče v evropskem prostoru, da ga je treba raziskovati in da je potrebno prispevati k nastanku modelov dejavne starosti.

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Predmet delovanja sekcije Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje je spodbujanje nastanka novih univerz po Sloveniji, koordiniranje in informiranje teh univerz, strokovna in svetovalna podpora univerzam po Sloveniji, organizacija in soorganizacija ter izvedba izobraževalnih in svetovalnih srečanj ter drugih izmenjav med univerzami.

V sekciji Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje je združenih 45 univerz delujočih v 42-tih krajih po Sloveniji in več kot 20 000 študentov, skoraj 2000 mentorjev in domala 1000 prostovoljcev. Mreža pokriva domala vso Slovenijo, skoraj brez sivih lis.

Univerze tako srečamo v krajih: Ajdovščina, Celje, Cerknica, Črnomelj, Domžale, Grosuplje, Idrija, Ilirska Bistrica, Ivančna Gorica, Izola, Jesenice (2x), Kočevje, Koper, Kranj (2x), Krško, Lenart v Slov. goricah, Litija in Šmartno, Ljubljana, Maribor (2x), Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto (2x), Ormož, Piran, Postojna, Ptuj, Radovljica, Ravne na Koroškem, Rogaška Slatina, Sevnica, Sežana, Slovenska Bistrica, Šentjur, Škofja Loka, Šmarje pri Jelšah, Trbovlje, Trebnje, Tržič, Velenje, Velike Lašče, Vransko, Žalec.

V letu 2011 sta bili ustanovljeni novi univerzi v Kranju in na Jesenicah, ena v Postojni, v drugi polovici leta 2011 pa je Univerza v Tolminu prenehala z delovanjem. Samostojni društvi sta postali Univerza v Grosupljem ter Litija in Šmartno.

Pričevanje

Ustanovitev nove UTŽO v Postojni so pospremili z radijsko oddajo

Postojna, 25. maj 2011

Prof. dr. Ana Krajnc je v oddaji na Radiu Postojna spregovorila o vlogi izobraževanja v življenju starejših in njihove družine ter o pomenu univerze za tretje življenjsko obdobje za kraj in občino. Maja Vodopivec je predstavila delovanje Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje. Na ustanovnem zboru nove nevladne organizacije so se zbrali predstavniki različnih društev. Oblikovale so se tudi prve študijske skupine, med drugim študijski krožek za umetnostno

zgodovino, lokalno zgodovino, angleški jezik in računalništvo ter študijski krožek za medsebojne odnose. Predsednica nove univerze za tretje življenjsko obdobje v Postojni je Nataša Belčič. Društvo UTŽO Postojna je v svoje okrilje sprejela knjižnica Postojna. Kontakt: Nataša Belčič, tel.: 041 304 286

Nekajkrat letno se predstavniki mreže Slovenske UTŽO srečajo na raznih posvetih, usposabljanjih in evalvacijskih srečanjih. Namen pri tem je krepiti mrežo in delovanje posameznih univerz za tretje življenjsko obdobje, namen je tudi krepiti prizadevanje za čim boljšo kakovost študija, svetovanje za prilagajanje študijskih programov in študijskih krožkov lokalnim potrebam in razmeram. V letu 2011 smo se srečali z regionalnimi predstavniki znotraj *Sveta mreže Slovenska UTŽO* (predstavniki posameznih regij, kjer delujejo univerze za tretje življenjsko obdobje) prvič 20. aprila v Cerknici in drugič 25. oktobra v Ljubljani.

Pričevanje

Razširjena seja Sveta mreže Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Ljubljana, 25. oktober 2011

Bilo je to srečanje predstavnikov slovenskih UTŽO, na katerem se je poleg formalnega dela, ki ga je vodila prof. dr. Ana Krajnc, predsednica sveta, odvil še tisti pomembnejši, kjer so o svojih izkušnjah spregovorili udeleženci. Mentorica Milojka Babšek Valentinčič je predstavila svojo udeležbo v projektu 18 poletij - avdiovizualno izobraževanje v Bristolu, skupaj s študentko Majdo Kohne pa še sodelovanje njune študijske skupine z irskimi organizacijami prostovoljnega dela. Tamara Jare je navzoče navdušila za študij naravoslovja in uvajanje prostovoljstva v botanične vrtove. Borka Kucler (ACS) je predstavila film o dejavnem staranju »V tretjem gre rado«. Napovedali smo tudi prihajajoči 1. festival: Znanje, kultura in tretje življenjsko obdobje v Škofji Loki.

Sekcija Slovenska UTŽO širi svoje poslanstvo tudi med zamejske Slovence. Na povabilo slovenske Tržaške knjižarne je 7. decembra potekalo srečanje v Trstu, ki so se ga udeležile Ana Krajnc, Nadja Mislej Božič in Maja Vodopivec.

Pričevanje

Če bi nastala, bi okrepila identiteto Slovencev

Trst, 7. december 2011

Bralnega srečanja v prostorih slovenske Tržaške knjižarne so se na povabilo urednice Martine Kafol udeležile Ana Krajnc, Nadja Mislej Božič in Maja Vodopivec. Prof. dr. Ana Krajnc je v svojem nastopu poudarila pomen izobraževanja starejših odraslih in poslanstva UTŽO v lokalnem okolju. Navzoče je spodbudila, naj ustanovijo svojo UTŽO, pri tem pa poudarila njen pomen za ohranjanje kontinuitete slovenske kulture in jezika v zamejstvu. Nadja Mislej Božič, predsednica UTŽO Sežana, je občinstvu predstavila prehojeno pot te mlade univerze za tretje življenjsko obdobje, njeno delovanje, uspehe in spoznanja. Želimo si, da bi Trst poleg italijanske UTŽO, ki neguje svoje, italijanske izobraževalne vsebine, dobil tudi izvirno slovensko UTŽO, kar bi okrepilo identiteto Slovencev v tem mestu. (Vir: Maja Vodopivec)

V okviru mreže Slovenska UTŽO je stekel tudi izobraževalni cikel *Disleksija: življenje med genialnostjo in izločenostjo*. Namen izobraževanja je bil spoznati razsežnosti disleksije, področja genialnosti in izpade nekaterih funkcij, nadomestne strategije, osebno doživljanje

disleksije, odnos okolja do oseb z disleksijo in socialne razsežnosti disleksije. Po polletnem izobraževanju naj bi se udeleženci izobraževanja usposobili za prostovoljno individualno mentorstvo osebi z disleksijo. Cikel so vodile prof. dr. Ana Krajnc, prof. dr. Marija Kavkler, doc. dr. Dušana Findeisen, mag. Milena Košak Babuder in Tamara Jare. Obiskovalo ga je 34 udeležencev, predvsem slušateljev UTŽO, pa tudi zainteresirani iz širše strokovne in laične javnosti.

Pričevanje

Disleksija: življenje med genialnostjo in izločenostjo

Ljubljana 19. oktober 2011

Prof. dr. Ana Krajnc je uvedla izobraževalni cikel »Disleksija: življenje med genialnostjo in izločenostjo« z uvodnim predavanjem na temelju svoje obširne raziskave o disleksiji pri odraslih. Cilj, ki smo si ga zadali, je usposobiti starejše študente za razumevanje in obvladovanje tega pojava. Nekateri si želijo razložiti sebe, nekateri so bili učitelji, pa jih je zgodaj pričelo zanimati to vprašanje, nekateri želijo pomagati vnukom, vsi pa se bodo usposobili za prostovoljno delo s tistimi, ki potrebujejo pomoč. Zgodnje odkritje disleksije je pomembno, pa tudi, če je pozno, pomaga, da si utrdimo samozavest.

Zahvaljujemo se Ministrstvu za šolstvo in šport RS za podporo.

Za posamezne univerze smo izvedli vrsto izobraževalnih in evalvacijskih srečanj.

Med pomembnejšimi projekti društva in vseh njegovih sekcij je zdaj tudi mreža, ki povezuje nevladne organizacije na področju izobraževanja starejših in jih krepi. Medgeneracijsko in medpodročno teče gibanje »Znaš, nauči drugega«, pri katerem gre za medsebojno računalniško opismenjevanje starejših v dvojicah. Inovativen didaktični koncept prenašamo tudi na področje gospodarstva v sodelovanju s podjetjem S&T Slovenija d.d.

Pričevanje

V gibanju Znaš, nauči drugega raste število mentorjev

Ljubljana, marec 2011

Na rednem srečanju udeleženi v gibanju računalniškega opismenjevanja v dvojicah Znaš, nauči drugega je naraslo število mentorjev. Da bo preteklo kar nekaj časa do tega dejstva, so napovedovala tudi naša pričakovanja. V slovenski izobraževalni kulturi smo namreč prepričani, da je mentor nekaj takšnega kot učitelj, da znanje lahko prenašajo le za prenašanje znanja usposobljeni učitelji. Biti mentor nekomu pa ne pomeni, da smo nujno profesionalci, pomeni dosti več: želeli darovati svoje znanje, izkušnje in kulturo, spremljati nekoga in podstaviti rame, ko mu ne gre, drugače pa spoštovati njegove želje in svobodo. (Vir: Senka Ciuha)

Pričevanje

Znaš, nauči drugega, konferenca UTŽO in podjetja S&T

Ljubljana, 15. september 2011

Prof. dr. Ana Krajnc je načela vprašanje učenja v post-moderni družbi in nezadržnih potreb po znanju, ki jih ni moč zadovoljiti le z izobraževalnimi ustanovami, »darovanje znanja pa zato postaja vse pomembnejše«, je poudarila. Na konferenci in okrogli mizi v organizaciji UTŽO in S&T je Maša Bizovičar uvodoma razgrnila ozadje gibanja Znaš nauči drugega, računalniško učenje v dvojicah starejših. Prostovoljni mentorji oziroma mentorice z različnih UTŽO in nevladnih organizacij in tisti, ki prihajajo iz podjetja S&T, so analizirali svoje motive za tovrstno

delo in povedali, kako se sami ob tem spreminjajo, kar je pglavitni cilj tega gibanja. Ema Perme, vodja Sektorja za izobraževanje odraslih na MŠŠ je navzoče seznanila s podporo Ministrstva za šolstvo in šport neformalnemu izobraževanju odraslih. Mag. Marko Papič s Fakultete za elektrotehniko je poudaril, da v Sloveniji starejši uporabljajo računalnik za iskanje informacij, poslušanje radia, za pošiljanje elektronske pošte. V tem smo nad evropskim poprečjem, sicer zaostajamo. Robert Trnovec iz podjetja S&T nas je spomnil, da je vsako dobro in uspešno podjetje zavezano skupnosti in ker je produkt S&T znanje, cilj UTŽO pa je tudi večanje in boljšanje znanja, sta se obe organizaciji združili v skupnih prizadevanjih. Dušana Findeisen je na koncu predstavila še koncept naložbene filantropije, koncept dolgotrajnega programskega sodelovanja podjetij z nevladnimi organizacijami.

Projekt *Krepitev mreže nevladnih organizacij izobraževanja starejših* smo začeli razvijati konec leta 2010. Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje v projektu koordinira nacionalno mrežo NVO izobraževanja starejših. Namen projekta je širjenje in utrjevanje mreže Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje, mreže nevladnih organizacij na področju izobraževanja starejših. Slovenska UTŽO projekt izvaja skupaj s partnerji: UTŽO Škofja Loka, UTŽO Grosuplje, UTŽO Žalec in NEC Cerknica.

Projekt omogoča, da iz razmeroma ohlapne mreže nastaja trajna mreža z zgrajeno podporno strukturo. V okviru projekta vodimo tudi dialog državljanov, zagovorništvo in povezovanje z ministrstvi ter skupno delovanje nevladnega sektorja povezanega v močno mrežo. Z izobraževanjem starejših iščemo poti za uveljavljanje nove podobe starosti, za integracijo različnih skupin starejših v družbo, za ohranjanje in razvoj družbene, politične in ekonomske odgovornosti starejših. Cilj projekta je med drugim okrepiti nevladne organizacije za izobraževanje starejših in jih usposobiti za dialog z vladnim sektorjem.

Projekt Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje je torej tudi Krepitev mreže nevladnih organizacij na področju izobraževanja starejših, kjer partnerske univerze vabijo v sodelovanje druge nevladne organizacije, na njih pa prenašajo organizacijsko, vsebinsko in drugo znanje, potrebno za vodenje in delovanje nevladne organizacije na področju izobraževanja starejših. Projekt bo potekal do zaključka leta 2012. Koordinira ga Maša Bizovičar v sodelovanju z Aleksandro Radojc. Projekt sofinancira ESS (Evropski socialni sklad) in MJU (Ministrstvo za javno upravo).

Pričevanje

O mrežah, civilnem dialogu in pravih rešitvah

Ljubljana, 18. januar 2011

V Ljubljani je potekalo srečanje partnerskih organizacij v projektu Krepitev mreže nevladnih organizacij na področju izobraževanja starejših, ki ga sofinancirata Ministrstvo za javno upravo RS in Evropski socialni sklad. Prof. dr. Ana Krajnc, predsednica Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje, je na tem srečanju med drugim spregovorila o pomenu mrež v informacijski družbi »Naj bo posamezno delovno jedro še tako zdravo in uspešno, v informacijski družbi zaradi premajhne družbene moči ne žanje priznanja, ki si ga zasluži. Kot mreža smo bolj vidni. Mreža ponuja možnosti za dialog in sodelovanje nevladnih organizacij z vladnimi službami, za so-oblikovanje politike ter procesov odločanja. Krizno obdobje prehoda iz ene civilizacije v drugo je namreč tudi za vlade držav težko. Te si obetajo, da bodo skupaj z državljani, organiziranimi v društva in nevladne organizacije uspele odkriti prave rešitve za

probleme in bodo tako bolj obvladale spremembe. K vplivnemu skupnemu nastopu nevladnih organizacij pripomore enotna organiziranost članic mreže. (Vir: Ana Krajnc)

Pričevanje

Mreža nevladnih organizacij na področju izobraževanja starejših se je tokrat krepila v Grosupljem

Grosuplje, 10. maj 2011

V Tomšičevi knjižnici, kjer je UTŽO Grosuplje skupaj s svojo predsednico Andrejo Smolič pripravila usposabljanje za nevladne organizacije, smo se z njo in dr. Ivom Puharjem pogovorili o prehojeni poti in študijskih ter akcijskih dosežkih UTŽO Grosuplje, ki so vidni na področju lokalnega razvoja; razstave, raziskave, medgeneracijsko povezovanje, prostovoljstvo, so njihova bera. Kulturna vloga UTŽO je pomembna tudi zato, ker so mnogi prebivalci Grosuplja tja priseljeni, zato je pomembno graditi istovetenje s krajem na temelju študijskega spoznavanja kraja. Dušana Findeisen je svoje predavanje posvetila vodenju nevladne organizacije, vprašanju družbenega poslanstva nevladnih organizacij, ki te ločuje od trgovinskih in vladnih. Maja Vodopivec je predstavila najrazličnejše vire financiranja, oziroma je opozorila na tiste, ki so nevladnim organizacijam dosegljivi in pisani na kožo. Usposabljanje delno financirata Ministrstvo za javno upravo in Evropski socialni sklad znotraj projekta Krepitev mreže nevladnih organizacij izobraževanja starejših.

V letu 2011 so bile v okviru projekta izvedene naslednje dejavnosti:

Šest regionalnih usposabljanj: Vodenje nevladne organizacije, Izobraževanje starejših in seminar za mentorje izobraževanja starejših Razumevanje starejših odraslih, programiranje in izvajanje izobraževanja zanje.

Pričevanje

V Slomškovi dvorani UTŽO se je odvijal dialog državljanov

Ljubljana, 25. oktober 2011

V okviru projekta Krepitev mreže NVO izobraževanja starejših so se zvrstila krajša predavanja o nevladni organizaciji in zagovorništvu (Goran Forbici, direktor CNVOS) in srečanje predstavnikov nevladnih organizacij z Emo Perme, vodjo Sektorja za izobraževanje odraslih na MŠŠ. Srečanje je moderirala Ana Krajnc. Odprla so se številna vprašanja; kako črpati sredstva iz Evropskega operativnega programa za razvoj človeških virov in iz slovenskega integralnega proračuna, pa tudi regijska sredstva (Lili Mahne) iz Regionalnega sklada, ki naj 20 % sredstev nameni civilni družbi. Tretjino sredstev za izobraževanje odraslih naj bi prispevali posamezniki, tretjino država, tretjino občina; naj bi bilo pravilo. V dialogu udeleženi državljani so predlagali uvedbo računovodstva prostovoljnega dela, tako, da bi se prostovoljno delo štelo kot vložek nevladne organizacije. Zakon o prostovoljstvu to že omogoča, je povedal Goran Forbici. Maša Bizovičar je predstavila rezultate evalvacije, ki je bila opravljena pri v mrežo vključenih nevladnih organizacijah. Vprašalnik je pokazal, da si članice mreže želijo predvsem skupnih projektov, še več svetovanja, informacijske podpore in pomoči. Dušana Findeisen je skupaj z navzočimi državljani oblikovala priporočila, pobude za Nacionalno resolucijo o programu izobraževanja odraslih, ki je prav zdaj v pripravi. **MJU in ESS se zahvaljujemo za sofinanciranje tega srečanja in projekta.**

Tri srečanja, kjer smo predstavili pomen kulturne dediščine v izobraževanju in prostovoljstvu starejših, koncept prostovoljnega učenja računalništva v dvoje, kulturne mediatorje in druge modele prostovoljstva in dejavnega vključevanja starejših v družbo.

Dva posveta z nevladnimi organizacijami za usklajevanje predpisov in oblikovanje pobud za zakonodajne spremembe na področju izobraževanja starejših.

Svetovanje nevladnim organizacijam s področja izobraževanja starejših.

Okroglo mizo *Znaš, nauči drugega*, kjer smo prikazali sodelovanje in povezovanje s podjetjem S&T Slovenija pri promociji prostovoljnega učenja računalništva v dvoje.

Predstavitev delovanja organizacij izobraževanja starejših in prikaz primerjave med nevladnim in vladnim sektorjem na področju izobraževanja starejših, ki je bila narejena na podlagi analize evalvacijskega vprašalnika.

Postavitev spletne strani Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje
<http://www.slovenska-univerza3.si>.

Računalniško usposabljanje za starejše prostovoljne mentorje računalništva.

Univerze in nevladne organizacije redno prejemajo tudi elektronske novice mreže Slovenska UTŽO in spletna učna pisma Mentor in znanje.

Pričevanje

Izšla je nova številka spletnih pisem Mentor in znanje

V zadnji številki spletnih pisem s tem naslovom, ki jo namenjamo mentorjem v izobraževanju starejših, razpravljamo o pomenu obvladovanja računalniških programov in nenehnega dopolnjevanja računalniških spretnosti ter o vlogi mentorjev pri tem. Na spletna pisma Mentor in znanje se lahko naročite na elektronski naslov: univerza3@siol.net

Sekcija Inštitut za raziskovanje in razvoj izobraževanja

Tretja sekcija društva je *Inštitut za raziskovanje in razvoj* izobraževanja. Razvoj in rast Univerze od samih začetkov leta 1984 spremlja raziskovalno in razvojno delo. V letu 2009 pa se je dejavnost v podporo prvima dvema sekcijama oblikovala v *Inštitutu za raziskovanje in razvoj*, ki ga vodi doc. dr. Dušana Findeisen v sodelovanju s prof. dr. Ano Krajnc, Tamaro Jare in Majdo Ažman Bizovičar.

Naloga Inštituta je, da spremlja in preučuje predvsem prakse in teorije v evropskem in svetovnem pa tudi slovenskem prostoru in prispeva k razvoju naše lastne teorije ter širjenju nasledkov svojega dela na Univerzo za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani, v mrežo Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje in v slovenski strokovni ter javni prostor; snuje projekte tako na individualni, lokalni, nacionalni kot na evropski ravni. Inštitut zasnuje, spremlja ter evalvira nove izobraževalne programe, snuje nove projekte, mentorira študente raziskovalce, ki prihajajo z različnih fakultet. Spodbuja strokovno povezovanje v domačem

okolju. Inštitut tudi v veliki meri prevzema konceptualizacijo javne kampanje skupaj z zaposlenimi na sedežu Univerze.

Sodelavci inštituta se vključujejo v mednarodne mreže, denimo v Mrežo za medgeneracijsko izobraževanje EMIL, ki jo sofinancira Beth Johnson Foundation, v AGE, Evropsko platformo starejših itd, v Podonavski forum civilne družbe itd.

Sodelavci inštituta analizirajo potrebe starejših in družbene potrebe, razvijajo nove programe, vodijo raziskave s področja socialne gerontologije in geragogike, povezujejo se z visokim šolstvom, skrbijo za stike z javnimi občili in vzgojo javnosti, vodijo domače in evropske projekte, sodelujejo z lokalno, nacionalno in evropsko ravnijo oblasti, sooblikujejo politiko starosti in staranja ter izobraževanja starejših.

Številni stiki v slovenskem in mednarodnem prostoru, mednarodni projekti in raziskave, ekspertno delo v AGE in v Evropski komisiji, spremljanje strokovne literature in književnih del, obiski tujih ustanov, spremljanje časopisja in radijskih oddaj v sedmih jezikih ter poslušanje on-line predavanj prinašajo društvu tudi nove zamisli in informacije, možnosti inovativnega, ustvarjalnega preverjanja lastnega dela in iskanja novih rešitev.

V mreži EMIL sta *Tamara Jare* in *Dušana Findeisen* odkrili možnost razvoja programa *Vrtni prostovoljci*, ki je v preteklem letu zaživel tudi ob pomoči začetnega usposabljanja v sodelovanju z *Botaničnim vrtom Ljubljana*, ki ga je podprl MOL.

Naloge, ki jih je v letu 2011 opravil Inštitut za raziskovanje in razvoj izobraževanja, so bile naslednje:

Konceptualna in delno organizacijska zasnova sodelovanja z javnimi ustanovami v uresničevanju skupnega poslanstva (Mestni kino Kinodvor, Botanični vrt v Ljubljani, Vzajemnost itd.)

V letu 2011 steklo partnersko sodelovanje z Botaničnim vrtom v Ljubljani pod projektnim imenom »Vrtni prostovoljci«. Študenti UTŽO Ljubljana so se kot prostovoljci vključili v delo Botaničnega vrta v Ljubljani, ki mu posredujejo znanje in darujejo delo.

Spremljanje zakonodaje in sodelovanje pri ustvarjanju pravne podlage društva. Spremljanje javnih razpisov (ministrstev, CNVOS, Evropske komisije itd.)

Vsebinska zasnova predlogov projektov (FORAGE, FERA, Švicarski prispevek) in izvedba projekta DANET (štirje nacionalni posveti).

Člani inštituta so sodelovali pri zasnovi in predvsem izvedbi usposabljanja ter strokovnih srečanj za mentorje, kulturne mediatorje, mrežo slovenskih univerz itd.

Sodelovali so tudi pri drugih projektih društva: Krepitev mreže NVO izobraževanja starejših, program socialnega varstva Izobraževalno-samopomočne skupine starejših za preprečevanje socialne izključenosti starejših itd.

Vzdrževali so stike z drugimi ustanovami, organi in združenji na lokalni, nacionalni, evropski ravni: Svet za kakovostno staranje in sožitje generacij pri MDDSZ, AGE Platform Europe, Evropska komisija, Direktorat za izobraževanje in kulturo, Andragoški center Slovenije itd.

Pričevanje

Srečanje ekspertov Evropske komisije za izobraževanje starejših odraslih

Bruselj, 28. april 2011

V Bruslju se je z odgovornimi v Direktoratu Evropske komisije za izobraževanje odraslih sestala skupina evropskih ekspertov za izobraževanje starejših odraslih: Jim Soulsby (UK), dr. Teresa Almeida de Pinto (Portugalska), Carmen Stadelhofer (Nemčija) in dr. Dušana Findeisen (Slovenija). Med izvedenci je tudi dr. Andrea Waxenegger z Univerze v Gradcu (Avstrija). Spraševali so se čemu in zakaj velja v prihodnje dati prednost v izobraževanju starejših odraslih v evropskih usmeritvah. Veliko težav je s kategorizacijo ciljnih skupin, vsi navzoči pa so se strinjali, da je kronološka starost med vsemi značilnostmi starejših odraslih najmanj pomembna.

Člani inštituta so imeli konsultativno vlogo znotraj Vladnega sveta za kakovostno staranje in sožitje generacij pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve: sooblikovanje in usklajevanje besedila *Strategija kakovostnega staranja in solidarnosti med generacijami do leta 2020*; vodenje področnih skupin (starejši v medijih) in sodelovanje v delu skupin za področje izobraževanja starejših (Ministrstvo za šolstvo in šport). Sodelovanje v skupini Informacijske tehnologije in starejši (Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo). Sodelovanje v skupini za področje *starejši in kultura* in pobuda za posebno obravnavo tega 'prezrtega' področja (Ministrstvo za kulturo).

Konsultativna vloga v skupini evropskih izvedencev za izobraževanje in zaposlovanje starejših delavcev (Age Platform Europe). Konsultativna vloga zunanjega izvedenca Evropske komisije – Oddelek za kulturo in izobraževanje odraslih na področju izobraževanja starejših. Udeležba na najpomembnejših konferencah Evropske komisije in poročanje.

Pričevanje

Strinjali smo se, da ne potrebujemo tekmovalnosti v izobraževanju, marveč več vedenja o tem, kako se učimo

Bruselj, 8.-9. december 2011

Ukrepi za borbo proti prikrajšanosti v izobraževanju (angl. Measures to Combat Educational Disadvantage) se je glasil naslov evropskega posvetovalnega simpozija. Prikrajšanost v izobraževanju in vključevanje vseh v glavni izobraževalni tok je bila tema tega simpozija, ki sta se ga na povabilo Evropske komisije udeležili Dušana Findeisen in Tamara Jare. Vabljeni izvedenci so se spraševali o tem, kaj je posebnega v izobraževanju nekaterih ciljnih skupin, tudi starejših, in kaj je pri tem potrebno: dobro poznati skupne značilnosti njihovih članov, iz izobraževanja narediti priložnost več za utrjevanje samopodobe in povezovanje s socialnim okoljem, izobraževati tudi socialno okolje, nosilce političnega odločanja itd. Premalo je bilo poudarka na rešitvah, preveč na ovirah (finančnih, zakonskih, kulturnih, religioznih, ki lahko nekaterim odvzamejo pravico do izobraževanja, pravico, da nadaljujejo z učenjem, da prosto izbirajo). Strinjali so se, da potrebujemo več tematiziranega vedenja o tem, kako se učijo posamezniki (ženske, slabo slišči, starejši, nezaposleni, invalidne osebe, itd.) in tedaj bo moč prepoznati ovire, pa tudi potenciale učencev. Poudarek konference je bil na družbeni dimenziji

izobraževanja, na potrebi, da izobraževanje postane manj tekmovalno. »Izbira enega je zavrnitev mnogih drugih.« (Michael Young: *The Rise of The Meritocracy*). Izobraževanje naj ne bo le doseganje ciljev. Vprašajmo se, o čem sanjajo in kakšne vrednote imajo naši (starejši) učenci.

Inštitut je odgovoren za raziskovanje pojavov in razvoj teženj ter strateško načrtovanje na Univerzi za tretje življenjsko obdobje, snovanje razvoj novih programov.

Pričevanje

Razvijamo nove programe

Kot vsako leto smo razvili nove programe skupaj s skrbno izbranimi strokovnjaki in mentorji, ki se veselijo sodelovanja z vami. Naj naštejemo zgolj nekatere med njimi: Bilo je nekoč: slovenski prostor skozi zgodovino z mentorico zgodovinarico Narodnega muzeja Slovenije dr. Majo Žvanut, Ne čakaj na maj - moja/naša preteklost ob popevkah v letih 1945-1980 z radijsko glasbeno urednico in pevko šansonov Meri Avsenak, Kaj se nam dogaja? Urbana in demografska geografija z mentorjem dr. Damirjem Josipovičem, ki ga poznate že s konference o migracijah, Dedek in babica za današnje čase z mentorico psihologinjo Andrejo Kotnik Trček, Astronomija z mentorjem fizikom prof. Zorkom Vičarjem, ki se po nekaj letih vrača v naše vrste, Vrtna umetnost in oblikovanje vrtov z mentorjem agronomom ing. Andrejem Hrenom v podporo tudi vrtnemu prostovoljstvu v Botaničnim vrtu Ljubljana itd.

Nalogi Inštituta sta pisanje in oblikovanje spletnega učnega priročnika Mentor in znanje, pisanje elektronskih novic, oblikovanje letne publikacije Teklo je leto, priprava letnega poročila društva (vsebina, grafična podoba). Inštitut snuje in vodi javno kampanjo (spletne novice, oglasne deske, radijske, televizijske in druge oddaje, članki, stiki z novinarji ob sodelovanju sekcije Univerza za tretje življenjsko obdobje). Člani inštituta se dejavno udeležujejo konferenc in posvetov na nacionalni in evropski ravni.

Pričevanje

S konferenco na visoki ravni je Evropska komisija položila temeljni kamen letu dejavnega staranja in solidarnosti med generacijami

Bruselj, 29. april 2011

Praznovali smo tretji zaporedni Dan solidarnosti med generacijami, ki ga je Evropska komisija uvedla na pobudo Slovenije v času, ko je Slovenija predsedovala Evropski uniji. Pobuda se je kasneje preoblikovala v predlog. Skozi številne mline je predlog šel svojo pot in tako bo leto 2012, ne brez težav, proglašeno za Leto dejavnega staranja in solidarnosti med generacijami. Konferenca **Dejavno staranje in solidarnost med generacijami** je pokazala, da si države članice, nacionalne vlade, regionalna in lokalna oblast, sindikati ter velike nevladne organizacije dejavno starost predstavljajo še vse drugače kot zgolj podaljševanje delovne dobe inboljšanje delovnih okoliščin za starejše ter doseganje 75 % zaposlenosti do leta 2020. Vse to so »zunanj« cilji, kot je bil »zunani cilj« v času sprejetja Lizbonske deklaracije, da bo Evropa postala do leta 2020 najbolj konkurenčna, na znanju temelječa družba, pa tega cilja ni moč

doseči. Na povabilo Evropske komisije se je te konference Evropske komisije udeležila Dušana Findeisen, ki je pred tremi leti sodelovala tudi pri konceptualizaciji podobne evropske konference, ki je potekala v Sloveniji.

Udeleženci konference v Budimpešti

Pričevanje

Za zdajšnje humanistične odločitve je čas napočil že v preteklosti, a smo jih vseeno veseli Budimpešta, 7.- 9. marec 2011

V času madžarskega predsedovanja Evropski uniji je v Budimpešti stekla Zaključna konferenca o Akcijskem načrtu za učenje odraslih (angl. *Final Conference on the Adult Learning Action Plan*), ki sta jo gostila Madžarsko predsedstvo in Evropska komisija. Konference, kjer se je zbralo približno 300 izvedencev, se je na povabilo Evropske komisije udeležila tudi Dušana Findeisen, potekalo pa je pod motom Zmeraj je pravi čas za učenje. Vsekakor, a čas za humanistične odločitve na področju izobraževanja odraslih, ki so se oblikovale tokrat, ko je Evropa v krizi, je napočil že pred mnogimi leti! Že pred mnogimi leti smo v Sloveniji opozarjali na to, da mora biti izobraževanje odraslih v družbi znanja namenjeno prav vsem, da ni moč izobraževati le vrha ledene gore. V zadnjih letih pa se je v Evropi število funkcionalno nepismenih, četudi kvalificiranih delavcev, s 30 milijonov povečalo na 80 milijonov, zato bo potrebno izobraževati njih, kot bo potrebno izobraževati zapornike za življenje zunaj zaporniških zidov. Tudi to je staro vprašanje! Navzoči smo odkrili novo - pa je res novo? - »vznemirljivo področje izobraževanja starejših odraslih za dolgo življenje«, obvladovanje družbenih sprememb, za zdravo in neodvisno življenje. Še zmeraj pogrešamo izobraževanje starejših za dejavno državljanstvo, za novo poklicno pot po upokojitvi, za vlogo starih staršev itd. Vseeno pa, pomembno je, da so v starajoči se družbi starejši nazadnje le dobili svoje priznано mesto v izobraževanju odraslih. Če bi bili ves čas bolj humanistično naravnani, bi se za ta področja izobraževanja odraslih zavzeli že zdavnaj. Nazadnje, ali na prvem mestu, smo sklenili na konferenci, pa potrebujemo izobraževanje odraslih na delovnem mestu zato, da se bomo postavili po robu konkurenci ZDA in Japonske ter konkurenci, ki se zdaj oglašča povsod po svetu.

Delo Inštituta za raziskovanje in razvoj izobraževanja je tudi vodenje javne kampanje in skrb za dokumentiranje razvojnih projektov. Sodelavci Inštituta so tako sodelovali tudi pri snemanju naslednjega filma.

Oče in sin. Foto: Chris Phillips

Pričevanje

Televizija ARTE o medgeneracijskem učenju in izobraževanju na UTŽO. Program Yourope bodo predvajali konec meseca aprila

Ljubljana, 3.-4. april 2011

V zadnjem času je na UTŽO v Ljubljani teklo oziroma teče več medgeneracijskih programov. Posvetili smo jim tudi raziskovalne naloge. Uvedli smo kulturne mediatorje v muzeje, kjer delajo in se izobražujejo skupaj z mlajšim osebjem. Uvajamo kulturne mediatorje v bolnišnicah. Tkejo se medgeneracijske vezi. S študenti andragogike smo pripravili dogodek Vidimo, slišimo, beremo skupaj. Pripovedniki z UTŽO, njihovi vnuki, študenti andragogike in cela dvorana Mestne knjižnice Ljubljana so brali v en glas, skupaj ali posamič Butalce Frana Milčinskega. Študenti andragogike so se ob tem učili tudi ustvariti projekt, vse od branja znanstvene literature do pisanja scenarija za prireditev in do izvedbe prireditve. Sodelovali so v radijskih oddajah, pisali so članke, dopise. Projekt Društva študentov pedagogike in andragogike in UTŽO ilustrira medgeneracijsko sodelovanje: skupno zamisel, skupno učenje in skupno delo generacij. Če povzamemo trditev Alexandra de Tocquevilla (Demokracija v Ameriki), lahko rečemo, da se v tovrstnem skupnem učenju in delu »obnavljajo čustva in misli, razpreta se srce in razum, kar se lahko zgodi le z recipročnim delovanjem ljudi drug na drugega«. In če lahko verjamemo Robertu Putmanu, se vezi zaupanja in recipročnosti, ki se stkejo znotraj skupine, podaljšajo v zunanji svet, ustvari se »družbena spirala«, ki spreminja tudi širšo skupnost. Novinarji ARTE so tako želeli posneti film o medgeneracijskih dejavnostih UTŽO, ki ga bodo predvajali v programu Yourope konec aprila.

Poleg udeležbe na konferencah in drugih oblik delovanja člani Inštituta tudi navezujejo najrazličnejše stike, ki lahko vodijo ali pripeljejo v nove oblike programske sodelovanja tako tudi v naslednjih dveh primerih:

Helsinki

Pričevanje

Helsinki in finski centri za izobraževanje odraslih znova na obisku

Ljubljana, 4. april

Taina Törmä iz helsinškega Centra za izobraževanje odraslih (takšne imajo vse občine) je v pogovoru z Dušano Findeisen oblikovala program srečanja, ki bo konec septembra v Ljubljani. Namen? Razkrivanje značilnosti slovenskega in finskega izobraževanja odraslih. Srečanje bo potekalo ob navzočnosti in s sodelovanjem slušateljev slovenskih UTŽO in strokovnjakov z UTŽO in Andragoškega centra Slovenije, so sklenile. Razprava bo tekla o sistemu izobraževanja odraslih v obeh deželah, o vlogi UTŽO in drugih nosilcev izobraževanja starejših odraslih. Fince zanima Znaš, nauči drugega (angl. *Since you know it, why don't you teach it*), programsko sodelovanje s Kinodvor-om, teze, ki so v ozadju Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje, prav posebej pa še spomini na njene začetke.

Pričevanje

Finland & Slovenia: Current Issues in Adult Education

Ljubljana, Hotel Lev, 27. september 2011

Andragoški center Slovenije, Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje in Zveza finskih centrov za izobraževanje odraslih skupaj pripravljajo konferenco o izobraževanju odraslih v Sloveniji in na Finskem. Sodelovali bosta Dušana Findeisen in Senka Hočevar Ciuha, Barbara Kelbl, Kinodvor, pa bo predstavila sodelovanje Kina Kinodvor z UTŽO. Za več informacij pokličite: 041 355 313

Občasno je udeležba na konferencah tudi del projekta, katerega partner je UTŽO/ Slovenska UTŽO. Tako tudi v primeru projekta INTERGENERATIONES, kjer je bila Dušana Findiesen uvodničarka.

Barbara Tehovnik, Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov in Dušana Findeisen, UTŽO Ljubljana, skupaj pri študiju v Krzyżowi. Foto: Neva Železnik

Pričevanja

Konference Intergenerationes so se ob podpori programa Evropa za državljane udeležili tudi starejši študenti in mentorji Slovenske UTŽO

Krzyżowa, 25.-28. februar 2011

V poljski vasici Krzyżowa, na posestvu, kjer se je odvijala sodobna poljska in mednarodna zgodovina, je potekala prva evropska konferenca o vprašanju, ki bo poleg staranja prebivalstva postalo središčno družbeno vprašanje: kako v današnji družbi, zunaj družine, vzpostaviti, ohranjati, razvijati vezi, tudi mednarodne, med generacijami. Mladi udeleženci so poudarili, da se generacije srečujejo ob družinskih obredih, sicer se ne poznajo dovolj. Odkar so se družinske

vezi zrahljale (od leta 1960 dalje), pa se nekatere generacije manj naslanjajo na družino, bolj na vmesne družbene skupnosti. Mladi nimajo časa, v fluidni družbi živijo »začasno« življenje, pogosto delajo predvsem za to, da lahko potujejo. To je vir in oblika učenja v družbi, kjer je mobilnost navzoča na vsakem koraku. V večini nekdanjih socialističnih držav je za srednje generacije, takoj za zdravjem, delo najpomembnejša vrednota (temu ni tako v Nemčiji, na Nizozemskem, Danskem). Približno sto udeležencem (med njimi je bilo tudi več slušateljev in mentorjev Slovenske UTŽO) je uvodoma spregovorila Dušana Findeisen o generacijah in medgeneracijskem učenju. Poudarila je, da generacije niso časovni, marveč družbeni koncept, da moramo, kar je družbeno, razložiti z družbenim (Emile Durkheim) in čas je, da razmislimo, kakšno mesto imajo generacije v naših družbah in o tem, kako jih povezovati v sožitje, solidarnost, sodelovanje (koncepti so različni in niso poljubno zamenljivi!). Vprašanje sodelovanja generacij smo sprožili v času predsedovanja Slovenije Evropski uniji pod vplivom Inštituta Antona Trstenjaka. (Vir: Neva Železnik)

III. TEMELJNA DEJAVNOST UNIVERZE ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE

Univerza ima več programov, eden med njimi je temeljni, na katerega se naslanjajo vsi drugi: samo-organizirane, samopomočne izobraževalne skupine - študijski krožki - so temeljna dejavnost Univerze za tretje življenjsko obdobje.

Univerza za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani je konec maja 2011 zaključila sedemindvajseto študijsko leto in v oktobru 2011 vstopila v svoje osemindvajseto leto delovanja. V poletnem obdobju od konca maja do začetka septembra so se vrstile vmesne dejavnosti kot so umetnostno zgodovinski obiski Ljubljane, študijska srečanja kot vir neformalnega učenja študijskih skupin, poletna univerza na Cresu ipd.

V teh študijskih in samo-organiziranih skupinah se je kontinuirano izobraževalo in si medsebojno pomagalo skupaj 3428 starejših študentov. Udeležba je bila 4888.

2343 starejših študentov je bilo vpisanih v eno skupino, 803 v dve skupini, 210 v tri skupine, 57 v štiri skupine, 9 pet skupin, 6 pa v šest študijskih skupin.

Univerza za tretje življenjsko obdobje se je v študijskem letu 2011/2012 posvečala predvsem izobraževanju v povezavi z razvojem organiziranega prostovoljstva in delovanja v lokalni skupnosti, razvoju in izvedbi potrebam prilagojenih *obštudijskih dejavnosti* oziroma nastopom v javnosti ter vzpostavljanju partnerskih razmerij v lokalnem, nacionalnem in evropskem prostoru.

Temeljna oblika na Univerzi za tretje življenjsko obdobje je študijski krožek, ki ga vodi usposobljen mentor.

Programi študijskih skupin z vidika temeljne vede/študijskega področja ali teme

angleški jezik, antična zgodovina in arheologija, antropologija sanj, astronomija, babica in dedek za današnje čase, človek in njegove pisave, čudoviti svet ugank, družine in kako v njih živimo, etnologija, etnologija slovenskih pokrajin, etnologija: po sledih ljudskega izročila, filozofija, francoski jezik, geografija, glasbena umetnost, himalajske kulture, hortikultura, keramika, kitajska kultura, kitajski jezik, književnost, komuniciranje in medsebojni odnosi, kultura obnašanja, matematika kot del kulture in zgododovine človeka, mediacija-ustvarjalna pot reševanja sporov, medsebojni odnosi, moji starši so stari, narava – znana neznanka, nemški jezik, novinarstvo, pametno z denarjem, program za varovanje zdravja, psihologija, psihologija osebnosti: transakcijska analiza, rad(-a) imam gledališče, restavratorstvo, ruski jezik, ruski jezik, slikarstvo, spoznajmo svoje mesto in domovino, svetovne religije in verstva, španski jezik, umetnost pripovedovanja, umetnostna zgodovina, ustvarjalno pisanje, vrtna umetnost in oblikovanje vrtov, zgodovina.

Študijske skupine oziroma študijski krožki delujejo v predavalnicah in zunaj predavalniških zidov. Tako širijo vedenje o svojem obstoju in delovanju ter vpliv UTŽO na oblikovanje javnega mnenja in vedenja strokovnjakov o socialnih vlogah starejših ter o pomenu izobraževanja starejših odraslih za njih same in za razvoj skupnosti.

Pričevanje

Ali družina lahko vpliva na to, da postanemo lažnivi? In čemu služi laž?

Ljubljana, september 2011

V študijskem krožku Družine in kako v njih živimo, pod vodstvom dr. Zdravka Lavriča, se bodo v tem študijskem letu lotili različnih tem, med drugim tudi teme laži. Je laž neizogibno nemoralna? Ne, nikakor! Študije kažejo, da se otrok nauči lagati že pri štirih letih starosti, da se laž razvija skupaj z zmožnostjo govora in skupaj z učenjem jezika. Laž je kognitivna strategija, ki jo uporabljamo zato, da se integriramo v družbo, da se približamo svetu drugega, da ga varujemo pred bolečino ali, da si sami nabiramo »točke« pri drugem itd. Še več, konstrukcija skupnega sveta skupaj z drugimi namreč ne poteka le tako, da govorimo resnico, marveč tudi tako, da lažemo. Laž pa ni zmeraj najboljše, kar lahko storimo. Pisatelj Milan Kundera je tako

pojasnil razliko med pravo lažjo in neumno lažjo. Neumna laž nima moralne vrednosti, a zaradi nje se lahko najdemo v težavah ... Prava laž pa bi bila, če bi lagali sami sebi. Vabljeni.

Pričevanje

Niso čakali na maj, ustvarjali so Naslov-pokrov

Ljubljana, 11. maj 2011

»Ne čakaj pomladi, ne čakaj na maj«, je opozarjal glas mlade pevke in napolnil že tako nabito polne prostore Galerije Loterije Slovenije. Prostori galerije niso mogli sprejeti vseh, ki so na otvoritvi razstave Naslov-pokrov razstavljalke, študentke UTŽO Ljubljana v študijskih krožkih mentorice Lučke Šičarov, pospremili na otvoritvi te razstave. Katalog razstave pokaže, da so v pripravi na ta dogodek združili sile Anton Doma, član fotografskega študijskega krožka, Milena Dimec, lektorica in drugi. Nekateri obiskovalci smo se spraševali, kako je mogoče, da mentorica s svojo osebnostjo vtisne tako močan ustvarjalski pečat svojim študentom, kot je to storila Lučka Šičarov. Razstavljeni keramični izdelki razstavljalke so hudomušni, domišljijski, razigrani, kot izdelki Lučke Šičarov same. Upodobljene so z živopisno odejico pokrite nogice vnuka, predrta »kangla« za mleko, kakršno smo uporabljali nekoč, ko so nas starši pošiljali ponj, na košati metli počiva ležeča podoba snažilke itd. Razstavo si je moč ogledati v Galeriji Loterije Slovenije, Trubarjeva 79, od 11. maja do 3. junija.

Piskroveštva smo se učili pod mentorstvom mag. Franca Hočevarja

Foto: Janez Platiše

Pričevanje

Restavratorji so imeli v gosteh piskroveza

Ljubljana, sredo 16.2.2011

Člani študijskega krožka Restavratorstvo in drugih krožkov na UTŽO v Ljubljani so praktično spoznali starodavno (poznali so jo že v rimskih časih!), a danes pozabljeno umetnost piskroveštva, zaščite glinene posode pred udarci in razbitjem. Gostujoči mentor, mag. Franc Hočevar, sicer svetovalec v kabinetu predsednika republike Slovenije, je ob obisku predsednika Danila Türka na stojnici Slovenske UTŽO na Festivalu za tretje življenjsko obdobje povedal, da rade volje preda svoje znanje. Obrti se je naučil od svojih prednikov in prvi pisker je povezal že pri desetih letih. Po dveh urah truda so se študenti in mentor razšli z bolečimi prsti, vsak s svojo povezano posodo pod pazduho. Zdaj bi veljalo posamezne restavrirane posode popisati po vzpostavljeni metodologiji, popisati spomine na piskroveze in piskroveštvo, slikati in dokumentirati povezane posode in iz tega narediti javni dogodek. Nesnovna kulturna dediščina namreč postane dediščina šele takrat, ko »izstopi v javnost« in na UTŽO bi želeli obuditi nekatere stare obrti. To starodavno veščino, so dejali študenti, bodo prenesli na druge, uporabili jo bodo sami in s tem ohranili vreden drobec preteklosti. (Vir: Breda Bernik)

Michael Andrews: Človek, ki je nenadoma padel (Tate Gallery)

Pričevanje

Moji starši so stari - kritična geragogika

Ljubljana, april 2011

V eksperimentalnem študijskem krožku Moji starši so stari - kritična geragogika se ukvarjajo s položajem starejših v družbi staranja, z dejavnim staranjem, z izobraževanjem starejših odraslih, s pogledi na temeljna družbena in osebna vprašanja, z medicinskimi vidiki starosti in staranja; berejo odlomke o starosti in staranju avtorice Marguerite Yourcenar, gledajo filme z izjavami ljudi v visoki starosti, ali pa prebirajo, denimo, o življenju Annie Girardot, igralka, ki nazadnje ni več vedela, da je bila kdaj igralka, pa je igrala v več kot 162 filmih. Njena hčerka Gulia je ustanovila društvo za boj proti Alzheimerjevi bolezni, napisala je delo Spomin moje matere (fr. La mémoire de ma mère). V zadnjih letih njenega življenja so z Annie posneli film »Takšno je življenje« (fr. Ainsi va la vie) o njeni bolezni (več na: Youtube). Po njeni smrti so odprli Espace Annie Girardot (gerontološki center). V študijskem krožku so študenti spoznali značilnosti Alzheimerjeve bolezni, kopičenje aloidnih oblog v možganih, ki jo je Alois Alzheimer, nemški psihiater in patolog, odkril v začetku devetnajstega stoletja. Poznavanje značilnosti te bolezni jo pomaga upočasniti (motnje spomina, človek pozabi, kako priti skozi vrata ali se povzpeti na obalo iz vode, lahko pade, je v dnevi sobi, pa misli, da je njegova kuhinja na Češkem, nenehno lahko ponavlja iste stavke, izgublja ravnotežje, zgublja identiteto, ne prepozna drugih, lahko postane občasno agresiven ipd.). Vse skupaj zveni zastrašujoče, a poznavanje znakov, in predvsem izobraževanje, bolezen resnično upočasni. Člani študijskega krožka se učijo tudi smiselnih dejavnosti, s katerimi lahko pri obolelih svojcih zavremo napredovanje demence in Alzheimerjeve bolezni in jih podpremo v lucidnosti in čustvih. (Več: UTŽO, Facebook)

IV. ORGANIZIRANO PROSTOVOLJSTVO IN VZGOJA JAVNIH USTANOV ZA SPREJEM STAREJŠIH PROSTOVOLJCEV

Zasnovali smo širši pilotski program, ob njem pa javno kampanjo in ga seveda raziskovalno spremljali. Gre za razvoj *Modela tematskega izobraževanja za organizirano prostovoljstvo v javnih ustanovah*: mediatorji v kulturi, umetnost pripovedovanja kot pot v prostovoljstvo, izobraževanje prostovoljnih kulturnih mediatorjev v bolnišnicah, izobraževanje vrtnih prostovoljcev, izobraževanje za organizirano prostovoljno delo v javnih ustanovah in izobraževanje ustanov za sprejem prostovoljcev in ustvarjanje novih prostovoljskih vlog starejših. Vsi programi vodijo v organizirano prostovoljstvo slušateljev, v nove prostovoljske vloge, temelječe na pridobivanju znanja. Znanje, potrebno za delo kulturnega mediatorja, si starejši študenti pridobijo s pomočjo mentorja in s samostojnim študijem literature, pa tudi organizirano na UTŽO in v sodelujoči javni ustanovi.

Pričevanje

Na dan sredo, 9. februar 2011 ob 17.00 uri v Slovenskem etnografskem muzeju, Metelkova 2, Ljubljana, dvorana v 2. nadstropju upravne stavbe.

Študentka in kulturna mediatorica Alenka Steindel je zapisala **Zgodbe iz maminega albuma**. Te so veliko več kot le družinska kronika za domačo uporabo. Spremljamo zgodovino družine, ki se na ozadju epohalnih svetovnih sprememb dvajsetega stoletja, viharnega obdobja dveh svetovnih vojn in političnih ter družbenih revolucij, iz skromnega, napolnjenega okolja z obrobja Ljubljane razveja v široko paleto novih podob meščanskega življenja. (Vir: Miha Avanzo, iz predgovora h knjigi).

Prostovoljno delo slušateljev na sedežu Univerze

Pri jesenskih pripravah na novo študijsko leto je prostovoljno sodelovala skupina slušateljic. Skrbele so za splošno informiranje obiskovalcev (poslanstvo in koncept Univerze za tretje življenjsko obdobje, vsebine izobraževalnih programov, delovanje samo-organiziranih študijskih skupin itd.) in pomagale pri administrativnih delih (kopiranje, kuvertiranje, vnašanje podatkov v računalnik, tipkanje in urejanje besedil ipd.). Znanje in izkustva, ki smo si jih nabrali na UTŽO Ljubljana, so se naravno prelili v mednarodno prostovoljstvo.

S prostovoljstvom kulturnih mediatorjev se ukvarjamo skupaj na UTŽO Ljubljana in v Kliničnem centru. Zamisel o kulturnih mediatorjih v bolnišnici sloni na primeru francoskih bolnišnic in konvenciji, ki jo je vlada sklenila z nekaterimi med njimi.

Lovis Corinth: Ob postelji bolnega očeta

Pričevanje

Kulturno mediatorstvo v bolnišnici - nov partnerski program UKC in UTŽO Ljubljana

Mrežo kulturnih mediatorjev bomo v naslednjih mesecih skupaj z Univerzitetnim kliničnim centrom Ljubljana pričeli razvijati ob boku mreži drugih prostovoljcev, ki jih UKC že ima. Zakaj? Zdravljenje je lahko naporno in vzame vso moč, lahko pa nekaj moči ostane in takrat si bolnik želi dušo in misli napolniti s čim, kar je lepo, kar ga bogati. Kultura namreč daje življenju drugačne globlje in širše razsežnosti. Doživljanje lepega in vrednega, darovanje kulture pa ima svojo veliko vrednost za tistega, ki prejema in tistega, ki daje. Zadnja leta smo gradili mrežo kulturnih mediatorjev v slovenskih muzejih. Tisti, ki so postali kulturni mediatorji v muzejih, pravijo. »To delo mi oblikuje čas. Sploh ne vem, kako bi brez te možnosti, da sodelujem v Arhitekturnem muzeju in opravljam delo, ki so ga drugi veseli in jim koristi«. »Zaradi dela v Narodnem muzeju sem se vpisala tudi na svetovno zgodovino. Prej sem študirala le slovensko. Zdaj bi me zanimala tudi retorika, ker sprejemam skupine muzejskih obiskovalcev. Zdaj me tudi vse in drugače zanima...« Vas, ki ste pripravljeni svoje znanje, kulturo in izkušnje prostovoljno deliti z bolniki v UKC, ki ste se pripravljeni udeležiti usposabljanja, ki ga v ta namen pripravljamo, prosimo, da se prijavite Alijani Šantej, tel (01) 433 20 90 ali po elektronski pošti: univerza-3@guest.arnes.si.

V letu 2011 je znotraj programa Grundtvig teklo tudi prostovoljstvo starejših. Šlo je za mednarodno prostovoljstvo, ki se zdi prav posebna učna izkušnja. Šest naših prostovoljcev je odšlo v Firenze in prav toliko italijanskih prostovoljcev naj bi prišlo k nam znotraj projekta »Prostovoljno delo starejših: Glasba in poezija slovenskega in italijanskega izročila«.

V letu 2011 je Univerza za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani gostila tri italijanske prostovoljce: Gianni Bennati, Donatello Collini in Leonarda Sarperija, glasbena šola v Firencah pa je gostila 4 slušateljke - prostovoljke naše univerze: Ksenijo Kreft, Mašo Martinčič, Viktorijo Brozovič in Bojano Žokalj Jesih.

Projekt vodi Maja Vodopivec, financira ga Evropska komisija, program Vseživljenjsko učenje, podprogram Grundtvig.

»Gianna è sorprendente«. Foto: Maja Vodopivec

Pričevanje

»Lei é sorprendente« ali Firenze v Ljubljani

Ljubljana, april 2011

Pričela se je izmenjava znotraj Grundtvigove akcije GIVE, ki je namenjena starejšim prostovoljcem na področju kulture. Mnogi v Evropski komisiji so akcijo sprva sprejeli z veliko dvomov: zakaj naj bi se starejši ukvarjali s prostovoljstvom, zakaj naj bi bilo prostovoljstvo starejših oblika dejavnega staranja, zakaj naj bi bilo prostovoljstvo učenje, zakaj...? Sila stereotipov je velika! Kljub temu pa je program stekel in zdaj so odgovori na postavljena vprašanja že jasnejši. Na UTŽO Ljubljana je tako prišla Gianna Bennati, upokojena profesorica angleščine, tečajnica na glasbeni šoli Francesco Landini v Firencah, kjer se uči igrati klavir. Obiskala je skupine italijanskega jezika. Zanje je pripravila predstavitve italijanskih avtorjev: Dante, Paolo Conte in drugi. Spregovorila je o drugih vidikih italijanske kulture, o značilnostih toskanskega narečja. Poslušalci so ji spontano dejali »Lei é sorprendente« (slov. presenetljivi ste). »Lepšega poklona si ne morem zamisliti,« je dejala. V mesecu maju v Firenze odhajata slovenski prostovoljki kulture Maša Martinčič in Ksenija Kreft, slušateljici ljubljanske UTŽO.

Vika in Boja na večerji pri Selene Fiaschi z glasbene šole F. Landini

Pričevanje

Je mednarodno prostovoljstvo starejših oblika učenja?

Ljubljana, oktober - november 2011

Učimo se na različne načine: s knjigo v roki, na predavanjih, ob srečanjih, na potovanjih, le zakaj se ne bi učili s prostovoljnim delom? Med UTŽO Ljubljana in Glasbeno šolo Francesco Landini iz Firenc je tako ponovno stekla izmenjava prostovoljcev. Viktorija Brozovič in Bojana Žokalj Jesih sta v Firencah predstavili zgodbe o glasbi in poeziji slovenskih obmejnih pokrajin z Italijo, med drugim tudi zgodbo Aleksandrink, ki so v času gradnje Sueškega kanala z Goriške množično odhajale v Egipt kot dojlje. Naši študentki sta italijanskim vrstnikom predstavili tudi rezijansko glasbo, mlajšim tečajnikom pa podobo Slovenije ob pomoči sestavljanke in Zverinice iz Rezije. Na UTŽO Ljubljana sta zdaj prišla prostovoljca Donatella Collini in Leonardo Sarperi iz Firenc. Srečanja študijskih skupin italijanskega jezika bogatita z branjem Collodijevega Pinocchio, Pratuliničevega Mettela ter drugimi zanimivimi vsebinami. Projekt prostovoljnega dela starejših je financiran iz programa VŽU, podprogram Grundtvig. (Vir: Bojana Žokalj Jesih in Maja Vodopivec)

Študenti UTŽO Ljubljana so svoje znanje prenesli tudi na zagrebške vrstnike in kolege.

Študenti UTŽO Ljubljana in UTŽO Zagreb na skupnem študijskem ogledu v Muzeju sodobnih umetnosti v Zagrebu

Foto: Višnja Botić

Pričevanje

Prostovoljstvo starejših ne pozna meja

Tradicionalno letno srečanje ljubljanske in zagrebške UTŽO

Zagreb, 19. april 2011

Prostovoljci UTŽO Ljubljana so sodelovali na okrogli mizi o pomenu izobraževanja in prostovoljstva v poznejših letih življenja, ki jo je organizirala Univerza za tretje življenjsko obdobje Zagreb. Organizirano prostovoljstvo, še zlasti tisto, ki na novem področju zahteva nenehno izobraževanje, zadovoljuje višje psihološke potrebe vsekakor dosti bolje kot plačano delo, so sklenili sodelujoči (osebnostna rast, pripadnost, potrjevanje osebnosti, socialno omrežje, darovanje). V nadaljevanju so se starejši študenti ljubljanske UTŽO skupaj z zagrebškimi kolegi priključili različnim študijskim krožkom. Skupaj z gostitelji so obiskali tudi Muzej sodobne umetnosti Zagreb, kjer so ob ogledu zbirk in v živem razgovoru muzejsko osebje navdušili za uvajanje slovenskega modela prostovoljnih kulturnih mediatorjev v muzejih. (Vir: Alijana Šantej)

Razvoj novih, času primernejših prostovoljskih vlog in vzgoja za prostovoljstvo pa obsegata tudi navduševanje in povezovanje ter prepričevanje. Vsekakor je za uvajanje tovrstnega prostovoljstva nujna intenzivna javna kampanja in potrebno je nenehno odkrivanje novih oblik prostovoljstva, še posebno novih, vrednih oblik medgeneracijskega prostovoljstva.

Henri Guérinot, rezbar: "Spretnost in gorečnost otrok vas bosta prevzela. V veselje je dati košček sebe ..."

Pričevanje

»Orodje v roke« razvija obrtne ročne spretnosti, ohranja obrti žive in povezuje generacije. Poznate spretno upokojene obrtnike? Oglasite se nam!

Francoska nacionalna nevladna organizacija L'Outil en mains - njene predstavnike smo srečali na Poljskem - nam je pripravljena odstopiti svoj zaščiteni model, po katerem bi bilo moč vpeljati organizirano sodelovanje med generacijami. Njihov slogan je: Pravi obrtniki s pravim orodjem v pravih delavnicah! Gre za upokojene obrtnike, ki bi jih lahko zbrali povsod po Sloveniji in jih povezali z mladimi v šolah. Ti ne vedo več, da je mogoče čevlje ali pa morda klobuk narediti z rokami, platno stkati na domačih statvah itd. Potrebe po kvalificiranem obrtniškem delu pa so vse večje, predvsem v industriji luksuznih izdelkov in francosko ministrstvo za kulturo omogoča nastajanje filmov, ki te poklice dokumentirajo in prikažejo.

Znaš, nauči drugega, gibanje, ki smo ga že večkrat omenili, temelji na pridobivanju in darovanju znanja, predvsem pa na medsebojnem bogatenju znanja in spretnosti, čustveni podpori tistemu, ki se uči in tudi tistemu, ki znanje daje.

Pričevanje

Namesto običajnih daril, darujmo znanje. Učenje v dvojici je reševanje problemov v sedanjosti z mislijo na prihodnost.

Ljubljana, november 2011

Prof. dr. Ana Krajnc in Senka Hočevar Ciuha sta v oddaji Storž (Radio Slovenija 1) spregovorili o gibanju Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje 'Znaš, nauči drugega'. Beseda je stekla o pomenu neformalnega in individualnega učenja, o prednostih učenja v dvojicah, o prostovoljnem mentorstvu, o odnosu mentorja z mentorirancem - ta se v večini primerov razvije tudi v zrelo prijateljstvo. Univerza za tretje življenjsko obdobje zbira podatke o računalniških spretnostih posameznikov, o tem, katere računalniške spretnosti nekdo potrebuje, kar omogoči menjavo znanja v dvojicah. Poslušalec, ki se je oglasil po oddaji, je predlagal, da bi tako menjali tudi znanje o različnih obrteh.

Nov program prostovoljstva, pridobivanja znanja in hkratnega prostovoljnega dela, pri čemer gre za prenos znanja v dobro skupnosti, smo zasnovali v povezavi z Botaničnim vrtom Ljubljana.

Pričevanje

Botanični vrt, Ljubljana, Lžanska 15, na dan sredo, 13. april 2011 ob 18.00 uri

V sklopu priprave projekta *Vrtni prostovoljci* (UTŽO in Botanični vrt Ljubljana) vas vabimo na predavanje *Slavice Eden*, ki že trideset let neguje svoj vrt v Prlekiji. O svojem izkustvu veliko razmišlja in spoznanja namerava predati vam. VRT 'SLAVICA EDEN' se imenuje njena predstavitev in se uvršča v niz predstavitev slovenskih zasebnih vrtov, ki odločilno vplivajo na našo samopodobo in podobo krajine. Vstopnina: prostovoljni prispevki.

Dr. Staša Tome s kačo v rokah.

Foto: Maja Vodopivec

Pričevanje

Kam kači prilepim jezik ali delovno poletje prostovoljnih kulturnih mediatorjev

Ljubljana, 6. julij 2011

»Obisk mlajših in odraslih obiskovalcev v Prirodoslovnem muzeju Slovenije se povečuje tudi z delom in študijem kulturnih mediatorjev, pri vseh generacijah se širi zanimanje za naravoslovje in naravo, spontano prihaja do medgeneracijskega učenja in sodelovanja,« je povedala dr. Staša Tome. V Prirodoslovnem muzeju Slovenije prostovoljni kulturni mediatorji pridobivajo in razdajajo svoje znanje in Marija Hribar je med njimi. Sama sicer ni vključena v študijsko skupino Narava: znana neznanka, ki teče v skupni organizaciji UTŽO Ljubljana in Prirodoslovnega muzeja Slovenije ter pod vodstvom mentorice dr. Staše Tome, pač pa se že dolgo v študijskem krožku Razumevanje in varovanje zdravja uči o zdravju in o tem, kako se starati zdravo. Poleg tega je Marija Hribar gradbenica, a skoraj vse svoje poklicno življenje je posvetila vodenju skupin, ki so z njenimi navodili opravljale vrsto računalniških storitev. Vodenje skupine in stiki z ljudmi ji tako niso tuji, tudi otroci so ji bili zmeraj blizu in nekoč si je želela, da bi lahko bila vzgojiteljica. Se ji je želja nazadnje uresničila? Poletje zdaj preživlja tako, da pomaga voditi skupine otrok, ki v Prirodoslovnem muzeju Slovenije spoznavajo podobo in življenje kač, se z njimi seznanijo v vitrinah in v živo ter kačo tudi izdelajo in ji nazadnje prilepijo jezik.

V. DRUGE REDNE/OBČASNE DEJAVNOSTI ZA SLUŠATELJE IN MENTORJE

Starejši študenti v domala vseh študijskih skupinah študij vodijo tako, da se le-ta izteče v preverjanje v očeh javnosti in v različnih javnih dejavnostih. Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje pa teče vrsta dogodkov, ob katerih se starejši študenti lahko združijo, nekatere dogodke pripravljamo sodelavci Univerze sami ali v sodelovanju s partnerskimi ustanovami.

Tako se je, denimo, v letu 2010-2011 nadaljevala programska in organizacijska povezava z *Mestnim kinom Kinodvor*. Sodelovali smo pri programski in marketinški zasnovi, animiranju slušateljev za sodelovanje na filmskih srečanjih v okviru *Abonmaja za poznejša leta*. Filmskim projekcijam je vsakokrat sledil pogovor z ustvarjalci ali strokovnjaki. Srečanja je koordinirala nekdanja slušateljica Mirjana Borčič.

Vzpostavili smo tudi povezavo z *Botaničnim vrtom Ljubljana* in naši starejši študenti so se redno udeleževali prireditvev te ustanove.

Sodelovanje smo vzpostavili tudi z Okoljskim centrom v Ljubljani in se udeleževali njihovih prireditvev ali pa smo informacije o njih posredovali svojim slušateljem.

Ob tem pa smo na Univerzi zasnovali/organizirali vrsto dogodkov, ki se jih je bilo moč udeležiti. Tovrstni dogodki so pomembni, ker povežejo člane študijskih krožkov med seboj, UTŽO pa odprejo v širši družbeni prostor.

Pričevanje

Izbirajmo preudarno, jejmo zdravo

Ljubljana, 18. oktober 2011

Skozi leto se bo na UTŽO v Ljubljani zvrstil cikel predavanj s skupnim naslovom: *Izbirajmo preudarno, jejmo zdravo; varno ravnanje z živili: od izbire do zaužitja*. Prvo predavanje asist. dr. Tanje Pajk Žontar je imelo naslov *Zakaj zdrava in uravnotežena prehrana v poznejših letih življenja? Če je družba bogata, ponuja vrsto prehranskih proizvodov, ki nam lahko omogočijo, da se prehranjujemo uravnoteženo. Kljub obilici hrane pa smo nemalokrat podhranjeni ali slabo prehranjeni; uživamo preveč slabih maščob, preveč slabih sladkorjev, preveč kalorij naenkrat ali uživamo hrano brez prehranske vrednosti. Naslednje predavanje bo 8. novembra ob 13.30 v Slomškovi dvorani UTŽO, Poljanska c. 6 Ljubljani. Zahvaljujemo se Ministrstvu za zdravje za podporo.*

Prof. dr. Metka Budihna (levo) in Alijana Šantej (desno)

Pričevanja

Duševne stiske in avtonomnost starejših

Ljubljana, 24. januar 2011

Prof. dr. Metka Budihna je spregovorila o zdravilih, s katerimi je moč uravnati depresije, tesnoba, fobije pri starejših. »Ni normalnega staranja in ni patološkega staranja,« je dejala. »Je samo bolezen in bolezen je treba zdraviti«. Alijana Šantej je orisala zgodovino zdravstvenih programov na UTŽO, Dušana Findeisen pa je spregovorila o »uspešnem staranju«. »Modrost, strpnost, avtonomnost in samostojno sprejemanje odločitev, povrh pa še razum in znanje ter

vključenost v socialno okolje so dejavniki uspešnega staranja», je dodala. Izobraževalni dogodek je finančno podprl Zavod za zdravstveno zavarovanje Republike Slovenije. (Vir: Dušana Findeisen)

Pričevanje

Domačini so se zahvalili z gromkim aplavzom

Zavarh, Italija, 10. julij 2011

10. julija so v Zavarhu v Terski dolini v sosednji Italiji, kjer žive tudi naši rojaki, v cerkvi Sv. Florijana slovesno otvorili obnovljene slovenske orgle Kacin. Na otvoritev obnovljenih orgel je prišla tudi profesorica Milena Kožuh, mentorica UTŽO Ljubljana, ki je skupaj s svojimi skoraj 600 študenti Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani kar tri leta zbiral denar za obnovo teh orgel, ki jih je leta 1925 izdelal Ivan Kacin, letos pa obnovil Franc Zanin. Otvoritve orgel se je - poleg približno sto študentov »tretje« univerze iz Ljubljane - udeležil tudi dr. Boštjan Žekš, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu. Domačini pa so se s priznanjem in gromkim aplavzom zahvalili predvsem prof. Kožuh, ki je Tersko dolino in njene ljudi vzljubila že leta 1975. Na koncu je na prenovljene orgle zaigral svetovno znani slovenski organist mag. Dalibor Miklavčič. Slovesnost je posnela italijanska televizija RAI, RTV SLO ni bilo blizu. (Besedilo: Neva Železnik)

Na Cresu že več kot deset let teče prostovoljni projekt »Poletna univerza za tretje življenjsko obdobje«, ki jo je zasnovala Dušana Findeisen v sodelovanju z Ano Krajnc. Tudi v letu 2011 je bilo tako. Poletne univerze so se letos udeležile tudi tri predsednice slovenskih UTŽO in poletno druženje je dalo nekaj rezultatov tudi za posamezne univerze po Sloveniji.

Poletna univerza pod borovci

Pričevanje

Poletna univerza za tretje življenjsko obdobje je prostor sodelovanja in zamisli

Cres, Trbovlje, september 2011

Že več kot deset let z združevanjem prostovoljnega dela in menjava znanja deluje Poletna univerza za tretje življenjsko obdobje na Cresu. V desetih letih se je izmenjalo veliko tem, programov, ki so bili v povezavi s tujimi jeziki in lokalnim okoljem, programov o medsebojnih odnosih. Vrstile so se izrazne dejavnosti. Je pa poletna univerza tudi prostor srečavanja in novih zamisli. Rezultat zadnje poletne univerze je bil tudi obisk Trbovelj in preučevanje dosežkov tega kraja, srečanja z vidnimi posamezniki in uspešnimi delovnimi kolektivi, o katerih bi veljalo pisati in tako dati zgled drugim. Srečanje, ki je bilo zasnovano po vseh načelih izobraževalnega turizma (študenti povabijo druge študente in mentorje v svoj kraj in ga predstavijo), je organizirala Zvonka Selan, predsednica UTŽO Zasavske regije iz Trbovelj.

Številne dejavnosti za študente UTŽO in javnost so bile plod mednarodnih projektov.

Pričevanje

Migracije kot izziv, manjšinske skupnosti kot priložnost

Petek, 6. maj 2011 v Centru Evropa, Dalmatinova 4, Ljubljana od 9.00 do 13.00 ure

Tretji iz niza javnih posvetov Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje v okviru projekta DANET/podonavski sosede bo posvečen enemu največjih prebivalstvenih vprašanj: migracijam in njihovemu vplivu na nas in družbo. Sodelovala bosta uvodničarja Dr. Damir Josipovič (Priseljevanje v Slovenijo po 2. svetovni vojni) in Martina Bofulin (Kitajska skupnost v Sloveniji). V skupinskem delu pa se bodo udeleženci spraševali: od kod smo; od kod so naši starši, očetje, dedje; kakšne sledi so pustili v nas; imamo stike z ne-Slovenci in če da, kakšne; kaj smo se naučili od njih, kaj sprejeli; kaj nas moti; česa ne sprejemamo; se čutimo ogrožene; smo (ne)strpni in zakaj; kje so ovire pri razvijanju dobrih odnosov v večkulturni skupnosti in kaj deluje povezovalno (jezik, izobrazba, vrednote, vera, običaji).

VI. NEKATERI NASTOPI IN DELOVANJE ŠTUDENTOV UTŽO V JAVNOSTI

Izobraževalne dogodke, študijske oblike in prireditve pripravljajo študenti UTŽO sami pod vodstvom mentorjev ali pa jih njihova UTŽO vključi v delovanje drugih ustanov in organizacij. Dogodek, ki je združil največ starejših študentov vseh UTŽO, pa je bil 1. mednarodni festival *Znanje in kultura v tretjem življenjskem obdobju* v organizaciji UTŽO Ljubljana in UTŽO Škofja Loka.

Pričevanje

Spomin Ljubezen Opomin, otvoritev razstave

Ljubljana, Slovenski etnografski muzej, Metelkova 2, 3. februar 2011 ob 18.00

Marina Lekič, arhitektka in fotografinja, slušateljica študijskega krožka francoščine, pripravlja v Slovenskem etnografskem muzeju samostojno razstavo fotografij kozolcev, ki nosi naslov *Spomin ljubezen opomin*. Razstava nas bo popeljala v svet kozolcev, »teh preprostih spomenikov in pomnikov slovenskega ljudskega stavbarstva«. Vabljeni na otvoritev razstave v četrtek, 3. februarja ob 18.00 uri v prostore Slovenskega etnografskega muzeja, Metelkova 2.

Pričevanje

Kulturna hrana pohodnikov ali v kaj se je razvila pobuda Univerze za tretje življenjsko obdobje v Grosupljem

Grosuplje, 8. februar 2011

Pomembno je, da univerze za tretje življenjsko obdobje podprejo lokalni razvoj. Načinov je veliko (ustanavljanje novih dejavnosti, organizacija javnih kulturnih in izobraževalnih dogodkov, vzpostavitev pomoči za krajanke, priprava študij o kraju, razvoj turizma v kraju itd.) in tako znanje, ki si ga starejši študenti pridobivajo na UTŽO, dobi večjo družbeno veljavo in postane vidno za vse generacije. Na praznik kulture je tako bila uradna otvoritev dvanajst kilometrov dolge markirane kulturne poti od Grosupljega do Kopanja. Prešeren je v rosnih letih nabiral znanje in izkušnje pri svojem stricu Jožefu na Kopanju. Pobudo za kulturno pot, po kateri so tokrat udeleženci hodili že petič, so dali člani Univerze za tretje življenjsko obdobje v Grosupljem. Letos so tudi poskrbeli za označitev poti na terenu in na zemljevidu Občine

Grosuplje. V svoj projekt so povabili tudi druga kulturna in turistična društva, vrtce in šole, skratka vidne nosilce lokalnega razvoja. (Vir: Dora Adamič)

Pričevanje

Spoznajmo svoje še nevideno mesto

Trubarjeva hiša literature, Stritarjeva 7, Ljubljana na dan četrtek, 14. april ob 11.00 uri

Člani UTŽO Ljubljana, člani študijskega krožka Spoznajmo svoje mesto in domovino (mentorica mag. Olga Paulič) pripravljajo v Ljubljani v Trubarjevi hiši literature predstavitev še nevidene Ljubljane, skritih mestnih kotičkov, ki so jih odkrivali, spoznavali in preučevali pri svojem raziskovalnem delu v skupini. Veseli bodo vaše udeležbe.

Pričevanje

Prihaja čas metuzalemov?

V zadnji številki revije Naša žena preberite članek »Prihaja čas metuzalemov« Neve Železnik, mentorice študijskega krožka za novinarstvo na UTŽO Ljubljana.

Milojka Švara: Borove pokrite nogice

Pričevanje

Otvoritev razstave keramičnih izdelkov Moj vrt - moja galerija

Razstavo Moj vrt, moja galerija si lahko ogledate od 24. maja do 3. junija v vrtu članice keramične skupine, gospe Mete Berce, na Kocjanovi 7 (Ljubljana-Šentvid); ogled vrta je mogoč vsak dan od 16.00 do 19.00 ure.

Pričevanje

Čudeži narave

Petek, 20. maj do torek, 30. avgust, Prirodoslovni muzej Slovenije, Muzejska ulica 1, Ljubljana

Razstava je nastala v okviru študijskega krožka Narava - znana neznanka, ki v sodelovanju z Univerzo za tretje življenjsko obdobje poteka v Prirodoslovnem muzeju Slovenije pod mentorstvom dr. Staše Tome.

Digitalno pripovedovanje starejših v Bristolu

Pričevanje

Grundtvig, učenje in nova tehnologija v pomoč udeležencem 50+

Bristol, 2011

»Nekoč smo sedeli v sobi okrog zakurjene peči, poslušali in si pripovedovali zgodbe, danes stari ali mladi lahko to naredimo s pomočjo novih orodij in novih tehnologij.« V začetku meseca junija se je Nada Klučar, študentka UTŽO Ljubljana, v Bristolu udeležila petdnevne delavnice, namenjene udeležencem iz Evrope 27-tih. Delavnica je uvrščena v Grundtvigov program vseživljenjskega učenja. Program je namenjen zgolj starejšim udeležencem, ki pod mentorstvom mladih in starih uporabijo lastno arhivsko gradivo (fotografije, filme, skice ...) in izdelajo film. V delavnici so udeleženci svojo zgodbo najprej povedali drugim udeležencem, uporabili so svoje osebno gradivo in s pomočjo digitalne tehnologije ustvarili kratke digitalne filme. Udeleženci so s svojimi filmi ustvarili dokument nekega časa, nekih odnosov, »sestavili« so se, kajti s filmom so zaživel ne le kot bitja sedanjosti, marveč tudi kot bitja preteklosti in prihodnosti. Zbledeli so stereotipi o tem, da nove tehnologije pripadajo le mladim, usposobili so se za nadaljnje prenašanje znanja na druge.

Pričevanje

Dvakrat v družbi s Trubarjem

Ljubljana, oktober 2011

Študijska skupina Spoznajmo svoje mesto in domovino mentorice mag. Olge Paulič z UTŽO Ljubljana je v Cankarjevem domu in v Trubarjevi hiši literature predstavila svoje odkrivanje Trubarja. Gre za projektni način učenja.

Pričevanje

Samostojna razstava dobrodelnih stvaritev

Ljubljana, 10. oktober 2011

Punčka iz cunj je izobraževalno prostovoljska dejavnost UTŽO sodelovanju z UNICEF-om. Članice študijske skupine so z razstavo svojih stvaritev počastile praznik Četrtna skupnosti Ljubljana-Center.

Pričevanje

Študijski krožek Poteze je razstavljal v sprejemni dvorani Slovenskih železnic

Ljubljana, oktober 2011

Pod vodstvom mentorja Simona Hostnika so člani njegove slikarske študijske skupine vihteli čopič, stvaritve pa mesec dni razstavljali v avli Slovenskih železnic.

Pričevanje

Prispevek UTŽO Ljubljana v zakladnico prevodne literature

Ljubljana, 18. maj 2011

Članice študijskega krožka za nemški jezik (mentorica Adriana Kozamernik Jukić) so prevedle v nemščino slovensko ljudsko pravljico *Pšenica - najlepši cvet*. Skupaj s članicami študijskega krožka *Umetnost pripovedovanja* so jo v okviru TVU v obeh jezikih predstavile v prostorih Avstrijskega inštituta v Ljubljani.

Pričevanje

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje vas vabi na

PRVI MEDNARODNI FESTIVAL

ZNANJE IN KULTURA V TRETJEM ŽIVLJENJSKEM OBDOBJU

13. december 2011, Sokolski dom, Kristalna dvorana

Škofja Loka, Mestni trg 17

PROGRAM

Sprejem obiskovalcev

Uvodni pozdrav, Miha Ješe, župan Škofje Loke

Festivalu na pot, Ana Krajnc, predsednica Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje

Terska dolina, Milena Kožuh, Alenka Zupan, Jožica Krašovec, Iva Gasar, Franci Stražar; UTŽO Ljubljana, Igor Černo, Luisa Cher, Zavod za kulturne raziskave, Bardo, Terska dolina, Italija. Don Renzo Calligaro, Zavarh, Terska dolina, Italija

Palčica, lutkovna uprizoritev Andersenove pravljice. Dramska skupina Žar. Priredba mentorice Ade Bačar, UTŽO Most Ajdovščina

Identiteta Slovencev, vpliv kulture na samozavest naroda

Mirko Šterman, UTŽO Most Ajdovščina

Varuhi dediščine, Leopold Odlazek, Univerza za tretje življenjsko obdobje zasavske regije Trbovlje, Jana Mlakar Adamič, Zasavski muzej Trbovlje

Študijski obisk Krapine in Muzeja neandertalcev. Videofilm. Jasna Ćurin, Božena Lončar, Zvonimir Weber, UTŽO Zagreb

Profesorica Marija Saje: preplet človeka, kulture in učenja, predstavitev monografije; Marija Cizelj, Dušana Findeisen, UTŽO Ljubljana

Hvala ti, sveti Jurij, da naš praznik ni prazen. Medgeneracijsko povezovanje v lokalnem okolju. Natalija Planinc, Društvo ANBOT (Nekoč), Piran

Marinkina knjižnica, kaj vse se dogaja med nami!

Marija Draškovič in prostovoljke, UTŽO Škofja Loka

Sklepna beseda, Alijana Šantej, UTŽO Ljubljana

Program bodo povezovala članice študijske skupine Umetnost pripovedovanja z Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani: Alenka Steindl, Tjaša Jeraj in Helena Ogorelec.

VII. DEJAVNOST DRUŠTVA NA VSESLOVENSKI RAVNI

Društvo za mrežo Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje opravi vrsto povezovalnih nalog. Bistveno je spodbujanje nastanka novih univerz in prenašanje znanja na članice mreže, informiranje članic, pretakanje novic znotraj mreže, zbiranje in oblikovanje in posredovanje novic posameznih univerz ob pomoči elektronskih novic itd. Dopolnili smo specialno knjižnico, ki je na razpolago vsem.

Specialna knjižnica univerze služi raziskovalcem, mentorjem, starejšim študentom, še posebno pa študentom fakultet, ki prihajajo na organizirano študijsko prakso in preučujejo različna vprašanja starejših, bodisi osebna, bodisi družbena.

Gradivo je urejeno po lastnem sistemu, tj. glede na najpogostejša področja, ki smo jih prepoznali in prevladujoče ključne besede. Vsebinska področja, v katere je knjižnično gradivo razdeljeno, imajo vsako svojo oznako (v oklepaju) in so naslednja: raziskovalne naloge (RN), 46 naslovov, strokovne in predstavitvene publikacije UTŽO (SPU), 81 naslovov, izdelki študijskih krožkov (ISK), 27 naslovov, študijska praksa študentov (ŠP), 25 naslovov, članki o izobraževanju starejših v Andragoških spoznanjih (ČAS), 34 naslovov, Andragoška spoznanja (AS), 52 naslovov, umetnost (U), 14 naslovov, umetnostna zgodovina (UZ), 13 naslovov, psihogeriatija (PG), 14 naslovov, starejši in prostovoljstvo (SiP), 45 naslovov, gerontologija (G), 79 naslovov, socialna gerontologija (SG), 118 naslovov, socialno varstvo (SV), 68 naslovov, narodopisje (NAR), 74 naslovov, andragogika (ANDR), 295 naslovov, jezikoslovje (JEZ), 23 naslovov, slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje (SU), 102 naslovov, drugo knjižno gradivo (DG), 228 naslovov, audio-video gradivo (AVG), 120 naslovov.

Skupaj: 1458 naslovov. V letu 2011 se je knjižnica okrepila s 130 novimi naslovi.

Pregled knjižničnega gradiva je dostopen na naši spletni strani: www.univerza3.si.

V letu 2011 samo izvedli vrsto regionalnih posvetovanj in usposabljanj, poročali smo o delu posameznih univerz.

Pričevanje

Na UTŽO Izobraževalni center Slovenske Gorice imajo čas

Lenart, januar 2011

Značilnost večine univerz za tretje življenjsko obdobje je, da sprva nastanejo v okvirih že uveljavljenih ustanov, tako je tudi UTŽO v Lenartu nastala v okvirih Izobraževalnega centra Slovenske gorice. UTŽO Slovenske Gorice je sprva v študijskem letu 2009/10 pridobila le sedemnajst članov: dovolj za začetek, so z večanjem splošne usposobljenosti starejših, učenjem

nemščine in računalništva. Tamkajšnja univerza za tretje življenjsko obdobje ne ponuja programov, marveč jih gradi skupaj s starejšimi odraslimi študenti. Kulturi so dali v Lenartu pomembno mesto. Kultura kot vreden način življenja pritegne vse, tudi nove člane. Na UTŽO Izobraževalni center Slovenske Gorice v Lenartu so se najprej podali v Pokrajinski muzej Celje. Pripravili so tudi program »Nimam časa«. Vas zanima vsebina tega programa?

Pričevanje

V knjižnici Šmarje pri Jelšah korači mlada UTŽO tudi po sledih megalitske kulture

Šmarje pri Jelšah, februar 2011

Študenti te UTŽO stanujejo tudi onkraj občinskih meja. Dober glas res seže v deveto vas ali deveto mesto, pravijo. Temeljna oblika in metoda njenega delovanja so študijski krožki (sedemnajst jih je v tem trenutku). Na častnem mestu so slikarski študijski krožek z mentorico Eno Ferjančič Fric, Radost bivanja (dr. Karel Gržan), ki opozarja, da je ravnovesje odvisno od sožitja z naravo in s soljudmi, Domoznanski študijski krožek (Angelca Mlaker) je člane doslej popeljal v Ponikvo in Slom, pa v vse tri muzejske sklope v Šentjurju pri Celju. V načrtih je še študijski obisk Sladke Gore, Lemberga, Celjskega gradu in Žičke kartuzije. Nekaj študijskih krožkov bo pričelo z delom v marcu: Digitalna fotografija, Zeliščarstvo, Sledi megalitske kulture.

Pričevanje

Dušica Kunaver in Ana Krajnc v gosteh na UTŽO Šmarje pri Jelšah

Ljubljana, 31. maj 2011

Občina diha kulturo in tedaj ni nenavadno, da tudi njen župan izhaja iz knjižnice. Ob zaključku študijskega leta tamkajšnje UTŽO so govorci pregledali prehojeno pot. Poslanstvo UTŽO Šmarje pri Jelšah je tudi v bogatenju identitete kraja in boljšanju življenja krajanov.

Avtor: Bogdan Barovič, slikar, rojen v Trbovljah

Pričevanje

Učenje z radostjo in v podporo lokalnemu razvoju na UTŽO v Trbovljah

Trbovlje, marec 2011

Društvo U3, Univerza za tretje življenjsko obdobje v Trbovljah je v tesni povezavi z lokalnim okoljem. Pogosto sodeluje z drugimi nevladnimi organizacijami ter javnimi ustanovami, predvsem tistimi, ki delujejo na področju kulture in izobraževanja (knjižnica, muzej itd.). V osrčju te univerze se srečujejo njeni člani in s tem prizadevanja treh občin: Trbovlje, Hrastnik in Zagorje ob Savi. UTŽO v Trbovljah si z izobraževanjem želijo doseči zblížanje generacij in "nove" družbene odnose. Izobraževanje starejših je tako tu namenjeno osebni rasti starejših in je v podporo lokalnemu razvoju, kjer se srečujejo generacije; krepi identiteto kraja in prebivalcev, ne nazadnje tudi s sodelovanjem pri raziskovalnih nalogah o prehrani rudarjev in

njihovih družin, kjer tujci med drugim zvemo, kaj je "Granadir marš" in še marsikaj, kar spada v zakladnico nesnovne kulturne dediščine. Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Trbovljah verjamejo v vseživljenjsko učenje in učenje z radostjo, kajti učenje je veselje in je radost, kot so nedavno znova ugotovili tudi na Konferenci o akcijskem načrtu za učenje odraslih v Budimpešti.

Pričevanje

Žoge iz »cot« ali kako so v Trbovljah oživel knapi in njihov način življenja Trbovlje

September, 2011

Nekdanji muzej NOB v Trbovljah se je prelevil v splošni muzej, prehod pa ni bil preprost. »Ali dovolj poznamo vsakdanje življenje svojega kraja in ljudi,« so se spraševali kustosi. »Kako ga spoznati v najkrajšem času?« Mag. Jana Mlakar Adamič je bila takrat tudi mentorica na UTŽO in s svojo študijsko skupino na področju prehrane in prehrabnih navad je pričela brskati po arhivih in kolektivnem spominu prebivalcev v kraju. Nastala je študija Teknilo jim je, oživel je Grenadir marš, oživel so drugi recepti knapov, nastala je knjiga, ki je doživela že tretji ponatis. Iz tega delovanja je zrastle tudi zanimanje za stare igrače in nekdo je uporabil svoje mizarske spretnosti, da so nastale igrače po starih predlogah. Iz nogavic so se oblikovale žoge iz »cot«. Razstava igrač je oživela z otroki, obiskovalci muzeja, ki so se jim igrače iz »cot« priljubile. Kadar pridobivanje znanja zvežemo z življenjem, se to prične kotaliti kot snežena kepa, ki nase vleče vse več snega in ima vse večjo moč.

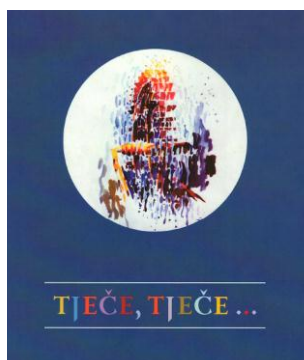

UTŽO Sevnica na študijskem obisku v televizijskem studiu

Pričevanje

Študijski obiski so metoda učenja na mestu samem

Univerza za tretje življenjsko obdobje Sevnica je razvila raznolike obštudijske dejavnosti. Na enem od študijskih potovanj so se člani UTŽO Sevnica spoznali tudi s televizijskim zakulisjem. Videli so, kako nastajajo novice in oddaje. Bili so v zakulisju dnevnika 24 ur, s pogledom so zastali pri delu novinarjev, prisotni so bili pri snemanju dokumentarne oddaje. Postavljali so številna in zanimiva vprašanja, kar poleg pogovora spada med najboljše načine učenja. Študijski obiski javnih občil pripomorejo k vzpostavitvi kritične distance do virtualnih sporočil. Študijski obiski sevnške UTŽO pa imajo tudi svojo dušo, animatorko Jožo Senica.

Pričevanje

Petnajst let UTŽO Ilirska Bistrica, zbornik Tječe, tječe ... razstava in še kaj

Petek, 15. april 2011

V Ilirski Bistrici je ustanovna predsednica Marija Šlenc Zver v navzočnosti velike, a povsem polne dvorane pregledala prehojeno pot njihove UTŽO in doslej storjene korake. Veliko jih je bilo! Nevenka Tomšič je nova predsednica te UTŽO in njej je pripadla naloga, da se zazre v prihodnost. Prof. dr. Ana Krajnc je delovanje UTŽO Ilirska Bistrica umestila v širši kontekst nastanka in delovanja Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje. Nekaterim navzočim so se ob tej priložnosti za prizadevanja zahvalili s priznanji. Med prvimi sodelavci te univerze sta bila tudi dva italijanista, dobitnika priznanja, profesorja Marija Simčič - Šanj in Sergej Šlenc. Ob jubileju je izšel tudi zbornik te Univerze in ogledati si je bilo moč razstavo z roko narejenih izdelkov - dokaz spretnosti, ki jih vse bolj želimo oživeti. (Vir: Ana Krajnc)

Pričevanje

Univerza za tretje življenjsko obdobje Izobraževalni center Slovenske gorice, Nikova 9, 2230 Lenart v Slovenskih goricah, vas vabi na prireditve v Tednu vseživljenjskega učenja

Ponedeljek, 16. maj 2011 ob 10.00 uri, učilnica Izobraževalnega centra. *Hrana vir zdravja* (postopki in tehnike pridelave hrane ter pomen varovanja okolja).

Torek, 17. maj 2011 ob 10.00 uri, učilnica Izobraževalnega centra. *Sama po Japonski* (18-letna študentka predstavi svoje izkušnje)

Sreda, 18. maj 2011, odhod z Avtobusne postaje Lenart ob 9.20 uri (pri Kolaričevih bo prikaz zelišč, podzemne čajnice ter množice najrazličnejših zeliščnih izdelkov)

Četrtek, 19. maj 2011 ob 10.00 uri, učilnica Izobraževalnega centra. Zakaj nas računalnik ne uboga. Na ta dan vabijo vse, ki se šele učijo računalništva in bi potrebovali kakšen nasvet ali malce vaje.

Povzpeli se bodo, in tja se bo razprostiral njihov pogled

Pričevanje

Učilna zidana. UTŽO Sevnica se bo razširila na Lisco

10. maj 2011, odhod pohodnikov iz Sevnice ob 9.00, pričetek predstavitve ob 10.30 na Lisci
Študijsko leto bodo na UTŽO Sevnica zaključili s hkratnim izobraževanjem in druženjem, na

mestu, ki ima za prebivalce tega mesta in mnoge druge simbolno vrednost; na Lisci. Priložnost bo za pregled prehojene poti in študijskih dejavnosti te univerze (ob 10.30), priložnost bo za gojenje pripadnosti in krepitev odnosov ter širjenje socialnega omrežja, tistega, v katerem je moč najti oporo: znanje, čustva, materialno oporo, če in kadar je potrebno.

Pričevanje

Študijsko leto se s pregledom opravljenih dejavnosti zaključuje tudi na UTŽO Zasavska regija Trbovlje

13. maj 2011, Športno-rekreacijski center AMD na Kipah, s pričetkom ob 11.00 uri

Navzoče bo nagovorila njihova predsednica Zvonka Selan, na srečanju pa bo zazvenela tudi himna društva. Na UTŽO Trbovlje namreč vedo, da imajo vidna obeležja skupnega obstoja pomen, da se morajo univerze za tretje življenjsko obdobje prepoznati kot skupnost starejših študentov in sodelavcev.

Avtor neznan: Knjižnica v glavi

Pričevanje

Marinkina knjižnica je njihov ponos. Darujte ji svoje knjige

Škofja Loka, maj 2011

Marinkina knjižnica je nastala, ker so na UTŽO v Škofji Loki sledili svoji zamisli, ker so združili svoje znanje, izkušnje in kulturo in jih skupaj s knjigami darovali svoji knjižnici in ljudem v kraju. »Knjižnica je naš ponos,« pravijo na UTŽO Škofja Loka. Danes šteje že 3000 naslovov! Če pomislimo, da je današnja Mestna knjižnica Ljubljana rasla podobno, sprva v okvirih Šentjakobskega gospodarnega društva in spočetka zgolj z 250 podarjenimi knjigami. Lahko si zamislimo, kaj vse še lahko nastane iz Marinkine knjižnice! V knjižničnih prostorih so nedavno, v tednu TVU, praznovali učenje, branje, pa tudi porast števila bralcev. Kar 27 starejših in drugih bralcev si je prislužilo bralno značko Marinkine knjižnice, vsi navzoči pa obisk pisatelja Ivana Sivca. Študijski krožek Umetnost pripovedovanja je predstavil življenjske zgodbe pripovedovalk in druge pripovedi. Članice tega študijskega krožka so v za pripovedništvo značilni maniri v svoje pripovedi vključile tudi navzoče občinstvo. Svoje mesto med prireditvami v tednu TVU so našli tudi člani UTŽO Škofja Loka, ki se izražajo v glini, z barvanjem na steklo in podobnimi kreativnimi izzivi.

Pričevanje

V Tednu vseživljenjskega učenja so se javnosti odprla vrata UTŽO Žalec

Žalec, 12. maj 2011

UTŽO Žalec je v Tednu vseživljenjskega učenja še bolj razprla krila svojih vrat javnosti. Marjan Turičnik, podpredsednik UTŽO Žalec, je gostom, ki so prišli z nacionalne otvoritvene slovesnosti Tedna vseživljenjskega učenja, ki je prav tisti dan potekala v Žalcu, predstavil dejavnosti Univerze za tretje življenjsko obdobje v tem mestu. Zastal je tudi ob vlogi UTŽO Žalec v lokalnem razvoju. Študijski krožki za umetnostno zgodovino, ohranjanje kulturne dediščine naših babic in študijski krožek Zimzelen so ob tem predstavili svoje delovanje. Predstavitev je nadalje namenil orisu vsebine in ciljev projekta »Krepitev mreže nevladnih organizacij na področju izobraževanja starejših«, ki ga sofinancirata Evropski socialni sklad in Ministrstvo za javno upravo, kjer prihaja do prenosa znanja na področju organizacije in vsebine izobraževanja starejših odraslih med nevladnimi organizacijami.

Pričevanje

Na UTŽO Žalec bodo zakorakali v trinajsto študijsko leto

Na UTŽO Žalec se bo moč vpisati v trideset študijskih skupin, posamezne delavnice pa bodo namenjene medgeneracijskemu učenju in povezovanju z lokalno skupnostjo, predvsem z nevladnimi organizacijami, pa tudi z izobraževalnimi in kulturnimi javnimi ustanovami, Muzejem hmeljarstva, z Zavodom za kulturo in še kom. Že več let UTŽO sodeluje tudi z Razvojno agencijo Žalec v lokalnih projektih, in tako bo tudi letos. UTŽO Žalec napoveduje tudi študijske izlete.

Pričevanje

UNITRI je dosegla zrelo starost

Nova Gorica, 25. november 2011

Polno dvorano so nagovorili predsednik vlade Borut Pahor, župan Nove Gorice Matej Arčon, Duška Prinčič Domenis, predsednica UNITRI in Maja Vodopivec, predstavnica Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje. V svojem nagovoru je predsednica poudarila, da novogoriška UNITRI, kot jo imenujejo, s svojimi 70-timi študijskimi krožki daje možnost tudi za družbeno angažiranost starejših študentov. Vredne so bile misli slednjih o pomenu izobraževanja za celoto njihovega življenja, za njihove socialne vloge. Dogodek so naredili slovesen in doživljajski tudi godalni kvartet, pevka šansonov, pevski zbor Unitri. Na slovesnosti so najzaslužnejšim podelili tudi priznanja. (Vir: Maja Vodopivec)

Pričevanje

Predsednik države obiskal Ljudsko univerzo Radovljica

Radovljica, 6. december 2011

Na obisku na Ljudski univerzi Radovljica je bil predsednik države dr. Danilo Türk. Seznanil se je z njenim delovanjem in delovanjem tamkajšnje Univerze za tretje življenjsko obdobje. Prikazali so mu izvajanje izobraževalnih programov za ranljive ciljne skupine odraslih in seveda program PUM, projektno učenje za mlajše odrasle od 15. do 25. leta, ki so izpadli iz rednega šolskega sistema in so nezaposleni. Pa še to: vprašanje osipnikov postaja eno bistvenih vprašanj, ki se mu bo odslej posvečala Evropska komisija, kajti zaskrbljujoče je, da mnogi mladi dosegajo slabše šolske rezultate, kot so jih v njihovi starosti njihovi starši. (Vir: Ljudska univerza Radovljica)

Skrbeli smo za izobraževanje mentorjev in animatorjev.

Pričevanje

Mentorji so nam povedali ... na evalvacijskem srečanju

Ljubljana, 12. januar, 2011

Razgovor z novimi mentorji na UTŽO Ljubljana je vodila Alijana Šantej. Izkazalo se je, da so pri novih študijskih programih pričakovanja slušateljev lahko dokaj nasprotna od tega, kar so si zamislili mentorji. Nekateri so, denimo, pod Matematika došli, da bo tekla razprava o matematiki kot o naravoslovni vedi, spet drugi so si želeli matematike, da bi lahko bolje pomagali vnukom pri domačih nalogah. »Za mentorje je delo v študijskih skupinah na UTŽO izziv, saj situacije niso »šolske« in niso predvidljive, pa tudi vedoželjnost starejših odraslih študentov je velika«, je povedala mentorica za matematiko. »Pri frontalnih predavanjih v velikih študijskih skupinah težko prihaja do želene diskusije«, zato bi veljalo preiti v delo v podskupinah, pa k učenju na avtentičnih krajih, zunaj predavalnice, ki je tudi učenje odnosov. Sklep: že ob vpisu se je treba posvetiti pričakovanjem prihodnjih slušateljev in jih, če je le mogoče, vgraditi v vsebino in izvajanje programa. Pripravljamo usposabljanje mentorjev za uporabo andragoških metod izobraževanja

VIII. RAZISKOVALNO SPREMLJANJE, RAZVOJNE DEJAVNOSTI DRUŠTVA

O delovanju Univerze za tretje življenjsko obdobje je bilo pod našim mentorstvom ali z našim avtorstvom opravljenih več raziskovalnih nalog in objavljenih več znanstvenih člankov ali monografij. Sodelavci Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani pa so sodelovali kot avtorji tudi v drugih monografijah.

Društvo vrši svoje javno poslanstvo tudi z opozarjanjem na posamezne pojave v družbi in zagovorništvo.

Pričevanje

Do kdaj je vaše mnenje pomembno ali teme kritične geragogike

Ljubljana, februar 2011

V nedeljsko popoldne zazvoni telefon. »Imamo raziskavo o poslušanju glasbe. Kaj, 62 let imate? Ne pride v poštev!« »Kdaj pa pride v poštev starostna kategorija, denimo nad 64 let?« povprašam. »Ja, je že prišla, ko smo raziskovali politično javno mnenje«. Seveda, najzvestejši volivci so prav ljudje v poznejših letih! To je le utrinek, a kdor zastane ob njem, ve, da pove veliko o družbenih razmerjih. Pove, da ljudje v poznejših letih živimo na razpršenih naslovih, da nismo dovolj strnjena skupina, da bi lahko imeli vpliv. Smo nekako tako kot samostojni kulturni delavci, nimamo ga! A bilo bi dobro, da se organizacije starejših še bolj povežemo med seboj, da zagovarjamo svoje mnenje, ga križamo z mnenjem drugih. Generacije starejših namreč načeloma zmeraj zgubijo moč po velikih družbenih prekinitev. Tako je bilo po drugi svetovni vojni, tako je v mladih evropskih državah, tako je v Sloveniji. Pa smo res še zmeraj tako mladi, da verjamemo le v tisto, kar je novo, mlado in sveže? Smo res toliko bogati? Ta in druge teme so teme kritične geragogike.

Pričevanje

Ljubljana, januar 2011

Tamara Jare in Dušana Findeisen z UTŽO Ljubljana sta se udeležili posveta »Ali so spolne in reproduktivne pravice realna možnost ali utopija današnjega sveta?« v organizaciji SLOGA in Slovenske Filantropije. Tamara Jare je opozorila na to, da se ta tema dotika tudi starejših žensk, ki so bile iz obravnave na posvetu izpuščene, pa bi bilo dobro pomisliti nanje, saj se na telo in spolnost starejših žensk in moških, ki jo Nietzsche imenuje »spolnost duše«, veže vrsta slabšalnih stereotipov. Mislimo, da posedujemo svoje telo, pri tem pa pozabljamo, da je identiteta našega telesa odvisna tudi od družbenih razmerij ... Telo, podoba telesa, so lahko pomemben del izobraževalnih programov za starejše odrasle, nedvomno pa tudi za druge generacije. V programu Medsebojni odnosi, ki temelji na transakcijski analizi, je tako identiteta telesa pomembna tema. (Vir: Tamara Jare)

IX. MENTORSTVO IN SVETOVANJE RAZISKOVALNE IN DRUGE NARAVE ŠTUDENTOM V TERCIARNEM IZOBRAŽEVANJU, SODELOVANJE Z VISOKIM ŠOLSTVOM

Nina Cenkar je pod vodstvom Dušane Findeisen pripravila diplomsko delo: »Podoba telesa v izobraževanju starejših odraslih«.

Dušana Findeisen je pripravila program dveh študijskih predmetov za Fakulteto Doba v Mariboru: Medgeneracijsko povezovanje in Menedžment v socialnem delu.

Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje se je v letu 2011 zvrstilo 14 študentov Univerze v Ljubljani. Ob našem mentorstvu ali so-mentorstvu so opravili andragoško, geragoško, socialno gerontološko in drugo prakso ali raziskovanje.

Manca Nečimer, akad. slikarka, je na Univerzi za tretje življenjsko obdobje opravljala andragoško opazovalno prakso. Za vodenje opazovalne andragoške prakse je bil odgovoren mag. *Miran Erič*, akad. slikar. V končnem poročilu o praksi je študentka zbrala pogovore s svojim mentorjem o slikarski skupini "Želve" in vprašanjih, ki si jih postavlja mentor ob delu s starejšimi študenti.

Neža Zajc in Nikolina Radman z Filozofske fakultete v Ljubljani, oddelka za geografijo sta opravili hospitacijo v študijski skupini za geografijo pri mentorju dr. Boštjanu Kerblerju in preučevali delo v skupini z vidika andragoških načel (metode dela, interakcija v skupini). Po opravljeni hospitaciji sta pripravili seminarsko nalogo z naslovom *Poučevanje geografije na Univerzi za tretje življenjsko obdobje*.

Sanja Blagojevič, Darja Hočevar in Maruša Končan s Filozofske fakultete v Ljubljani, z oddelka za geografijo so preučevale metode dela v študijski skupini za geografijo pri mentorici *Lei Nemec* in pripravile seminarsko nalogo z naslovom *Študijski krožki v izobraževanju odraslih*.

Gaja Brulc z Oddelka za matematiko in računalništvo Pedagoške fakultete v Ljubljani je na univerzi za tretje življenjsko obdobje opravila raziskavo v računalniških skupinah na temo programiranja in metod v računalniškem izobraževanju starejših.

Urša Lampret, študentka francoščine s Filozofske fakultete v Ljubljani, je za seminarsko nalogo preučevala delovanje študijskih krožkov za francoščino na Univerzi za tretje življenjsko obdobje.

Dijaki Srednje zdravstvene šole Ljubljana *Živa Čarman, Medėja Bučar in Urban Čibej* so v okviru opravljanja redne prakse v Domu starejših občanov Tabor preučevali izkustveno učenje kot vir sožitja med dijaki in starejšimi.

Mateja Pograjec z Oddelka za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete v Ljubljani je na Univerzi za tretje življenjsko obdobje opravljala redno andragoško prakso. V okviru prakse je obiskala študijske skupine: Slikarstvo, Medsebojni odnosi in sporazumevanje, Angleščina, Nemščina, Človek in njegove pisave ter Ruski jezik. V delo Univerze se je vključila tudi v obdobju vpisov in med študenti izvajala animacijo za vključitev v organizirane programe prostovoljnega dela, ki jih Univerza izvaja v sodelovanju z javnimi ustanovami v lokalnem okolju.

Maji Dijanič, absolventki Fakultete za zdravstvene vede, smo nudili svetovanje in pomoč pri pisanju diplomske naloge na temo Starejši in tehnologija.

Meta Žgur z Oddelka za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete v Ljubljani je na Univerzi za tretje življenjsko obdobje opravljala andragoško prakso. Obiskala je študijske krožke za etnologijo in umetnost pripovedovanja, kulturne mediatorje v Muzeju za arhitekturo in oblikovanje, sodelovala na 6. Slovenskem forumu inovacij ter pri pripravi in izvedbi 1. mednarodnega festivala znanja in kulture decembra v Škofji Loki.

Mariji Klavž, študentki socialne pedagogike na Pedagoški fakulteti v Ljubljani, smo nudili svetovanje pri pisanju seminarske naloge »Učiti se pomeni biti mlad: pomen in izkušnje študentov Univerze za tretje življenjsko obdobje«.

V letu 2011 je bilo 8 študentov različnih fakultet Univerze v Ljubljani deležnih strokovnega svetovanja ob izposoji gradiva iz specialne knjižnice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje.

X. SODELOVANJE Z NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI, VLADNIMI ORGANIZACIJAMI, USTANOVAMI, OBČINAMI IN PODJETJI

Na Univerzi smo z opazovanjem »negativne« prakse nekaterih vzhodnoevropskih dežel, kjer se je civilna družba komaj pričela oblikovati podobno kot v Sloveniji in, kjer so bile organizacije civilne družbe vsaka sebi, zgodaj spoznali, da se moramo čimbolj partnersko povezovati z javnimi in civilnimi organizacijami. Tako smo navezali vrsto trajnejših oblik sodelovanja in medsebojne pomoči s Slovensko filantropijo, Inštitutom Antona Trstenjaka, Zvezo društev upokoencev, CNVOS-om, Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve

ter Vladnim svetom za sožitje generacij in kakovostno starost, Ministrstvom za šolstvo in šport, Evropsko platformo staranja (AGE), Mestnim kinom Kinodvor, revijo Vzajemnost itd.

S predstave v Ajdovščini. Foto: Bor Slana

Pričevanje

Prva slovenska lutkovna predstava je postala stoletnica

Ajdovščina, december-januar 2011

Nedavno je minilo natanko sto let od prve slovenske lutkovne predstave »Mrtvec v rdečem plašču«, ki jo je uprizoril Milan Klemenčič na svojem domu v Šturjah, v Ajdovščini. Slavnostna govornica na proslavi je bila Ada Bačar, študentka in voditeljica dramske skupine ŽAR pri Društvu MOST - Univerza za tretje življenjsko obdobje. Njej je pripadla čast, da je tudi uradno razglasila letošnje kulturno leto v Ajdovščini za Klemenčičevo leto in odkrila spominsko ploščo. Na odkritje plošče je prišla tudi Klemenčičeva hčerka Mojca Klemenčič, ki se je Milanu rodila leta 1911 leta. Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani zdaj Mojca Klemenčič študira umetnostno zgodovino. Klemenčičevo leto bodo v Ajdovščini podprli s številnimi kulturnimi dogodki in objavami. Bilo bi dobro, da jih posnemamo. (Vir: Ana Krajnc)

(Vsi) Jutini vrtovi

Pričevanje

Arhitektka Juta Krulc o Jutinih vrtovih

Ljubljana, 12. januar 2011

V sklopu vzpostavljanja trajnejšega sodelovanja z Botaničnim vrtom v Ljubljani in UTŽO Ljubljana, ki ga snuje in vodi Tamara Jare, in dajanja večjega poudarka naravoslovnim študijskim usmeritvam, smo se skupaj z množico slušateljev Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani udeležili predavanja arhitektke Jute Krulc. Zmeraj so jo zanimali pogledi iz hiše na vrt, z vrta v daljavo. Osrednje tratne površine je jasno zamejila z rastlinjem in ograjami. Tako je ustvarila občutek zasebnosti, poglede pa je osvobodila. Nekdanji aristokratski vrtovi so bili nekoč izraz družbenih razmerij in moči. Bili so bolj za gledanje, današnji vrtovi pa so bolj za bivanje. Predvsem pa: »Dobri vrtovi so neprecenljiva zbirka znanja«, pravi Juta Krulc, nekdanja Vurnikova študentka in kasneje sodelavka Cirila Jegliča. Juta Krulc se je rodila družini Zdešar v Radovljici leta 1912. Njeno življenje se je odvijalo v borbi, zavzetosti. Sprejela je povabilo, da pride med nas. (Vir: Tamara Jare)

Pričevanje

Evropski socialni sklad nas je povabil na zajtrk

Ljubljana, 17. januar 2011

Zajtrk ESS, ki se ga je udeležila Maša Bizovičar, je potekal v organizaciji CNVOS. Domačnostni naslov vsekakor, a namen srečanja je bil, da se 'tim' vsebinske mreže nevladnih organizacij in regionalna stičišča nevladnega sektorja (ta delujejo v podporo nevladnim organizacijam v regijah) med seboj srečajo in spoznajo. Svoje dejavnosti so tako predstavila regionalna stičišča, pa tudi nevladne organizacije, ki so zadolžene za usposabljanje, zagovorništvo, civilni dialog, predvsem pa za krepitev nacionalnih mrež nevladnih organizacij. Te delujejo na področju izobraževanja, prostovoljstva, varovanja okolja, interpretacije dediščine, varovanja zdravja, preprečevanja zasvojenosti, pa tudi raziskovanja in znanosti. Takšno informacijsko, učno in sodelovalno mrežo so vzpostavile za vse druge tudi štiri partnerske organizacije Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje ob finančni podpori Ministrstva za javno upravo RS in Evropskega socialnega sklada. (Vir: Maša Bizovičar)

Lutke, lutke

Pričevanje

Matjaž Loboda na posvetu ob zaključku Klemenčičevega leta 2010

Ajdovščina

Ob zaključku Klemenčičevega leta 2010, leta kulture, ob navzočnosti Marjana Poljška, župana občine Ajdovščina, prof. dr. Ane Krajnc, predsednice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje in drugih, je tekel tudi posvet o prvem slovenskem lutkarju Milanu Klemenčiču. »Nenavadna odrska iluzija je napovedovala rojstvo pri nas nove umetnosti«, je v svojem referatu dejal Matjaž Loboda, raziskovalec Klemenčičeve umetniške poti in zapuščine. (Vir: Ana Krajnc)

Auguste Rodin: Kamboške plesalke

Pričevanje

Tehnicistično bolnišnico spremenimo v prostor umetnosti emocij in človečnosti. Na UTŽO je steklo prvo usposabljanje.

Ljubljana, 30. marec 2011

Koncept kulturnih mediatorjev v bolnišnici razvijamo na pobudo in skupaj s Kliničnim centrom Ljubljana, pri čemer smo se, med drugim, navdihnili s francosko konvencijo Kultura–zdravje (fr. Culture-santé) iz leta 1999. Sklenila sta jo Ministrstvo za zdravje in šport in Ministrstvo za kulturo. Kultura v vseh svojih oblikah mora v javni prostor, takšen prostor pa je tudi bolnišnica, pravijo pisci konvencije. Bolnišnica naj se odpre v kraj in nevladne organizacije naj se povežejo z bolnišnico. Kultura spremeni odnos med osebjem in pacienti, pa tudi svojci. Tehnicistično bolnišnico spremeni v prostor emocij in človečnosti, je dejala Dušana Findeisen. V bolnišnici je čas votel, prazen, takrat, ko je veliko čakanja. Napolnimo ga torej z znanjem in kulturo! Prostovoljni kulturni mediatorji boste delali predvsem na tistih oddelkih, kjer so ležalne dobe dolge, na očni, pediatrični kliniki, v negovalni bolnišnici in drugod, je povedala snovalka in koordinatorica prostovoljnega dela Mojca Fink na prvem delu usposabljanja, ki smo ga priredili na UTŽO. V prvem delu usposabljanja sta sodelovala tudi nekdanja medicinska sestra in zdaj kulturna mediatorica v muzeju Marija Kaplan in Primož Jamšek s Slovenske filantropije.

Borjana Koželj na usposabljanju. Foto: Janez Platiše

Pričevanje

Navdušila je predstavitev primera UTŽO Škofja Loka pri Društvu upokojencev

Škofja Loka, 15. marec 2011

UTŽO Škofja Loka, partner v projektu Krepitev mreže nevladnih organizacij izobraževanja starejših je na Loškem gradu organizirala prvo iz niza predvidenih strokovnih usposabljanj. Posvet so pozdravili Miha Ješe, župan Škofje Loke, Miro Duić, predsednik Društva upokojencev Škofja Loka in Jana Mlakar, direktorica Loškega muzeja. Beseda je stekla o tem, kako razumeti naravo nevladnih organizacij v nasprotju s trgovinskimi in proizvodnimi, pa tudi vladnimi organizacijami in kako jih voditi. Projekt je pojem fluidne post-moderne družbe, in sleherna nevladna organizacija je v začetku projekt, je med drugim poudarila Dušana Findeisen. Maja Vodopivec je predstavila številne spletne strani in vire financiranja projektov. Izjemna je bila predstavitev primera dobre prakse nastanka in vodenja nevladne organizacije Borjane Koželj z UTŽO Škofja Loka. Od študijskega krožka za radijsko poročanje do ustanovitve časopisa Mi o sebi, od podarjenih tristo knjig do prostovoljnega knjižničarskega dela in nastanka Marinkine knjižnice, od znanja starejših k vodenju javnih kulturnih prireditev, od zamisli o čajanki ob petih in branja književnih del in predavanj o zdravem staranju, od lastnega prostovoljstva k predstavitvi tradicionalnega prostovoljstva gasilskega gibanja. Maja Zakotnik je predstavila delo mentorja v izobraževanju starejših. Poudarek vseh nastopajočih je bil na vprašanju

vodenja nevladnih organizacij in hkrati na znanju starejših za osebni razvoj in razvoj kraja. Nevladne organizacije na področju izobraževanja starejših naj se vključujejo v dejavnosti drugih organizacij, recimo na dan potrošnikov itd. Usposabljanje je bilo sofinancirano iz sredstev ESS in Ministrstva za javno upravo. (Vir: Maša Bizovičar)

Pričevanje

Okrepilo se je znanje mentorjev v izobraževanju starejših

Ljubljana, 19. marec 2011

V okviru projekta Krepitev mreže nevladnih organizacij izobraževanja starejših je na sedežu UTŽO v Ljubljani steklo enodnevno usposabljanje članic mreže in njihovih predstavnikov - domala štirideset jih je bilo. Vprašanja udeležencev so zajela razumevanje razlike med pedagogiko, andragogiko in geragogiko, dinamično majhne skupine starejših odraslih, didaktiko na področju izobraževanja starejših odraslih, povezovanje vsebin izobraževanja z lokalnim razvojem itd. Izkazalo se je, da jezikovno izobraževanje, učenje jezika te kompleksne spretnosti zahteva posebne poti. Zato bi veljalo mentorje starejših odraslih na področju tujih jezikov povezati v posebno mrežo. Na vprašanja so odgovarjali prof. dr. Ana Krajnc, doc. dr. Dušana Findeisen, doc. dr. Marko Radovan, pa tudi asist. Senka Hočvar Ciuha in Maja Vodopivec. Teme predavateljev so bile programiranje v izobraževanju starejših odraslih, značilnosti družbene skupine starejših odraslih, diskusijska metoda kot temeljna metoda v izobraževanju starejših. Srečanje je bilo sofinancirano iz sredstev ESS in Ministrstva za javno upravo.

Pričevanje

Kulturna dediščina v izobraževanju in prostovoljstvu starejših

Ljubljana, Center Evropa, Dalmatinova 4, 5. april

Srečanje je namenjeno razumevanju in uvajanju novih oblik prostovoljstva in kulturne dediščine v izobraževanje starejših. Predstavila se nam bo mreža organizacij in prostovoljcev za obnovo kulturne dediščine. Spoznali bomo primere dobre prakse raziskovanja in spoznavanja kulturne dediščine in prostovoljstva ter predstavili metodo življenjske zgodbe in biografsko učenje. Vsebinsko srečanje je namenjeno mreži nevladnih organizacij izobraževanja starejših in ga organiziramo v okviru projekta Krepitev mreže NVO izobraževanja starejših, ki je financirano iz sredstev ESS in Ministrstva za javno upravo.

Pričevanje

Prvo usposabljanje kulturnih mediatorjev v bolnišnici

Sreda, 30. marec od 13.30 - 16.00, Poljanska cesta 6, 1. nad. levo, predavalnica 5

UTŽO v Ljubljani in Klinični center Ljubljana vabita slušatelje na uvodno usposabljanje za prostovoljne kulturne mediatorje v bolnišnici. Kulturni mediator je nova, času primernejša prostovoljska vloga starejših, ki smo jo oblikovali in raziskali na UTŽO, vloga za tiste, ki so se pripravljene izobraževati se in hkrati prenašati plodove svojega učenja na tiste, ki so iz socialnih, ekonomskih ali zdravstvenih razlogov oddaljeni od kulture. Kulturni mediatorji so vez med njimi in kulturno stvaritvijo. Kultura pa v današnjem času ni zgolj umetnost. Je predvsem znanje in je prenašanje znanja. Več: Alijana Šantej, tel: (01) 433 20 90, e-pošta: univerza-3@guest.arnes.si

Nova pot v prostovoljstvo

Pričevanje

Izobraževanje za kulturne mediatorje v bolnišnici, starejše študente, ki prihajajo z UTŽO Ljubljana, se nadaljuje v UKC Ljubljana

Ljubljana, 30. marec in 14. april 2011

V ljubljanskem kliničnem centru je Mojca Fink, ki je tam odgovorna za prostovoljstvo, organizirala izobraževanje za starejše študente z UTŽO Ljubljana, ki so se na predhodnem usposabljanju na UTŽO odločili, da kot prostovoljni kulturni mediatorji v bolnišnicah ponesejo kulturo in znanje, ki ju pridobivajo, v bolnišnico in pripomorejo k odpiranju UKC v kraj. Navzoči so se med izobraževanjem seznanili z delovanjem Univerzitetnega kliničnega centra, z delovanjem reševalne službe, s prijemi prve pomoči itd. Darinka Klemenc, višja medicinska sestra, je skupaj z bodočimi prostovoljci razmišljala o tem, kako začeti pogovor z bolnikom, kako v odnosu bolnik – prostovoljec upoštevati načela zaupnosti, zasebnosti in drugih temah, ki se odpirajo prostovoljcem ob vstopu v bolnišnično okolje. S strani UTŽO Ljubljana se je izobraževanju udeležila Alijana Šantej, koordinatorica projekta.

Odprta vrata ... za spremembe. Foto: Alijana Šantej

Pričevanje

Dan za spremembe tudi na UTŽO v Ljubljani

Ljubljana, 26. marec 2011

Enajst se jih je zbralo na sobotni dan. Slušateljice UTŽO v Ljubljani so in že šesto leto druga drugi darujejo kulturo, znanje in spretnosti in predvsem UNICEF-ovim otrokom možnost, da se cepijo. Kar ne zna ena, zna druga! Česar ne znajo, se naučijo! Hodijo v muzeje, galerije, učijo se o barvah, kompoziciji, nemalokrat gre pri tem za samostojno, recipročno učenje, pa tudi vzajemno učenje. Pod njihovimi čedalje spretnejšimi prsti iz koščkov rabljenega blaga nastajajo punčke; dobijo svoj obraz, svoj izraz, svoje ime, dobijo družino, ki jih posvoji in UNICEF-ovi otroci dobijo cepivo. Med izdelovalko in družino teče dopisovanje, tkejo se socialni odnosi, širijo se socialna omrežja. Skupina javnosti pogosto predstavi svoje učenje in svoje delo, s tem pa sledi enemu temeljnih načel UTŽO, da naj se pridobljeno znanje prelije v skupnost in naj se hkrati preverja v očeh javnosti. Ker so bila vrata UTŽO, na pobudo Slovenske Filantropije, ki je Dan za spremembe organizirala, na široko odprta, so na UTŽO prišli tudi mnogi mladi in še

mlajši. Za dejavno staranje potrebujemo zgled, tokrat so ga mladi obiskovalci dobili. (Vir: Alijana Šantej)

Pričevanje

Kako so dejavni! Spoznavati kulturno dediščino in biti starejši prostovoljec

Ljubljana, 5. april 2011

V Mreži za krepitev nevladnih organizacij na področju izobraževanja starejših je stekla beseda o kulturni dediščini in izobraževanju starejših za prostovoljstvo. Prof. dr. Ana Krajnc je v uvodnem nagovoru na tem posvetu spregovorila o pomembni vlogi starejših in njihove kulture za lokalni razvoj. Notranjski ekološki center - Lili Mahne - je predstavil svoje celostno prostovoljsko delovanje na področju kulturne dediščine, dediščinske skupnosti, odkrivanje dediščine, razvoj kulturnega turizma in seveda dosežke: ustanovitev muzeja Jezerski hram, izobraževanje mladine, zaščita Ljubljane itd. Doc. dr. Nives Ličen je navzoče uvedla v poznavanje metode življenjske zgodbe in v pomen življenjske zgodbe za popisovanje in ohranjanje kulturne dediščine in za prenašanje kulturne dediščine. Zgodbe ni moč analizirati, je dejala, a potrebno jo je umestiti v različne vidike konteksta, v katerem je nastala. Predstavniki partnerske organizacije UTŽO Grosuplje so predstavili učenje in metodologijo popisovanja dediščine v njihovem kraju, nastanek raziskovalne monografije, razstav, prenašanje znanja na mlade. Doc. dr. Dušana Findeisen je predstavila nastanek koncepta dediščine in vrste dediščine, zbrani v njeni tematski skupini pa so »nabrali« vrsto možnih izobraževalnih programov in akcijskih programov na področju dediščine. Festival pisanja v tej ali oni vasi in izobraževanje zanj, ali razvoj Trgovinice spominov, sta dva izmed številnih možnih izobraževalnih programov, so sklenili udeleženci.

Pričevanje

Helsinki in finski centri za izobraževanje odraslih znova na obisku

Ljubljana, 4. april

Taina Törmä iz helsinškega Centra za izobraževanje odraslih (takšne imajo vse občine) je v pogovoru z Dušano Findeisen oblikovala program srečanja, ki bo konec septembra v Ljubljani. Namen? Razkrivanje značilnosti slovenskega in finskega izobraževanja odraslih. Srečanje bo potekalo ob navzočnosti in s sodelovanjem slušateljev slovenskih UTŽO in strokovnjakov z UTŽO in Andragoškega centra Slovenije, so sklenile. Razprava bo tekla o sistemu izobraževanja odraslih v obeh deželah, o vlogi UTŽO in drugih nosilcev izobraževanja starejših odraslih. Fince zanima Znaš, nauči drugega (angl. *Since you know it, why don't you teach it*), programsko sodelovanje s Kinodvor-om, teze, ki so v ozadju Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje, prav posebej pa še spomini na njene začetke.

Podoba profesorice. Foto: Iva Gasar

Pričevanje

Kdor se bavi z umenostjo, ima od življenja več; podeljena so bila priznanja in nagrada Izidorja Cankarja

Ljubljana, 18. april 2011

Profesorici Mileni Kožuh je Slovensko umetnostno zgodovinsko društvo v prostorih Moderne galerije v Ljubljani - zrasla je pred devetdesetimi leti na pobudo Izidorja Cankarja - za več desetletno poučevanje vseh rodov, še posebno številnih starejših študentov, izročilo častno priznanje Izidorja Cankarja. Profesorici je častno priznanje pripadlo tudi za odličnost znanstvenega raziskovanja in za izdajo monografij, ki so vse izšle po njeni upokojitvi (prispevek Nagrobniki na Žalah v: »Trideseta leta 20. stoletja v slovenski likovni umetnosti« in »Terska dolina«). Vsi, ki jo poznamo, vemo, da je njeno življenje bilo in je resnično izpolnjeno z umenostjo in umetnostno zgodovino, a »kdor se bavi z umetnostjo, ima od življenja več«, je v imenu vseh nagrajencev zaključil mag. Mirko Kambič, umetnostni zgodovinar in mojster fotografije.

Pričevanje

Srečujejo se z angleško knjigo v roki. Sodelovanje UTŽO s Centrom Oxford

Ljubljana, april-maj 2011

V začetku leta je steklo sodelovanje med Univerzo za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani in knjigarno Center Oxford. Stekla so Bralna srečanja, ki udeležencem ponujajo možnost spoznavanja angleškega jezika in književnosti pod vodstvom Adele Grey, v Ljubljani živeče Angležinje in ljubiteljice književnosti. Navzoči prebirajo angleška književna dela, čemur sledita pogovor in vodena razprava. Razpravi sledijo tudi slovnične vaje. Srečanja se v juniju zaključujejo, znova pa bodo zaživela jeseni. (Vir: Maja Vodopivec)

Pričevanje

Arhiv Republike Slovenije vas vabi na Mednarodni arhivski dan 9. junija 2011 v prostorih arhiva na Zvezdarski 1

Ljubljana, 9. junij 2011, od 10. do 13. ure

Informacije in prijave: natalija.glazar@gov.si, tel: 01 241 42 60

Predstavitve arhivske dejavnosti v Slovenji in regionalnih arhivov, deklaracije Mednarodnega arhivskega sveta, ogled arhivskih prostorov z vodenjem (baročne Gruberjeve palače in Restavratorsko-konservatorskega centra arhiva) ter projekcijo izbora filmov, ki jih hrani Slovenski filmski arhiv. Posebej priporočamo študijskim krožkom Človek in njegove pisave, Slovenska zgodovina, Umetnostna zgodovina, Restavratorstvo itd.

Pričevanje

Izobraževanje odraslih v kriznih časih

Ljubljana, 26. maj 2011

Prof. dr. Ana Krajnc je sodelovala na 15. Andragoškem kolokviju ACS in Gospodarske zbornice Slovenije Gospodarstvo v recesiji in izobraževanje odraslih. Kriza ni le gospodarska ali finančna, marveč je predvsem družbene narave in tako globoko poseže v vse pore družbe, njene vrednote, družbene odnose, solidarnost med generacijami, je poudarila Ana Krajnc. Poudarila je, da krizo lahko olajšamo in presežemo, če povečujemo in uporabljamo znanje vseh segmentov prebivalstva.

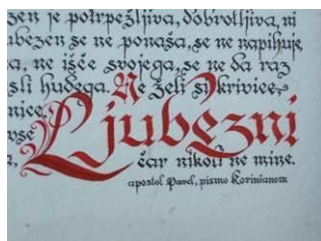
Ura za tiskarstvo

Pričevanje

V poletje je zavel vonj po tiskarski barvi

Ljubljana, 30. junij 2011

Sredi poletja so se nekateri študenti UTŽO Ljubljana - triindvajset smo jih lahko sprejeli - srečali znova, tokrat v dveh predstavitvenih delavnicah pod vodstvom tiskarja, zbiratelja stare tiskarske opreme in umetnostnega zgodovinarja Marka Drpiča. Seznanili so se z ročnim tiskom in stiskali svoj lastni monogram. Jeseni pričenjamo z novim študijskim krožkom Knjiga od A do Ž, ki ga posvečamo knjigi (zgodovina izdelovanja papirja, tisk in knjigoveštvo). (Vir: Alijana Šantej)

Kaligrafi so pod vodstvom mentorice Mojce Močnik prikazali pisave mimoidočim

Pričevanje

Sožitje izobraževanja in kulture z mestnim prostorom

Ljubljana, 3. julij 2011

Pod nedeljskim soncem so se študijske skupine UTŽO Ljubljana, skupine kaligrafije, kitajskega jezika in kulture in študijska skupina, ki nosi naslov »Čudoviti svet ugank«, srečale na Gostiji kultur Gledališča Ana Desetnica v nedavno rehabilitiranem urbanem prostoru ljubljanske Špice. Drug drugemu, drugim udeležencem in obiskovalcem, tudi svojim večgeneracijskim družinam, ki so jih tam obiskale, so člani skupin predstavili svoje dejavnosti, v katerih so za nameček lahko sodelovali obiskovalci. Študenti UTŽO so se tudi sami tam učili drug od drugega in tako je zrno modrosti prešlo iz rok enih v roke drugih. Takšne oblike in metode učenja v andragogiki poimenujemo različno. Italijani, denimo poznajo L'Universita della Strada (slov. univerza na cesti), bližnji obliki in metodi sta tudi medgeneracijski tabor, družinski tabor. Vsekakor pa je urbani prostor prostor srečevanja in kot tak omogoča in določa metode učenja. Prav bi bilo, da bi bolj raziskali vpliv vrednega urbanega prostora na izobraževanje starejših in drugih odraslih. (Vir: Senka Hočevnar Ciuha)

Pričevanje

Bi se radi naučili plesti košare?

Začetek brezplačnega medgeneracijskega usposabljanja za pletarstvo je v ponedeljek, 18. julija 2011, ob 15.00 pri Pomelaj, zadruga za razvoj podeželja, z.o.o., Mala Polana 103, 9225 Velika Polana. Tel: (02) 573 70 36 E: pomelaj@siol.net S: www.pomelaj.si

Pričevanje

Sodelovanje s podjetjem vredno posnemanja

Ljubljana, julij 2011

V projektu *Krepitev mreže nevladnih organizacij izobraževanja starejših*, ki sta ga finančno podprla Evropski socialni sklad in Ministrstvo za javno upravo, smo predvideli tudi povezovanje s podjetji. Podjetje S&T je naredilo plakate in posnetke o tem, kako njihovi zaposleni in naši starejši študenti delujejo v našem zdaj skupnem gibanju *Znaš, nauči drugega*, učenje računalništva v dvojicah. V septembru skupaj pripravljamo konferenco. Pokazali bomo, da podjetja lahko nevladnim organizacijam in posameznikom darujejo marsikaj, ne le denar, da je v tem človekoljubje gospodarstva ali recimo temu drugače naložbeno človekoljubje (angl. *venture philanthropy*). (Vir: Maša Bizovičar)

Video posnetek in več: http://www.snt.si/about_us/corporate_responsibility/77022.si.php

Miloslav Holý: Kavárna Unionka, 1925

Pričevanje

Odslej v javnih občilih o starosti drugače

Ljubljana, julij-avgust 2011

Poletne dni smo na UTŽO posvetili med drugim so-oblikovanju in usklajevanju besedila *Strategije kakovostnega staranja in solidarnosti med generacijami do leta 2020*. Dušana Findeisen je pripravila oziroma dopolnila besedilo za razpravo o ukrepu, ki ima namen opozoriti na to, da mediji lahko veliko naredijo za to, da se popravi enostranska podoba starejših in lahko pripomorejo k razumevanju prebivalstvenih sprememb. »Starejši v slovenskih medijih (v nasprotju z mediji nekaterih drugih evropskih držav kot so Nemčija, Francija) nastopajo predvsem kot posebna družbena skupina. Ker so posebna družbena skupina, so "zaprti" v posebne revije, glasila, oddaje itd. Podoba starejših v slovenskih javnih občilih je najpogostejše dihotoma: so močni in modri (imajo družbeno moč, so pragmatično inteligentni, imajo torej vredne izkušnje), ali pa so šibki in odvisni (skrb za starejše, osamljenost, odvisnost, nasilje nad njimi, slabše zmožnosti učenja, diskriminiranost starejših itd.). Dihotoma obravnava se zdi nezadovoljiva in ne more zrcaliti stvarnosti. UTŽO sodeluje tudi pri oblikovanju drugih ukrepov, ki se dotikajo kulture starejših in za starejše, rabe elektronske tehnologije, izobraževanja starejših, vključenosti starejših v družbo itd.«

Pričevanje

Moje ulice, Botanični vrt Ljubljana, Ižanska c. 15

Vsako nedeljo, vse do 28. avgusta, vas ob 18.00 pod krošnjami starih dreves v partnerski ustanovi Botanični vrt Ljubljana pričakujejo na pogovoru o spominih na življenje ljubljanskih mestnih ulic.

Pričevanje

V tretjem gre rado. Film producentov Andragoškega centra Slovenije in RTV Slovenija Ljubljana, 19. oktober, 2011

Marko Živec, študent na UTŽO Ljubljana in Dušana Findeisen sta se udeležila predstavitve filma *V tretjem gre rado* (avtorice Borke Kucler, producentov ACS in RTV Slovenija). V filmu o dejavnem staranju spregovorijo predvsem starejši sami, pa tudi predstavniki Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje, Inštituta Antona Trstenjaka, Zveze društev upokojencev in Zavoda za zaposlovanje. O upravljanju s starostjo (age menedžment), načrtovanem novem študijskem programu Ekonomske fakultete, je spregovoril dr. Vlado Dimovski. Film si boste kmalu lahko sposodili v knjižnici UTŽO v Ljubljani.

Zlatko Šetinc in študijska skupina Novinarstvo z UTŽO Ljubljana. Foto: Tatjana Rodošek

Pričevanje

Novinarji UTŽO so obiskali DNEVNIK, novinarsko hišo staro šestdeset let

Novinarska študijska skupina UTŽO Ljubljana je na začetku študijskega leta obiskala tudi časopisno hišo Dnevnik. Sprejel jo je v.d. direktorja Zlatko Šetinc, ki je že polnih štirideset let zaposlen v tej družbi. Po krajši predstavitvi, ko so študenti Zlatka Šetince seznanili s svojo študijsko skupino, je le-ta obiskovalcem predstavil razvoj časopisne hiše od leta 1951, ko so začeli z izdajanjem Dnevnika, vse do današnjih časov, ko praznujejo jubilejnih 60 let. Posebno so ponosni na to, da ljudje radi berejo Dnevnik, ki je orientiran v Ljubljano in okolico, tiskana naklada je 43.000 izvodov, kot tudi na Nedeljski dnevnik, ki je pravi svetovni fenomen glede na število prebivalcev v Sloveniji, kajti njegova naklada je kar 125.000 izvodov, naročniki in bralci pa so prav v vseh delih Slovenije. (Vir: Anka Rozman)

Priznanja najboljšim

Pričevanje

Ko zaslutimo problem ali novo potrebo, pričnemo brskati po vseh škatlah s teoretskim in izkustvenim orodjem

Ljubljana, 22.-23. november 2011

Dušana Findeisen in Ana Krajnc sta na 6. slovenskem forumu inovacij na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani v kategoriji inovatorjev posameznikov prejeli priznanje JAPTİ za najboljšo inovativno storitev. Ocenjevalci te družbene inovacije (doslej smo verjeli, da je inovacija zgolj tehniške ali poslovne narave) je sicer niso povsem razumeli, saj so univerzi za tretje življenjsko obdobje zmotno pripisali »velik tržni potencial«, UTŽO pa ni komercialen koncept. Njena vrednost je v boljšanju življenja posameznikov, lokalnega okolja in družbe. Zanimanje za Univerzo za tretje življenjsko obdobje so na forumu spodbudile Dušana Findeisen s svojim nastopom na odprtem odru, pa tudi Alijana Šantej, Tamara Jare, Alenka Gabriela Čeh in Meta Žgur s predstavitevijo UTŽO mimoidočim obiskovalcem forumskega sejma.

Pričevanje

Cvetje in čestitke

Ljubljana, november-december 2011

Vsega kar je vredno res ni moč izmeriti le z ekonomskimi kazalci blagostanja. O tem priča tudi zadnje priznanje JAPTİ, Javne agencije RS za podjetništvo in tuje investicije Slovenski univerzi za tretje življenjsko obdobje. Njenima ustanoviteljicama in sodelavcem so med drugim čestitali številni starejši študenti UTŽO, Ema Perme, vodja sektorja za izobraževanje odraslih na Ministrstvu za šolstvo in šport, dr. Simona Kralj-Zatler z Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, prof. dr. Janko Muršak, predstojnik Oddelka za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete v Ljubljani, prof. dr. Sonja Kump, doc. dr. Nives Ličen (prav tam), Sonja Klemenčič, Olga Drofenik, dr. Nevenka Bogataj z Andragoškega centra Slovenije, Nadja Mislej-Božič, predsednica UTŽO Sežana, Marija Jazbec, predsednica UTŽO Sevnica, zgodovinar znanstveni svetnik dr. Dušan Biber, Karin Elena Sánchez z Združenja izobraževalnih institucij, Nevenka Kocijančič, izvršna urednica e-Novičk Andragoškega centra Slovenije, Matjaž Medvešek iz Zavoda MISSS, Lucija Užmah iz Ženske svetovalnice, Jasna Kontler-Salomon, novinarka časnika Delo, Mateja Rozman Amon z Ljudske univerze Radovljica, dr. Milena Bevc z Inštituta za ekonomska raziskovanja, dr. Mila Božič z Inštituta BE-i, Tanja Činč, Fakulteta Doba v Mariboru in številni drugi. Vsem hvala. (Vir: sedež UTŽO)

Pričevanje

S tem, da drugače razmišljamo, postajamo nosilci drugačne podobe starosti

Škofja Loka, 13. december 2011

Loški grad je bil drugo prizorišče Festivala Znanje in kultura v tretjem življenjskem obdobju. V okviru projekta Krepitev mreže nevladnih organizacij izobraževanja starejših, podprla sta ga Evropski socialni sklad in Ministrstvo za javno upravo RS, je steklo usposabljanje Kulturni mediatorji in učenje v muzejih. Poleg nagovora Jane Mlakar, direktorice muzeja in Borjane Koželj, predsednice UTŽO Škofja Loka ter predavanja Dušane Findeisen »Kulturni mediatorji danes, včeraj, jutri«, se je tam odvijalo tisto najdragocenejše; predstavitev kulturnih mediatorjev samih. »Že štiri leta sodelujemo z Loškim muzejem in drugimi muzeji. Vodi nas psihološka potreba in potreba po kulturi.« »Ne znam si predstavljati življenja brez ustvarjalnosti in brez učenja.« »S tem, da drugače razmišljamo, postajamo nosilci drugačne podobe starosti.« »Smo v družbi mlajših.« V Loškem muzeju so mediatorji uredili interno knjižnico, popisali dediščino, naslove iz knjižnice dr. Ivana Tavčarja z Visokega in popis digitalizirali, skupaj kar 6000 enot. Na UTŽO Škofja Loka so člani študijskega krožka angleškega jezika prevedli tri zgodbe iz zgodovine njihovega mesta (angl. About The Bishop, The Bridge And The Old Castle), nastal je strip, ki zdaj služi za predstavitev kraja tujcem. Za Loški muzej je nastal popis zgodbe kulturne mediatorke, ki je doma iz Kajbetove gostilne (1894-). Popis bi lahko služil kot program za

nadaljnji razvoj te dejavnosti v kraju. »Tja so prihajali furmani z železniške postaje na pol fraklja šnopsa; na kredo so pili. Prihajali so berači spat v steljo, pa lovci, pa jetrca so prinesli s seboj, da so jim jih spekli. Drugi spet so prišli le na govejo župco z nudelni in žemljico ter kozarec vina. Med tednom je bilo tam dobiti suha rebrca z okisanim krompirjem ... Na Angelsko nedeljo je bilo veselo, plesalo se je pred gostilno, pa flancate jedlo.« Dr. Staša Tome, mentorica v Prirodoslovnem muzeju je povedala, da so mediatorji v Prirodoslovnem muzeju pomagali pripraviti razstavo »Skrivnostna smrt mlade Leonore« - predstavitev dediščine za javnost in razstavo »Dotikanje dovoljeno«. V Slovenskem etnografskem muzeju mediatorji pripravljajo avdiovizualizacijo življenjskih zgodb. V vseh muzejih so mediatorji pripomogli k večjemu obisku.

XI. MEDNARODNO SODELOVANJE

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje se je pred desetimi leti prva v Sloveniji vključila v programe Grundtvig. Tudi v letu 2011 je vodila nekatere projekte: EMIL, DANET, Intergeneraciones. Vse projekte sofinancira Evropska komisija znotraj programa Grundtvig - Vseživljenjsko učenje in Evropa za državljane.

Pričevanje

Projekt DANET

Univerza za tretje življenjsko obdobje je predstavljala Slovenijo v projektu DANET - Podonavski sosede (DanubeNetworkers – Neighbours at Work), program Evropa za državljane. V projektu poleg Slovenije sodelujejo še Bolgarija, Romunija, Avstrija, Hrvaška in Nemčija. Projekt koordinira ZaWiW iz Ulma, Nemčija (Zentrum für Allgemeine Wissenschaftliche Weiterbildung der Universität Ulm).

V Sloveniji in drugih sodelujočih državah v projektu so se v letu 2011 ljudje v poznejših letih življenja na štirih srečanjih/posvetih pogovarjali o štirih družbenih temah: dejavno staranje v evropskih državah, nacionalna in evropska identiteta, migracije in manjšinska vprašanja, okoljsko-varstvena problematika.

Prvi v nizu javnih posvetov je potekal v mesecu februarju z naslovom "Aktivno staranje v evropskih državah". Drugi posvet je potekal aprila na temo "Pomen kulturne dediščine – nacionalna in evropska identiteta". Tretji posvet je bil posvečen migracijam in manjšinskim skupnostim in je imel naslov "Migracije kot izziv – manjšinske skupnosti kot priložnost". Zadnji, junijski posvet, je bil namenjen okoljevarstveni problematiki "Okolje – trajnostni razvoj". Vsi posveti so potekali v Centru Evropa v Ljubljani. Posameznega posveta se je udeležilo med 30 in 40 obiskovalci.

Po uvodnem predavanju gostujočega strokovnjaka na namembno temo so potekale delavnice, v katerih so udeleženci razpravljali o posamezni temi. Nasledke udeležencev posveta/delavnic smo objavljali (vzporedno z nasledki iz ostalih sodelujočih držav) na skupni spletni strani www.beta.danet-at-work.eu/sl/

Februarja je potekalo v Rousu v Bolgariji srečanje partnerjev v projektu, na katerem so partnerji poročali o prvih izvedenih posvetih, izmenjali prve izkušnje in spregovorili o

težavah, na katere smo naleteli predvsem pri urejanju spletne strani projekta. Sledila so pojasnila in razlage finančnega koncepta projekta in načrti za nadaljnje delo v projektu.

Po zaključenih posvetih v svojih državah so udeleženci predstavili svoja stališča in zaključke s posvetov na panelnem srečanju 17. do 20. junija v Šibeniku. Osem predstavnikov Univerze za tretje življenjsko obdobje iz Slovenije se je udeležilo zaključnega srečanja v projektu DANET, ki je potekalo od 6. do 11. novembra 2011 v Freiburgu v Nemčiji.

V projektu so sodelovali: doc. dr. Dušana Findeisen, prof. dr. Ana Krajnc, Majda Ažman Bizovičar, Tamara Jare, mentorji Neva Železnik, Marija Cizelj, Alenka Kolman Kavčič, Aleš Dolenc in skupina slušateljev Univerze: Ana Lucija Trontelj, Alojz Trontelj, Jože Trotošek in Marko Živec.

XII. PRIČEVANJA IN OZAVEŠČANJE O POLOŽAJU STAREJŠIH

Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje ima jasno javno poslanstvo. Njegova naloga je, da spreminja družbeno okolje, pogled na vlogo starejših. Pri tem se ne dotika zgolj področja izobraževanja starejših, marveč celote vprašanj starejših, ki jih zazna v slovenskem in mednarodnem prostoru.

Pričevanje

Se v deželah na jugu starajo drugače?

Konferenca v Menkesu, Maroko, 17. - 19. marec 2011, obljublja nekaj odgovorov

Leta 2050 se bo število starejših nad 65 let podvojilo v Južni Ameriki, Južni Aziji in deželah severne Afrike. Staranje prebivalstva zahteva ekonomske in predvsem družbene ukrepe, ustrezne javne politike. V javne politike je potrebno vključiti tudi ukrepe za lajšanje revščine starejših. Morda bi veljalo tudi razviti kazalec človeškega razvoja (IDH), ki bi pokazal, v kakšnih življenjskih okoliščinah živijo starejši. V deželah v razvoju je namreč prehod v pokoj precej manj institucionaliziran kot v Evropi, kajti mnogi zaposleni, zaposleni na črno, in mnoge ženske, niso vključeni v pokojninsko zavarovanje. Tisti pa, ki pokojnino imajo, zadržijo moč odločanja, od tega je odvisno tudi, koliko jih drugi spoštujejo. Starejši, ki živijo v družini, tej pomagajo tudi na različne načine, zato so otroci, ki jih sprejmejo pod streho, v boljšem položaju kot oni, ki tega ne storijo. Večina starejših v južnih deželah živi od materialne in čustvene podpore družine, toda kaj se bo zgodilo, ko družina zaradi pospešene urbanizacije ne bo več živela pod isto streho? Kdo med družinskimi člani bo zadolžen za skrb za starejše? Podobna vprašanja si je moč zastaviti tudi v Evropi. (Vir: AGE)

Pričevanje

Ne pozablajte na razvoj, znanje in pridobivanje zmožnosti skozi vse življenje

Maribor, 15.-16. februar, 2011

Dušana Findeisen in Tamara Jare sta se udeležili konference o Prožni varnosti in dejavnem staranju v Mariboru v organizaciji Ekonomskega inštituta Univerze v Mariboru (angl. flex-security, active ageing). Beseda je tekla o značilnostih poznejših let življenja, o zaposljivosti (splošni pripravljenosti na poklicno delo), zaposlovanju in delu v poznejših letih življenja. Nekaj

spoznanj: delo, tudi poklicno, ne bo prenehalo, marveč bo vseživljenjsko, zato mora biti trdno povezano z življenjem. Preživeto je pripravljati se na poklic, velja pa se nenehno usposabljanje za stopanje po poklicni ali karierni poti (karijera je nekoč pomenila pot za kočije). V ta namen moramo dobro poznati predvsem sebe in moramo dobro poznati trg dela (potrebe, poklice, možnosti izobraževanja in usposabljanja), pravi Darja Jamnik z Zavoda za zaposlovanje RS. Misli, ki so se nam utrnile ob tem predavanju: Že dolgo vemo, da imamo po upokojitvi možnost »druge kariere«, da si takrat lahko izberemo nov poklic. Danes je to drugače, saj upokožitev ni več nepropustna meja, zato je tudi karierna pot vseživljenjska in tlakujemo jo nenehno. Stopamo s trga in dela in se vračamo nanj, tako kot upokojeni 67-letni Šved, ki se je kot svetovalec vrnil v svojo ustanovo. Kdor dela, na Švedskem plačuje manj davkov, če se iz upokožitve vrne na trg dela, plača dvakrat manj davkov! (Vir: Dušana Findeisen in Tamara Jare) (Več: www.dens-progress-eu.)

Naslednje leto naj ne bo leto proslavljanja starosti, marveč leto dejanj

Bruselj, 29. april 2011

Naslednje leto naj ne bo leto proslavljanja starosti, marveč leto dejanj, ki bodo ustoličila dejavno staranje, so dejali na konferenci Dejavno staranje in solidarnost med generacijami. Kaj pomeni dejavno staranje? Kaj zagotavlja sodelovanje v družbi v drugi polovici življenja? »To, da smo dejavni in zdravi«, so dejali govorniki na konferenci. Kaj pa če nismo ali ne bomo zdravi? Se lahko dejavno staramo le, če smo samozadostni, neodvisni, dostojanstveni? Da, a tudi starejši, prejemniki pomoči, tudi tisti v stanju nemoči in odvisnosti so izjemno pomembni, četudi nemalokrat zgolj na simbolni ravni. V tem je njihovo delovanje in v tem je njihovo dostojanstvo. (Starejši v visoki starosti so vez med člani družine, po njihovi smrti se vse spremeni). Zdi se, da je opredelitev dejavnega staranja toliko, kolikor je ljudi. »Dejavno staranje, v mojih očeh, ne pomeni delati za vsako ceno, marveč imeti možnost, da izbiramo, da uporabljamo storitve javnega zdravstva, da imamo dostop do informacij, da se lahko sporazumevamo,« je dejala Neelle Kroes, podpredsednica Evropske komisije, zadolžena za digitalni program. Sporočite nam, kaj je dejavno staranje v vaših očeh.

Pričevanje

Neizrečeno, prikrito reklamno sporočilo krepi stereotipe o starejših

Youtube

Kdor deluje na področju izobraževanja starejših, se mora otresti družbenih stereotipov o staranju, starosti in starejših. Kopica jih je! Na mestnih avtobusih najdemo skupaj sedeže, namenjene invalidnim osebam in starejšim osebam. Starost je torej neke vrste invalidnost. Trgovine, kulturne ustanove starejšim ponujajo posebne popuste in jih tako delajo revne v očeh drugih, hkrati pa je delo starejših z mnogimi zakoni omejeno. Evropska unija določa starejšim oblike prostovoljstva in jih omejuje predvsem na skrb za družinske člane. Starejšim je omogočeno druženje, izobraževanje za prevzemanje odločujočih socialnih vlog pa čudi in navadno ni deležno podpore. Konference tečejo hkrati na temo dejavnega staranja in dolgotrajne nege, normalno staranje pa se zmotno razlaga z vidika bolezenskega staranja, torej z demenco in Alzheimerjevo boleznijo itd. Učbenik za starejše dejavne državljane nosi naslov »Tudi vi ste Evropa.« Dedki in babice so navadno »zlati«, mili in dobri. Starejši delavci naj bi bili bolj komunikativni od mladih, imeli naj bi širše socialno omrežje kot mladi, trdijo v mnogih študijah. Starejši delavci se slabše učijo. Tehnologija ne more biti stvar starejših. Ljudje v poznejših letih si želijo zgolj potovati in živeti brezskrbno. Vsi starejši so utrujeni, in še in še. Reklama, ki jo predstavljamo tokrat, je žal v angleškem jeziku, pa nič ne de! Izrečeno sporočilo

je: »Če ste lačni, niste pravi.« Neizrečeno pa: »Če ste stari, niste pravi in ste nemočni v družbeni borbi. Čas je, da obležite in da vas premagajo.« Izobraževalci odraslih in starejši sami moramo stereotipe prepoznati, na njih opozarjati, se jim upreti, tudi tistim, ki se nanašajo na druge, denimo na mlade.

<http://www.youtube.com/watch?v=tSvVBZ9x7mE>

Degas: Obsesija

Pričevanje

O starih kosteh Hrvaškega baleta. Za spremembe potrebujemo strast in energijo

Zagreb, 23. avgust 2011

V izjemno zanimivi televizijski oddaji na kanalu HRT 1 Poletna zlaganka (hrv. Ljetna slagalica) so se srečali baletka, režiser in psihologinja, ki so vsak s svojega zorišča razmišljali o stereotipih, ki jim podlegamo, preprosto zato, ker je to udobno in ker smo leni za razmišljanje in takrat ne spreminjamo veliko. Upokojena baletka je tako razmišljala o strasti in energiji, ki ju baletniki potrebujejo, da bi bili prepričljivi, in o nedopustnosti novega ukrepa upokojitvene starosti pri 65-tih letih, ki na Hrvaškem že velja za vse. Baletniki naj bi tako plesali do 65. leta in tudi poskušajo plesati do te starosti, mladih pa ni moč angažirati.

Pričevanje

Aktualno: geriatrija in zdravstvena gerontologija pri nas

Brdo pri Kranju, 15.9.2011

V imenu UTŽO v Ljubljani se je problemske konference z naslovom Geriatrija in zdravstvena gerontologija v slovenskem prostoru udeležil njen študent mag. Alojzij Trontelj. Ministrstvo za zdravje RS, ki je konferenco organiziralo, je pritegnilo več kot 200 udeležencev. Namen konference je bil izboljšati sodelovanje in povezovanje subjektov s tega področja. Teme konference so bile raznolike; vse od gerontostomatologije do polifarmacije, psihičnih sprememb v starosti, staranje ženske populacije, etike in visokošolskih študijskih vsebin, kar opozarja na nujnost nadaljnjega tematiziranja in priznavanja problematike starejših v visoki starosti. (Vir: Alojzij Trontelj)

Pričevanje

Je Kitajska obrnila hrbet svojim starejšim - v premislek vsem o dalekosežnem vplivu spreminjanja družbenih in osebnih vrednot

Rim, 2011

Kitajska, dežela Konfucija, ki je v spoštovanju starejših prepoznal korenine človečnosti tako zelo, da je zapisal »Spoštovanje staršev in starejših iz ljudi naredi ljudi«, se pričinja odločno spreminjati. S Kitajske namreč poročajo, da je nedavno sredi ulice omahnil osemdesetletni mož, mimoidoči pa se zanj niso zmenili in tako je devetdeset minut ležal na pločniku in v mlaki krvi, vse dokler mu niso priskočili na pomoč sorodniki. Mimoidoči se zanj niso zmenili, pravijo, ker so se bali zapletov: da jih bodo morebiti obsodili zlorabe ali česa podobnega. Dnevnik ljudstva, časopis Komunistične stranke, je nato izvedel anketo med bralci in izkazalo se je, da bi 80 % vprašancev ravnalo podobno, boječ se obtožb, kajti pogosto se dogaja, da starejši padejo in uspešno tožijo tiste, ki jim pomagajo. Kitajska oblast se je odzvala s publikacijo »Kaj storiti, če starejši padejo«. Poklicati je treba sorodnike, da ga ti premije v bolnišnico, pravijo v priročniku. (Vir: Centro Maderna)

Pričevanje

V Sloveniji so ženske zdrave do 73. leta, moški pa malo dlje

Bruselj, 18. oktober 2011

V Futurage so razmišljali o zdravem življenju za več življenja in več let. Healthy Ageing for More Life and Years se je angleško imenovala prva konferenca, ki se je v okviru raziskovalnega projekta Futurage odvila v Bruslju. Je moč zgodaj v življenju poseči v razvoj starostne šibkosti, so se spraševali. Do katerega leta je še moč z izobraževanjem učinkovito vplivati na zdravo staranje, do kakšne mere lahko z izobraževanjem vplivamo na pomembne življenjske dogodke, ki vplivajo na naše zdravje? Na slednje vprašanje sta raziskovalca dobila odgovor, da je pri šestdesetih letih vpliv izobraževanja osemdeset odstotni, pri sedemdesetih pa štirideset odstotni. Raziskovala sta tudi pričakovano življenjsko dobo po dopolnjenem 65. letu starosti v različnih državah. V Sloveniji lahko ženske pričakujemo še osem let zdrave starosti (do 73. leta) in moški devet let (do 74. leta), najslabše je v Estoniji: ženske in moški le do 69. leta starosti. Da bi lahko bili dolgo zdravi, bi morali živeti v Islandiji. Ženske so tam zdrave do 78. leta starosti, moški enako.

Pričevanje

Velika mednarodna raziskava Grandparents Plus o starem starševstvu

Vloge se spreminjajo

Bruselj, 22. december 2011

Da se vloga starih staršev danes spreminja, čutimo vsi, zato smo na UTŽO Ljubljana tudi pripravili program Babica in dedek za današnje čase. Z veliko mednarodno raziskavo o starem starševstvu (angl. International Study of Grand-parenting) bodo raziskovalci ugotavljali, kakšne spremembe v različnih evropskih državah doživlja družbena vloga starega starša v družini in kako družine vplivajo na oblikovanje te vloge. Grandparents Plus izvaja to raziskavo skupaj s King's College London and Beth Johnson Foundation.

XIII. PRIČEVANJA O PRIMERIH DOBRE PRAKSE

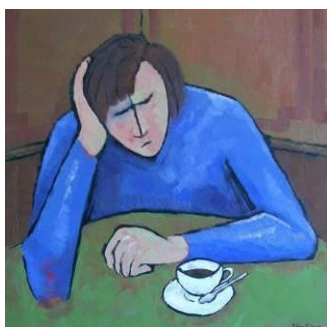
Primeri dobre prakse, ki jih skrbno zbiramo na UTŽO imajo namen spodbuditi slovenske UTŽO in nevladne organizacije, da razvijejo ta ali on podoben program.

Pričevanje

Finance za vse, koristna švicarska spletna stran

Na UTŽO v Ljubljani tečeta dva programa v obliki študijskega krožka: Pametno z denarjem in Mediacija – ustvarjalna pot reševanja sporov. Podobne vsebine pa bi potrebovali tudi na spletu. Zakaj? V vsakdanjem življenju prihaja do sporov: z banko, zavarovalnico, s posamezniki. Razlogi zanje so različni: pogodbeni, finančni, nesporazumi v odnosih itd. Švicarska spletna stran Finance za vse (fr. La finance pour tous) se obrača k vsem starostnim skupinam, mladim, odraslim, starejšim. Mladim ponuja prozornega prašička, razdeljenega na prekate (denar za nujne reči, počitnice, prihodnje leto itd). Starejšim pomaga pridobiti znanje o finančnih produktih, o tem, kako poravnati spor, do katerega je prišlo z nakupom blaga ali storitev. Starejši in drugi spletni učenci se učijo denimo o tem, če ima njihov osebni zdravnik pravico oditi iz njihovega življenja, o tem, kako preverjati postavke računov za dobavo elektrike ipd. Pisci strani opozarjajo na potrebo po občasnem sistematskem pregledu finančnega stanja, še posebno v zadnjih letih pred upokojitvijo itd. Takšno izobraževalno, informativno in sodelovalno spletno stran bi danes potrebovali kot kruh tudi v slovenskem jeziku. (Več: <http://www.lafinancepourtous.com/>)

Avtor neznan: Blues cafe

Pričevanje

Ustvarili so kavarnico vrstniškega učenja, kjer ni otožnosti

Nagrada EAEA je prejel Grundtvigov projekt Moje življenje po moje (angl. My life, my way), ki je ustvaril model zaposlovanja za starejše vrstnike, ki so ga sprožili sprva na Švedskem kot nadaljevanje projekta Strast do življenja (angl. Passion for life). Avtorji so izhajali iz preučevanja zdajšnjega stanja starejših in stanja, v katerem naj bi ti bili v prihodnosti. Projekt spodbuja starejše in starejše v visoki starosti, da se vprašajo »Katere majhne korake lahko naredim, da se spremenim do naslednjega srečanja?« Omogoča vrstniško učenje. Kaže, da smo starejši lahko sami sebi mentorji, da lahko izbiramo, kar je najboljšo za nas. Po mnenju udeležencev v projektu so pomembne naslednje teme vrstniškega učenja starejših: varnost v hiši (preprečevanje padcev, požarov), pomembna so socialna omrežja, ki jih potrebujemo ob današnjih dogodkih, pomembna je hrana in pomembna je pijača (nutricionizem, uživanje tekočine itd). Pomembno je gibanje. Pomembna je tudi osebna rast in ustvarjalnost. Ustvarili so kavarno življenja, kjer dvakrat mesečno prihaja do izmenjave mnenj. Kavarnici življenja se pridružijo tudi strokovnjaki. Podobne projekte v Sloveniji že imamo, posebnost opisanega projekta pa je vrstniško učenje.

Pričevanje

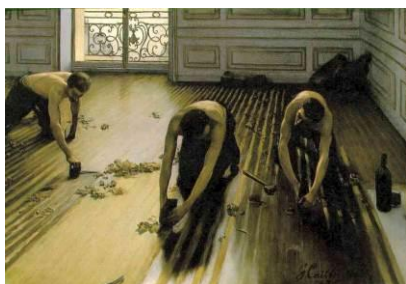
Kdor potuje, zna pripovedovati. Video mladih in video generacij ali spoznajmo se Nemčija, 2011

Nemško Zvezno ministrstvo za družino, starejše, ženske in mlade je povabilo mlade do 25 in starejše nad 50 let, da pripravijo filme, v katerih bodo mladi pripovedovali o starejših in o tem, kako poteka njihov vsakdanjik in obratno starejši o mladih. K sodelovanju vabijo tudi starostno mešane ekipe amaterskih filmskih ustvarjalcev. Predlagane so tudi druge teme: pot od enega življenjskega obdobja k naslednjemu. *Kdor potuje, zna pripovedovati. Več: Kinder und Jugendfilmzentrum in Deutschland (KJF), Video der Generationen. E-pošta: vdg@kjf.de.*

Pomembno je vedeti. Spoznanja za izobraževalce

Ljubljana, december 2011

Kdor dela z otroki (babice, dedki, starši, vzgojitelji) mora spoznati teorijo navezanosti (angl. attachment theory), da ve, da so od vsega najpomembnejša otrokova čustva, vrednost šolskih ocen pa je vprašljiva. Ocene so bolj pomirjevalo za starše, ki so prepričani, da je z otrokom vse v redu, če ima dobre ocene v šoli. V Južni Koreji so dosegli dobre šolske rezultate tako, da so otroke »bičali« z učenjem čez dan in tudi zvečer, toda številni korejski otroci imajo zdaj motnje v razvoju, so agresivni, osredotočijo se nase, postanejo mejne osebnosti. Južna Koreja se je zdaj odločila sprejeti politiko severnih evropskih držav, kjer ni ocenjevanja. Otrok izve le, česa se je že naučil in česa se še mora naučiti. (Vir: Radio France culture)

Gustave Caillebotte: Struganci parketa, 1875, olje na platnu

Pričevanje

Vsi starejši delavci naj se izobražujejo, je priporočilo EURAG Tel Aviv, 2011

Prav vsem starejšim delavcem velja omogočiti, da se izobražujejo, pa naj bodo zaposleni ali brezposelni. Tisti, ki se ne morejo ali ne želijo izobraževati, namreč lahko pričakujejo, da bodo slej ko prej izgubili delo. Zavzemali se bomo tudi za čim boljše vseživljenjsko izobraževanje in izobraževanja starejših. Več: <http://eurageurope.org/?p=223>

Pričevanje

Usposabljanje za potovanje ali kako vzljubiti »prevoz revnih«

To je zgodba o AENEAS ali o tem, kako v starajoči se družbi doseči nenaporno premikanje (angl. *Attaining Energy - Efficient Mobility in an Ageing Society*). Pri AENEAS pravijo: »Starejši so dosti bolj mobilni kot so bili njihovi predniki, a ljudje nad petdeset let starosti se ne zavedajo, da obstajajo še drugi načini prevoza in ne le osebni avto. Mnenja so, da je potovanje z avtobusom »prevoz revnih« in javni prevoz pri njih ni v čislih. Usposabljanje za potovanje obsega prikaz novih tehnologij, e-vozovnic, pa tudi manj poznane gumbke za vozičke. Zajema tudi vedenje o dostopnosti javnih vozil, načrtovanje potovanja, obvladovanje posameznih postaj in orientiranje, informacije o tem, kje poiskati informacije, varnost potovanja in varno ravnanje. Usposablajo se potniki in prevozniki. Usposabljanje pripravi starejše, da izberejo javni transport, zadrži zveste potnike v javnem prometu, omogoči starejšim, da se počutijo varnejše, omogoči vsem, da se spoznajo z inovacijami v prometu, da se zmanjša število nesreč, da se izboljša podoba javnega prevoznika. Izobraževanja se udeležujejo predvsem osebe nad 75 let. V izobraževanje je vključeno tudi izobraževalno potovanje z avtobusom. V takšnem usposabljanju se združijo javni prevozniki, lokalna oblast, interesne skupine, lokalni politiki, javna občila, zdravstvene službe. Pri AENEAS so izdali tudi Vodnik za ohranjanje mobilnosti (angl. *Staying mobile*).

Pričevanje

Mednarodni Center Združenega Kraljestva za dolgoživost pripomore k razmisleku

Westminster, 2011

Mednarodni Center Združenega Kraljestva za dolgoživost (angl. *Longevity Centre-UK*) je neodvisna raziskovalna ustanova za vprašanja dolgoživosti, staranja in prebivalstvenih sprememb. Delo tega centra je v podporo oblikovanju nacionalnih in evropskih politik na imenovanem področju. Center deluje skupaj z zasebnimi podjetji, akademskimi združenji in lokalno oblastjo. Center je tudi del svetovne zveze »International Longevity Center Global Alliance«, kjer je več partnerjev (ZDA, Japonska, Francija, Dominikanska republika, Indija, Južna Afrika, Argentina, Češka in Izrael).

Pričevanje

Zgodbe iz kovčka ali priročnik za tiste, ki berejo starejšim

Rheinland-Pfalz, avgust 2011

Starejši se zanimajo za knjige, časopise, biltene, zgodbe ali pesmi. Književnost jim odpira stik s svetom, boljša participacijo starejših v družbi, tudi tistih v visoki starosti. Zgodbe iz kovčka navajajo starejšega človeka na to, da razmišlja o svojem življenju, otroštvu, družini ali poklicu, ki ga je opravljal ali ga še opravlja. Tisti, ki jim drugi berejo, se z branjem, poslušanjem branja na svoj način integrirajo v družbo, saj skupno doživljanje prebranega ustvarja vezi. Ministrstvo za delo, socialo, zdravje, družino in ženske je v Rheinland-Pfalz skupaj s Fundacijo Brati (nem. *der Stiftung Lesen*) pripravilo vodnik za bralce, ki naj bralce približa vsakdanjemu življenju starejših v visoki starosti. Priročnik priporočamo predvsem študentom študijskega krožka Umetnost pripovedovanja na UTŽO Ljubljana, seveda pa tudi vsem drugim. Več:

<http://www.stiftunglesen.de/mehrgenerationen/leseempfehlungen/50>

Pričevanje

Izšel je zbornik *Kultura in prebivalstvene spremembe. Spodbuda za delo na področju kulture v občinah*

Nem. Kultur und demografischen Wandel. Impulse für die kommunale Kulturarbeit, Almuth Fricke und Thorben Winter. Kopaed Verlag, München, 2011. 106 strani, 12,00 €. Zbornik prispevkov o tem, kako s kulturno politiko in načrtovanjem kulture v občini uveljaviti ustvarjalne zmožnosti starejših in njihovo pripravljenost, da dejavno sodelujejo v družbi. Opisani so tudi posamezni primeri takšnega sodelovanja v Düsseldorfu in Remscheidu. Zbornik je moč naročiti pri KoPäd Verlag München. Več: www.ibk-kubia.de/content/view/3/32/

Pričevanje

Geragogika kulture je nova študijska smer

Münster, avgust 2011

Na Akademie Franz Hitze Haus v nemškem Münstru so oblikovali novo študijsko smer Geragogika kulture, ki združuje znanje s področja gerontologije, pedagogike kulture in geragogike. Posveča se didaktičnim prijemom, metodiki dela s skupinami starejših. Razprava teče o tem, kako prepoznati potrebe in prioritete starejših in jih uveljavljati v dejavnostih različnih ustanov, pri čemer gre za starejše najrazličnejših starosti. V deželi Nordrhein-Westfalen bodo 11. oktobra slavili Dan geragogike kulture. Več: www.kulturgeragogik.de/pages/topics/vorankuendigung-fachtag-kulturgeragogik.php

XIV. SODELOVANJE Z JAVNIMI OBČILI

UTŽO vodi vztrajno kampanjo za prepričevanje javnosti in ozaveščanje svojih študentov.

Pričevanje

Pričenja se jesenska javna kampanja UTŽO

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje svoje javno poslanstvo uresničuje tudi z javno razpravo o vprašanjih starejših, o njihovem položaju v družbi in predvsem o pomenu izobraževanja in kulture starejših. Spremljate nas lahko v časopisu Delo, sobotna priloga, v Vzajemnosti, v oddaji STORŽ, na Radiu Slovenija, v Napovedniku, na ekranu Kinodvor, na Facebook-u (UTŽO), v Mavričnih novicah Senior in drugod.

Pričevanje

Univerza za tretje življenjsko obdobje v javnih občilih

Ljubljana, december 2011

Naloga UTŽO je, da spreminja družbeno okolje, pogled na vlogo starejših, zato ob svojem delu nenehno vodi tudi kampanjo za prepričevanje javnosti. V okviru te so bili v decembru objavljeni članki in stekle so radijske oddaje na različnih radijskih postajah. V katalogu 6. slovenskega foruma inovacij je na str. 22 izšel intervju z Dušano Findeisen o tem, kako je nastala Slovenska UTŽO (Naše inovacije se v prostoru čutijo). V časopisu Delo je Alenka Zgonik naredila zapis o kulturnih mediatorjih in prostovoljstvu, objavljen je bil intervju s slušateljico Ireno Štirn: Starejši nismo samo čreda ovac. Jasna Kontler Salomon je v istem časniku objavila intervju z Ano Krajnc (Študentje seniorji so pri nas še zelo redki, Delo, petek 15. december), Neva Železnik prav tako intervju z Ano Krajnc v reviji Obrazi, v Primorskem dnevniku je izšel članek o nastopu v

Tržaški knjigarni. Na Radiu Sora je 12. decembra tekla oddaja o Prvem Festivalu znanje in kultura v tretjem življenjskem obdobju, Alijana Šantej je imela ob festivalu štiri srečanja z novinarji, Dušana Findeisen pa je na radijskem programu ARS imela pogovor z novinarjem Jankom Petrovcem v oddaji Petkov poudarek. Poudarek je bil na kulturi starejših. O festivalu smo poročali tudi na Državnem portalu za starejše na portalu seniorji.info, v e-Novicah ACS, v reviji Vzajemnost je izšel članek Alijane Šantej: Prvi festival znanja in kulture, v Ekološkem glasniku pa članek Senke Ciuha in Dušane Findeisen: Zgodba človeka na zgodbo človeka tke pripoved kraja. Več: (<http://www.starejsi.gov.si>, http://seniorji.info/KULTURNI_DOGODKI)

Pričevanje

UTŽO je na Facebook-u. Postanite njen prijatelj ali prijateljica

Če bi želeli objavljati svoje novice in se seznaniti z novicami ljubljanske in drugih UTŽO, postanite prijatelj ali prijateljica UTŽO na socialnem omrežju Facebook. Dogodke objavljamo tudi v novicah Eurydice, CNVOS, v Napovedniku in drugod.

Pričevanje

O čem nas obveščata seniorji.info ali Saga Zone

Ljubljana, december 2011

UTŽO svoje dogodke objavlja na različnih socialnih omrežjih (Facebook), tematiziranih straneh kot so Eurydice in e-Novičke ACS, Novice ADEES (izobraževanje), e-CNVOS (tematika nevladnih organizacij), napovednik.info (kultura, izobraževanje), EMIL Map of intergenerational learning (medgeneracijsko učenje in sodelovanje) pa tudi na spletnem portalu seniorji.info. Na slednjem boste našli arhivske posnetke oddaje STORŽ, Radia Slovenija 1, informacije o delu sorodnih ustanov in organizacij, informacije o oblikah organiziranega sodelovanja med generacijami, marsikatero zamisel, itd. Na svetovnem spletu je najti vse več spletnih portalov za starejše. Prednost vseh je v informacijah, ki so tam zbrane, težava pa v tem, da so tudi križišče stereotipnih predstav o posamezni družbeni skupini, podobno kot revije za ženske, moške ali mlade. Spol in starost namreč kaj malo povesta o slehernem med nami. Saga Zone, britanski spletni portal za starejše, ima denimo naslednje rubrike: zavarovanje, denar, počitnice, zdravje, življenjski slog (vse, kar zanima tudi posrednike blaga in storitev). Seniorji.info gre dlje, ima tudi rubrike kultura, izobraževanje, medgeneracijsko sodelovanje ipd., ki podpirajo posameznika in skupnost. Več: www.seniorji.info

Spletne novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje

Spletne novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje pošiljamo na več kot 2500 elektronskih naslovov: študentom, mentorjem in sodelavcem Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani in po Sloveniji, strokovnjakom na področju andragogike, geragogike, socialne gerontologije, medicine, psihologije, oblikovalcem lokalnih in nacionalnih politik,

študentom v terciarnem izobraževanju, sorodnim organizacijam, novinarjem in širši javnosti. Novice so namenjene utrjevanju znanja in vedenja o vprašanih starejših, spodbujanju času primernejšega pogleda na starost, novih socialnih vlog starejših in dejavnega staranja. Novice so zbrane v delu Dušana Findeisen (ur.) Teklo je leto 2011.

V obdobju od januarja do decembra 2011 smo izdali *sedemnajst števil spletnih novic Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje*

FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 1/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 2/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 3/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 4/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 5/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 6/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 7/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 8/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 9/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 10/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 11/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 12/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 13/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 14/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 15/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 16/2011
FINDEISEN, Dušana. (ur.) E-novice Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje št. 17/2011

Domača spletna stran, elektronske in pisne okrožnice, oglasne deske

Slušatelje, mentorje, mrežo slovenskih univerz in širšo javnost seznanjamo o tekočih dogajanjih, novostih in dogodkih tudi na domači spletni strani www.univerza3.si, v rubrikah: novosti, obvestila slušateljem, obvestila animatorjem, obvestila mentorjem. Slušatelje in še posebej animatorje obveščamo o tekočih dogajanjih s pisnimi in elektronskimi okrožnicami ter z obvestili na oglasnih deskah na sedežu Univerze. Oglasne deske so tematsko razporejene po naslednjih področjih: (a) Novice UTŽO Ljubljana in mreže slovenskih univerz, (b) UTŽO v mednarodnih projektih, (c) UTŽO v javnih občilih, (č) Novice iz partnerskih ustanov, (d) Kritični razmislek o poznejših letih in o vsem drugem.

Stran U₃ v Vzajemnosti

Z revijo Vzajemnost smo vzpostavili trajno sodelovanje. Na tej strani objavljamo svoja kritična in druga razmišljanja o vprašanih starejših, poročamo o izobraževanju, sprejemamo sodelovanje študijskega krožka za novinarstvo. Člani tega študijskega krožka pa svoje članke objavljajo tudi v reviji Evropa Donna.

Radijske, televizijske oddaje, nastopi na domačih in tujih tleh

Redno sodelovanje imamo z Radiem Slovenija 1 in novinarko Lucijo Fatur (oddaja Storž) ter drugimi novinarji iz ekipe RTV. Pogosto sodelujemo tudi v drugih lokalnih okoljih, na njihovih radijskih postajah (Radio Sora, Radio Gorenc itd).

Pričevanje

»24 ur ob enih«

Ljubljana, 14. januar 2011

Alijana Šantej je bila sogovornica v oddaji »24 ur ob enih« na POP TV. Pogovor z njo je tekel o prebivalstvenih tokovih, o položaju starejših delavcev in njihovem zaposlovanju, o Univerzi za tretje življenjsko obdobje, ki razvija tematske programe, hkrati pa tudi možnosti za organizirano prostovoljstvo starejših, takšno, ki zahteva nenehno učenje in izobraževanje. Nove oblike izobraževanja in prostovoljstva pripravljamo tudi v sodelovanju z Botaničnim vrtom Ljubljana. (Vir: Alijana Šantej)

Pričevanje

Nočna gostja je bila profesorica Ana Krajnc

Ljubljana, 31. marec 2011

Na nočni obisk - preberemo v napovedniku Radia Slovenija - prihaja prof. dr. Ana Krajnc, ki je svoje življenje posvetila raziskovanju in razvijanju izobraževanja odraslih in uveljavljanju vede andragogike. Z njo se je novinarka Mojca Delač sprehodila od otroških let na vipavskem soncu, prek študijskih in raziskovalnih izkušenj doma in po svetu do današnjih dni in ... univerze za tretje življenjsko obdobje. Oddaja je bila prepletanje njenih pogledov na družbeno dinamiko ter izobraževanje odraslih.

Pričevanje

Pogovor z mentorji. Oddaja Radio Slovenija 1 v seriji oddaj STORŽ

Ljubljana, 7. september 2011

V zadnji oddaji STORŽ na radiu Slovenija 1 so o svojih izobraževalnih programih spregovorili mentorji UTŽO Ljubljana: Neva Železnik (novinarstvo), Meri Avsenak (slovenska popevka), Damir Josipović (Kaj se nam dogaja - urbana in demografska geografija). Vabljeni k poslušanju, če želite zvedeti več, preden se vpišete v te programe. <http://tvsllo.si/predvajaj/pogovor-z-mentoriciami-z-univerze-za-tretje-zivljenjsko-obdobje/ava2.115317539/>

Mentor in znanje

Z januarjem 2011 je začela izhajati elektronska publikacija UTŽO *Mentor in znanje*, ki je namenjena mentorjem starejših študentov na univerzah za tretje življenjsko obdobje. Publikacija izide enkrat mesečno in obravnava različne tematike mentorskega dela:

FINDEISEN, Dušana: Predstavitev publikacije in oris mentorstva starejšim odraslim študentom. Januar 2011

FINDEISEN, Dušana: Pomen uporabe računalniških programov v poznejših letih življenja. Februar 2011

FINDEISEN, Dušana: Izkustveno znanje starejših študentov. Marec 2011

FINDEISEN, Dušana: Kaj pomeni biti mentor ali mentorica. April 2011

FINDEISEN, Dušana: Pomen medsebojnih odnosov v izobraževanju starejših odraslih in mentorjeva vloga pri ustvarjanju dobrih odnosov. Maj 2011

FINDEISEN, Dušana: Programiranje v izobraževanju odraslih in kako najbolje dopolniti predstavitveni obrazec programa. Junij 2011

FINDEISEN, Dušana: Samostojno oz. avtonomno učenje in mentorjeva naloga, da starejše študente navaja na samostojnost. September 2011

FINDEISEN, Dušana: Odnosi in dinamika v majhni študijski skupini . November 2011

FINDEISEN, Dušana: Zbrani odlomki iz monografije "Profesorica Marija Saje: Preplet človeka, kulture in učenja", ki govorijo o tem, kaj pomeni biti mentor in o tem, kako mentorja doživljamo. December 2011

XV. PREDSTAVITVE MONOGRAFIJ, JAVNE PRIREDITVE V SODELOVANJU Z DRUGIMI ORGANIZACIJAMI

Prof. Marija Saje. Foto: ACS

Pričevanje

Nova monografija govori o človeku in kulturi

Ljubljana, 13. december 2011

Novo monografijo Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje »Profesorica Marija Saje: preplet človeka, kulture in učenja«, je njena urednica francistka Marija Cizelj opisala kot hommage profesorici, ki je bila osemnajst let starosta mentorjev Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani, pa tudi kot svojevrsten navdihujoč učbenik, ki pokaže, kako se kleše mentor. Dušana Findeisen v uvodu razmišlja o starosti in njenih značilnostih, rekoč, da tudi za starost potrebujemo zgled. Spoznanja o Mariji Saje, kot »šolarici« in kleni Slovenki so prispevali še Dušan Jovanović (»Znanje je bilo izraz rešpekta.«), Karel Brišnik (»Zaradi nje mi ni bilo treba študirati medicine in sem lahko postal igralec.«), Darja Kramberger (»Slovenska šola v Srbiji«), Nevenka Lokovšek (»Poznati profesorico v dijaških letih in zdaj je kot, da poznamo dva

človeka.«), Štefka Primic, Marinka Zavrl (»Moja zadnja rédaction za vas.«), Milica Ozbič, Alenka Zgonik (»Ta Vaša vera vame ...«) in drugi. (Vir: Marija Cizelj)

XVI. SPODBUJANJE K BRANJU, POSLUŠANJU GLEDANJU, RAZMISLEKU

Pričevanje

Prebrali smo »Na kavi z Loki Schmidt« (Nem. Auf einen Kaffee mit Loki Schmidt)

Vsak drugi teden sta se ob kavi, na njenem domu srečevala Loki Schmidt, gospa v visoki starosti in Reiner Lehberger, profesor z Univerze v Hamburgu in urednik izobraževalnih strani v nemškem časopisu Die Zeit. Zbirala sta in menjala sta misli in spomine. Pogovarjala sta se o velikih in malih stvareh življenja in starosti. Dvajset zapisov pogovorov prikaže osebnost Loki Schmidt, ki se je oblikovala v njenem zasebnem in javnem življenju ob možu Helmutu Schmidtu, predvsem pa z njenim zavzemanjem za rastlinje in varovanje okolja. Postala je častna profesorica na področju biologije Univerze v Hamburgu, avtorica številnih del, med drugim tudi »Botanični vrtovi v Nemčiji«. (Nem. Die Botanischen Gärten in Deutschland, 1997). Na njen devetdeseti rojstni dan so po vseh nemških mestih zasadili devetdeset tulipanov v zahvalo za njena prizadevanja. Loki Schmidt pa ne govori le o varovanju narave in o starosti, njenih prednostih in težavah. Govori o tem, kaj bi pokazala obiskovalcu Hamburga, kdaj je pričela nositi hlače, kaj ji pomeni glasba. »Kdaj ste začutili, da ste stari?« »Pri osemindesetih, ko sem se spotaknila ob preprogo in se poškodovala«, se je glasil odgovor. Delo je dokument nekega življenja, neke starosti in je dokument časa, tudi, če nismo življenja preživeli v Nemčiji. Delo priporočamo tudi konverzacijskim skupinam nemščine.

Kolaž podob počitniških pokrajin

Pričevanje

Počitniško branje

Nora luga: Šestdesetletnica in mladenič, Študentska založba, 2008, Ljubljana

Pripoved pri mladih in drugih Romunih izjemno priljubljene pisateljice smo prebrali, nadejajoč se, da bomo tam odkrili razmišljanja o odnosu med generacijami. Roman je bolj monolog, pripoved in izpoved pesnice Anne, ki v mladem prozaistu najde poslušalca, ob katerem oživi njena preteklost, spomin na osebna in družbena razmerja v njeni Romuniji, pa tudi na nekdanjo podobo in občutja telesa. Pripoveduje o pomenu druženja z mladimi, o želji, da mlade oblikujemo po svoji podobi, kajti to nam zagotavlja prihodnost. Pove, da star človek ne sme ostati pri spominih, saj za spomine nima časa, kajti mudi se mu živeti v sedanjosti.

Pričevanje

Prebrali smo »Želja po staranju« ali želja po osebnostni rasti in napredku

Jean-Claude Reinhardt in Jean Bouisson se v svojem delu Želja po staranju (fr. *Le désir de vieillir*, L'Harmattan, 2011) med drugim sprašujeta, ali lahko življenjska in starostna obdobja preučujemo objektivno, vsa enako? Zaradi objektivnosti spoznanj naj bi znanstvene metode bile zmeraj iste, ne glede na odnos med raziskovalcem in predmetom preučevanja. Toda, da bi spoznali nekoga, ali da bi spoznali neko življenjsko ali starostno obdobje, pa poleg znanstvene raziskovalne metode potrebujemo še kaj več: intuicijo, empatijo, primerjavo s samim seboj. »Otrok lahko svoje otroštvo le živi, poznavanje otroštva pripade odraslemu«, so verjeli nekoč (Wallon). Šele kasneje se je pojavila »teorija duha« (fr. *la théorie de l'esprit*), ki teoretizira otrokovo dožemanje psihologije odraslih. Pojavi se želja, da se spoznavanje odraslih in otrok združita, ko govorimo o otroštvu. Podobno naj bo glede starosti. Odrasel raziskovalec ni edina referenca za obdobje starosti! Potrebujemo pogled starejših. Potrebujemo njihove združene poglede. Pa še to, želja po staranju ne pomeni želje biti star, marveč željo po osebnostni rasti in napredku. Izjemno delo, izjemno branje, redko na področju, ki preučuje starost in staranje.

Pričevanje

Zrno za mletje. (fr. *Grain à moudre*) Oddaje na nacionalnem radiu France Culture nas učijo razumeti novice

Pariz, avgust 2011

Starejše mislece zaprosijo za komentiranje aktualnih dogodkov preteklega tedna.

Enkrat mesečno Hervé Gardette, novinar na Radiu France Culture, da besedo velikim in pomembnim pričam časa. Z misleci v visoki starosti obravnava glavne sekvence sedanjosti in aktualne dogodke preteklih tednov. Tako naj bi poslušalcem - s potrebno distanco - pomagal razumeti zapletenost sveta, v katerem živimo. Gost zadnje oddaje je bil Edgar Morin, sociolog, filozof, pisatelj, ki nas je opozoril: »Osamljena informacija pomeni skoraj toliko kot nič ... Za razumevanje potrebujemo več virov, ki jih moramo sestaviti. Žal pa nas šola uči predvsem stvari razstaviti, ne pa tudi sestaviti. Vsako aktualno vprašanje pa ima različne vidike: ekonomskega, družbenega, političnega in za razumevanje je treba te različne vidike povezati. Predvsem pa si moramo ob novicah postavljati svoja vprašanja.

Pričevanje

Vera Kodrič ali iščemo zglede dejavnega staranja

Ajdovščina, april 2011

Starajmo se dejavno, pravijo. Toda kako? Na UTŽO zdaj iščemo zglede dejavnega staranja. Prvega smo našli pri Veri Kodrič, nekdanji glavni tajnici Tekstilne tovarne Ajdovščina. Danes šteje 68 let in v pokoju je 14 let. Že 37 let na Ljudski univerzi v Ajdovščini poučuje slepo desetprstno tipkanje brezposelne, ki prihajajo k njej od vsepovsod z Goriške. V odmorih študente posluša, jim svetuje, jih spodbuja, išče zanje rešitve. Daljnega leta 1974 je prvič darovala kri in takrat so jo povabili v Območni odbor Rdečega križa. Zdaj mu že pet let predseduje in organizira odmevne, potrebne akcije. Pričela se je samostojno učiti o tem, kako se suši sadje. Zdaj o tem predava. Je prostovoljka v Varstveno delovnem centru za invalidno mladino. Gojenci jo pogrešajo, njo, njeno sadje in cvetje z domačega vrta in njeno kolo, kadar zamuja z obiskom. Bila je v pripravljalnem odboru za ustanovitev Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ajdovščini in bila je njena prva tajnica. Vera Kodrič ima moža, dva odrasla otroka z družinama, vnuke, hišo in vrt. Dejavnost poznejša leta se ne odvijajo zgolj doma, marveč tudi v širši družbi.

Pričevanje

Branje književnih del pomaga razsvetliti sedanost

Pariz, France Culture, november 2011

Beseda, ki jo pogosto srečujemo, je pravičnost. In kaj je to? Je občutek za pravičnost prirojen? Se pravičnosti učimo? Angleški filozof David Hume v svoji Razpravi o pravičnosti pojasni, da ta omogoči, da živimo skupaj, upoštevajoč dogovorjena pravila. Anton Pavlovič Čehov pa v romanu *Moje življenje* opiše Štefana, ki mu njegova plemiška družina ne dovoli delati. Štefan sreča dekle, ki tudi verjame, da bosta lahko živela od svojih rok. Misli, da jo ljubi. Poročita se in se naselita v zaostali vasi. Delata, sejata, kopljeta v potu svojega obraza ... A kaj se zgodi? Kmetje ju ropajo, ju zasmehujejo. Dekle omaga, zahteva ločitev in Štefan ostane sam. In kaj spozna? Odkrije, da revni, razcapani, zapiti kmetje ne razumejo in ne spoštujejo njenih naporov, spoštujejo pa vendarle nekaj: pravičnost in pravico. »To ni prav, to ni pravično,« zatrjujejo otroci že pri petih letih starosti. Spoznanje za današnje (predvolilne) in vse čase ... pa tudi za mentorje študijskih skupin. Mentor mora biti pravičen.

SKLEPNA BESEDA

Letno poročilo 2011 daje le grob prerez najvidnejših dogajanj v društvu, ki je izobraževalne, akcijske in politične narave.

Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje je plodovito v vseh svojih sekcijah predvsem zato, ker njegovo delovanje omogočajo številni prostovoljci, ki se v njegovih okvirih učijo biti prostovoljec in dejavni državljan. V okvirih društva prevzemajo odgovornost za svoje lastno učenje, učenje in delovanje svoje skupine; razumljivo pa je tudi, da se učenje v eni strukturi ali skupnosti širi na druge skupnosti v družbi. Tudi zato ima delo Društva za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje številne družbene učinke.

Posebno dragoceno je vse: izobraževalno, dokumentacijsko, svetovalno, raziskovalno in razvojno delo društva in njegovih sekcij, ki naredi področje izobraževanja starejših odraslih in dejavne starosti družbeno vidno in politično relevantno.

Doc. Dr. Dušana Findeisen
Urednica

LITERATURA IN VIRI

Članki v javnih občilih izpod našega peresa in objave na spletnih straneh

ANON: *Izobraževanje duševne stiske in zdravila*. 2011. Dostopno na: <http://www.cnvos.info/sl/index/article/id/2321/cid/96> (objavljeno 17.1.2011).

ANON: Kako postati vrtni prostovoljec v Botaničnem vrtu v Ljubljani, 2011. Dostopno na: <http://www.cnvos.info/index/article/id/3201/cid/92?re=true> (objavljeno 29.4.2011).

ANON: Posvet UTŽO Ljubljana o trajnostnem razvoju, *Seniorji.info*, 2011. Dostopno na: http://www.seniorji.info/IZOBRAZEVANJE_Posvet_UTZO_Ljubljana_o_trajnostnem_razvoju (objavljeno 25.5.2011).

ANON: Priznanje za inovativnost univerzi za tretje življenjsko obdobje. Dostopno na: http://www.seniorji.info/IZOBRAZEVANJE_Priznanje_za_inovativnost_univerzi_za_tretje_zivljenjsko_obdobje (objavljeno 18.12.2011).

ANON: Prvi mednarodni festival znanje in kultura v tretjem življenjskem obdobju. Dostopno na: http://www.seniorji.info/KULTURNI_DOGODKI_Prvi_mednarodni_festival_znanje_in_kultura_v_tretjem_zivljenjskem_obdobju (objavljeno 18.12.2011).

ANON: Sedaj je čas za vpis na tretjo univerzo, *Seniorji.info*, 2011. Dostopno na: http://www.seniorji.info/IZOBRAZEVANJE_Sedaj_je_cas_za_vpis_na_tretjo_univerzo (objavljeno 25.5.2011).

ANON: Zaključil se je Prvi mednarodni festival: znanje in kultura v tretjem življenjskem obdobju. Dostopno na: www.starejsi.gov.si (objavljeno december 2011).

FINDEISEN, Dušana. Dogovor z županom Clevelanda. V: *E-informativno glasilo Andragoškega društva Slovenije*, junij 2011, str. 11. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/junij.pdf>.

FINDEISEN, Dušana. Utrinki s poti. Konferenci "Leto dejavnega staranja in solidarnosti med generacijami" na rob. V: *Andragoška spoznanja 2/2011*, str. 91-95.

FINDEISEN, Dušana. Nov projekt UTŽO: Vrtni prostovoljci in odnos do narave kot del kulture. V: *E-informativno glasilo Andragoškega društva Slovenije*, junij 2011, str. 11. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/junij.pdf>.

FINDEISEN, Dušana. Usposabljanje za prostovoljno individualno mentorstvo za osebe z disleksijo. V: *E-informativno glasilo Andragoškega društva Slovenije*, september 2011, str. 8. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/september.pdf>.

FINDEISEN, Dušana. Univerza za tretje življenjsko obdobje sedemindvajset let pozneje; od prvih let v okviru Andragoškega društva Slovenije do samostojne podobe. V: *E-informativno*

glasilo Andragoškega društva Slovenije, april 2011, str. 6-7. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/april.pdf>.

FINDEISEN, Dušana, JARE, Tamara. Is Old Age an Appropriate Topic for Intergenerational Learning? EMIL Network. Dostopno na: <http://www.emil-network.eu/resources/case-studies?page=3> (objavljeno 28.3.2011).

FINDEISEN, Dušana. 2011. V čem je avtonomnost starejših. Dostopno na: http://www.seniorji.info/MEDGENERACIJSKO_V_Cem_je_avtonomnost_starejsih (objavljeno 25.1.2011).

FINDEISEN, Dušana: Stärkung sozialer Netzwerke, Bundesnetzwerk Bürgerschaftliches Engagement., 2011. Dostopno na: http://www.b-b-e.de/index.php?id=14217&tx_ttnews%5Bpointer%5D=4&tx_ttnews%5Btt_news%5D=17760&tx_ttnews%5BbackPid%5D=199&cHash=a6f77cc0202bab3c5df9180536014a41 (objavljeno 29.3.2011).

HOČEVAR CIUHA, Senka. Priznanje Ani Krajnc in Dušani Findeisen na 6. Slovenskem forumu inovacij. V: *E-novičke Andragoškega centra Republike Slovenije*, december 2011, str. 18 – 19. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/december.pdf>.

HOČEVAR CIUHA, Senka. Priznanje na 6. Slovenskem forumu inovacij znanima strokovnjakinjama Dušani Findeisen in Ani Krajnc. V: *E-informativno glasilo Andragoškega društva Slovenije*, december 2011. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/december.pdf>.

JARE, Tamara: Concept paper: Botanical Gardens, Intergenerational Learning & Scientific Priorities for the 21ST Century: Botanical Gardens as a specific setting that fosters intergenerational learning. *Emil network, Intergenerational community development and settings*. Dostopno na: <http://www.emil-network.eu/res/documents/theme/Concept%20paper%20-%20Botanical%20Gardens,%20Intergenerational%20Learning%20&%20Scientific%20Priorities%20for%20the%2021ST%20Century.pdf> (objavljeno 3.6.2011).

JARE, Tamara. 2011. Concept paper: Transforming Public Spaces using an of what a plaza could emerge into. *Emil network, Intergenerational community development and settings*. Dostopno na: <http://www.emil-network.eu/res/documents/theme/Transforming%20Public%20Spaces%20using%20an%20intergenerational%20approach.pdf> (objavljeno 3.6.2011).

RADOJC, Aleksandra. 2011. Znaš, nauči drugega. Dostopno na: www.napovednik.com (objavljeno 15.9.2011).

RADOJC, Aleksandra. Sodelovanje nevladne organizacije in gospodarstva. Dostopno na: <http://www.si21.com/?action=news&nid=72749> (objavljeno: 12.9.2011).

RADOJC, Aleksandra. Znaš, nauči drugega. Dostopno na: <http://zlatanit.dnevnik.si/sl/Novice/314/Zna%C5%A1+nau%C4%8Di+dругega> (objavljeno 12.9.2011).

RADOJC, Aleksandra. Znaš, nauči drugega. Dostopno na: www.finance.si (objavljeno 6.9.2011).

Weizen – die schönste Blume, Pšenica – najlepši cvet., 2011. Dostopno na: <http://www.oesterreichinstitut.si/10122.98.html> objava "dogodki" na spletni strani avstrijskega inštituta (objavljeno 18. maj 2011).

ŠANTEJ, Alijana. Znanje in kultura starejših, prvi festival Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje. V: *Mi o sebi*, št. 18, december 2011.

HOČEVAR CIUHA, Senka, FINDEISEN, Dušana. Zgodba človeka na zgodbo človeka tke pripoved kraja – o ustni zgodovini na Univerzi za tretje življenjsko obdobje. V: *Glasnik Slovenskega etnološkega društva*, december 2011.

Objave na spletnih straneh in članki izpod peresa slušateljev in novinarjev

ANON: Tretje življenjsko obdobje je lahko še zelo pestro in polno izobraževalnih izzivov. V: *Primorski dnevnik*, 8.12.2011, str. 8.

ANON: Galerija Loterije Slovenija, Pokrov. V: *Likovni svet*, maj-junij, str. 21-22.

ANON: Katalog 6. slovenskega foruma inovacij. Intervju z Dušano Findeisen: Naše inovacije se v prostoru čutijo, V: *JAPTI*, 22.11.2011.

ANON: Škofja Loka ha scoperto la Terska dolina. V: *Novi Matajur*, 28.12.2011, str. 8.

ANON: Študijski krožek »Čudoviti svet ugank« Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani *Križanka in Satovnica v Ugankarski reviji Problem*, 20.1.2011.

ANON: Študijski krožek »Čudoviti svet ugank« Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani *Križanka v Ugankarski reviji Problem*, 20.3.2011.

ANON: Študijski krožek »Čudoviti svet ugank« Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani. V: *Obvestila iz centra*, april 2011.

ANON: Študijski krožek »Čudoviti svet ugank« Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani. *Križanka v Ugankarski reviji Problem*, 20.5.2011.

ANON: Študijski krožek »Čudoviti svet ugank« Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani. *Križanka v Ugankarski reviji Problem*, oktober 2011.

BERCE, Meta. Moj vrt, moja galerija. V: *Rože in vrt*, julij – avgust 2011, str. 35 – 37.

BRAČUN SOVA, Rajka. Prostovoljstvo v slovenskih muzejih. V: *ARGO*, št. 54/1, str. 75.

BRIC, Špela. Za praznike podarite znanje. V: *Nika*, 14.12.2011, str. 6 – 9.

ČAKARIČ, Maja. Starejši nismo samo čreda ovac. V: *Delo*, 6.12.2011

FINC, Mojca. Znaš, nauči drugega. Brez strahu pred računalnik. V: *Delo*, 20.9.2011, str. 23.

GRUDEN, Iva. Prostovoljstvo še premalo cenjeno. V: *Aktivni upokojenci – priloga Dela*, 28.2.2011.

GRUDEN, Iva. Učenje traja vse življenje. V: *Priloga Nedela*, 28.2.2011.

<http://www.rtv slo.si/blog/janez-platise/restavradorji-utzo-imeli-v-gosteh-piskroveza-franca-hocevarja/55250> (objavljeno 22.2.2011).

JELENC, Nataša Elvira. Dejavnost staranje in prostovoljstvo v luči vseživljenjskosti življenja. V: *E-informativno glasilo Andragoškega društva Slovenije*, oktober 2011. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/oktober.pdf>.

KLUČAR, Nada. Izkušnja udeležence programa vseživljenjskega učenja za udeležence 50+. V: *E-informativno glasilo Andragoškega društva Slovenije*, september 2011, str. 5 - 6. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/september.pdf>.

KONTLER – SALAMON, Jasna. Nova poklicna pot, četudi po upokojitvi. Intervju z Ano Krajnc. V: *Delo*, 22.3.2011, str. 23.

KONTLER – SALAMON, Jasna. Študentje seniorji so pri nas (še) zelo redki. V: *Borza dela*, 13.12.2011.

KOROŠAK, Maja. Treba je slediti samemu sebi. V: *Vzajemnost*, januar 2011, str. 53.

KOROŠAK, Maja. Želi dati svoj prispevek družbi in ljudem. V: *Vzajemnost*, januar 2011, str. 55.

KOVAČIČ, Suzana. Dejavnosti tudi v jeseni življenja. V: *Gorenjski glas*, 20.9.2011.

KOŽELJ LEVIČNIK, Irena. Predstavitev projektov LENA in LARA. V: *E-novičke Andragoškega centra Republike Slovenije*, april 2011, str. 16-17. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/april.pdf>

KOŽELJ, Borjana. Študijsko leto 2011/2012. V: *Mi o sebi*, št. 18, december 2011.

KUCLER, Slavica Borka. Izšla je nova publikacija v zbirki Zgledi vlečejo. V: *E-novičke Andragoškega centra Republike Slovenije*, november 2011, str. 12. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/november.pdf>.

KUCLER, Slavica Borka. *V tretjem gre rado* - učenje in ustvarjalnost v tretjem življenjskem obdobju. *Publikacija v okviru TVU, Zgledi vlečejo*. Dostopno na: http://tvu.acs.si/zgledi_vlecejo/g/index.php?nid=398&id=297 (objavljeno 5.9.2011).

LUZNAR, Neda. Vera Kodrič iz Budanje pri Vipavi. Prostovoljstvo je njen način življenja. V: *Naša žena*, oktober 2011, str. 24.

MAJZELJ, Milena. Ples kot poklic in konjiček. V: *Vzajemnost*, junij 2011, str. 60-61.

MAJZELJ, Milena. Spomini za potomce. V: *Vzajemnost*, april 2011, str. 67.

NOVAK, Darijan. Finnish adult educators in Slovenia. V: *E-novičke Andragoškega centra Republike Slovenije*, Winter, str. 11. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/Winter.pdf>.

OKORN, Jože. Šinkovec čestital sam sebi. Članica skupine Čudoviti svet ugank sestavila križanko in jo podarila Primožu Peterki. V: *Dnevnik*, 4.7.2011, str. 21.

PETKOVŠEK ŠTAKUL, Jana. S&T: Za vrhunske kadre se je treba potruditi«. V: *Dnevnik*, 23.7.2011, str. 24.

PLATIŠE, Janez. Restavratorji so imeli v gosteh piskroveza. *Seniorske novice*. Dostopno na: <http://janezplatise.blogspot.com/2011/02/restavratorji-so-imeli-v-gosteh.html> (objavljeno 23.2.2011).

PLATIŠE, Janez. Restavratorji so imeli v gosteh piskroveza. Dostopno na: <http://www.rtv slo.si/blog/janez-platise/restavratorji-utzo-imeli-v-gosteh-piskroveza-franca-hocevarja/55250> (objavljeno 16.2.2011)

PLATIŠE, Janez. Znaš, nauči drugega. Dostopno na: <http://janezplatise.blogspot.com/2011/09/konferenca-znas-nauciti-dругega.html>, <http://www.rtv slo.si/blog/janez-platise/znas-nauciti-dругega/62772> (objavljeno september 2011).

PODGORŠEK, Nadja. Kdo je Drago Pavičević? V: *Mi o sebi*, št. 18, december 2011.

RAČIČ, Irena. V družbi pionirjev vseživljenjskega učenja. V: *Nika – priloga Dnevnika*, 4.5.2011, str. 11-13.

STRAŽAR, Franci. Terska dolina. V: *Novi Matajur*, 28. 12.2011, str. 8.

ŠALAMON, Brane. Ni starosti v brezdelju« intervju z Ano Krajnc. V: *Najboljša leta, Nedeljski Dnevnik*, 22.5.2011, str. 31.

TURK, Ana. Strategija kakovostnega staranja in solidarnosti med generacijami do leta 2020. V: *E-novičke Andragoškega centra Republike Slovenije*, september 2011, str. 10. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/september.pdf>.

TURK, Ana. Kulturno mediatorstvo v bolnišnici – nov partnerski program UKC in UTŽO Ljubljana. V: *E-novičke Andragoškega centra Republike Slovenije*, april 2011, str. 19-20. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/april.pdf>.

TURK, Ana. Izpeljano je bilo usposabljanje v okviru projekta Krepitev mreže nevladnih organizacij izobraževanja starejših. V: *E-novičke Andragoškega centra Republike Slovenije*, april 2011, str. 14-15. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/april.pdf>.

TURK, Ana. Srečanje ekspertov Evropske komisije za izobraževanje starejših odraslih. V: *E-novičke Andragoškega centra Republike Slovenije*, junij 2011, str. 15. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/junij.pdf>.

TURK, Ana. Znaš, nauči drugega. V: *E-novičke Andragoškega centra Republike Slovenije*, september 2011, str. 10. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/september.pdf>.

TURK, Turk, Ana. Evropska komisija položila temeljni kamen letu dejavnega staranja in solidarnosti med generacijami. V: *E-novičke Andragoškega centra Republike Slovenije*, junij 2011, str. 15-16. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/junij.pdf>.

VOGEL, Milan. Bodi prostovoljec, spreminjaj svet. V: *Delo*, 22.1.2011.

ZAGMAJSTER, Margerita. O konferenci Znaš, nauči drugega. V: *E-novičke Andragoškega centra Republike Slovenije*, oktober 2011, str. 14. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/oktober.pdf>.

ZAVRL ŽLEBIR, Danica. Postali so zvesti varuhi muzejskih zbirk. V: *Ločanka*, december 2011, str. 32.

ZAVRL ŽLEBIR, Danica. Tudi starejši širijo obzorja. V: *Gorenjski glas*, december 2011.

ZGONIK, Alenka. Kar delajo prostovoljci bi sicer ostalo neopravljeno. V: *Delo, Sobotna priloga*, 3.12.2011, str. 17.

ZGONIK, Alenka. Ne pozabimo na znanje starejših. Intervju z Dušano Findeisen. V: *Nedelo*, 25.9.2011, str. 6.

ZGONIK, Alenka. Učim se računalništva, saj nepismena ne grem na oni svet. Intervju z Dušano Findeisen, V: *Vzajemnost*, september 2011, str. 17 – 20.

ZORKO MENCIN, Darja. Tehnicistična bolnišnica se spreminja v prostor umetnosti emocij in človečnosti. V: *E-informativno glasilo Andragoškega društva Slovenije*, april 2011, str.9. Dostopno na: <http://arhiv.acs.si/e-novicke/2011/april.pdf>.

ZUPAN, Špela. Svet gnete z rokami, Lučka Šičarov o svojem fantazijskem svetu. V: *Anja*, št. 12, 17.6.2011, str. 20.

ŽELEZNIK, Nevenka, STEINDL, Alenka, DOMA, Anton. Znaš, nauči drugega – za učenje ni nikoli prepozno. V: *Naša žena*, junij 2011, str. 15-19.

ŽELEZNIK, Nevenka. Ana Kranjc, andragoginja – Starejši za v koš?. V: *Obrazi*, 22.12.2011.

ŽELEZNIK, Nevenka. Babica na čakanju. V: *Vzajemnost*, september 2011, str. 26 – 27.

ŽELEZNIK, Nevenka. Prihaja čas metuzalemov«. V: *Naša žena*, april 2011, str. 12-15.

ŽELEZNIK, Nevenka. Univerza za tretje življenjsko obdobje na pragu 28. študijskega leta, Umetnostna zgodovina vodi. V: *Naša žena*, september 2011, str. 27.

ŽIŠT, Franja. Med živeti sam in biti osamljen je razlika. Intervju z Dušano Findeisen. V: *Zlata jesen*, 14.9.2011. Str. 20 – 21.

Rubrika U3 v reviji Vzajemnost, s katero imamo vzpostavljeno partnersko sodelovanje

FINDEISEN, D.: *Na pragu osemindvajsetega študijskega leta*. September 2011

FINDEISEN, D.: *Ugankarstvo mu je zlezlo pod kožo* Januar 2011.

GRMEK, I.: *Upokojitev je vnovični začetek*. Marec 2011

JARE, T.: *Prostovoljci v botaničnem vrtu*. Julij/avgust 2011

Klučar, N.: *Ne bojte se novega*. November 2011

MAJZELJ, M.: *Narava – znana neznanka v prirodoslovnem muzeju*. Oktober 2011

RADOJC, A.: *"Znaš, nauči drugega"*. Maj 2011

RADOJC, A.: *Nevladne organizacije za spodbujanje izobraževanja starejših*. Februar 2011

ŠANTEJ, A., FINDEISEN, D.: *Kulturni mediatorji ob bolnikih*. April 2011

ŠANTEJ, A.: *Prvi festival znanja in kulture*. December 2011

VODOPIVEC, M.: *Prostovoljno delo povezuje starejše*. Junij 2011

Radijske in televizijske oddaje

Arte TV, oddaja YOUROPE ARTE, 24. april 2011. Hoch lebt der Teamgeist. Slowenien: Teamwork zwischen Jung und Alt. <http://www.arte.tv/de/3851354,CmC=3851342.html>

Radio Gorenc, oddaja *Na poti uspeha*, 19. januar 2011. Sodelovala: Alijana Šantej
Teme: izobraževalne potrebe starejših so odraz družbenih sprememb, UTŽO omogoča starejšim vstop v javnost, nacionalna mreža slovenskih UTŽO. Novinarka: Martina Lah

POP TV, oddaja *24 ur ob enih*, 14. januar 2011

Sodelovala: Alijana Šantej. Teme: poslanstvo in program Univerze, izobraževalne potrebe starejših/motivi starejših za izobraževanje, demografske spremembe in podaljševanje delovne dobe, povezanost slovenskih univerz za tretje življenjsko obdobje. Novinar: Edi Pucer

Radio 94, Postojna, 25. maj 2011. Sodelovali: Ana Krajnc, Maja Vodopivec
Teme: ustanovitev nove UTŽO Postojna, zakaj izobraževanje v tretjem življenjskem obdobju, mreža UTŽO po Sloveniji, študijski krožki

Radio Slovenija 1, oddaja *Turbulenca*, 23. februar 2011
Sodelovala: Alenka Steindl. Tema: nova kariera po upokojitvi
Novinarka: Meta Ornik

Radio Slovenija 1, oddaja *Dobra dela*, 24. maj 2011
Sodelovale: Alenka Marinček (Botanični vrt Ljubljana), Olga Žvanut (vrtna prostovoljka), Tamara Jare
Tema: koncept vrtnih prostovoljcev na UTŽO, pomen izobraževanja za prostovoljno delo v vrtu. Novinar: Peter Močnik

Radio Slovenija 1, oddaja *Storž*, 7. september 2011. Pogovor z mentorji UTŽO v Ljubljani
Sodelovali: Alijana Šantej, dr. Damir Josipovič, Meri Avsenak Pogačnik, Neva Železnik.

Radio Slovenija 1, Oddaja *Storž*, 16. november 2011. Sodelovali: prof. dr. Ana Krajnc, Senka Hočevar Ciuha. Tema: Znaš, nauči drugega. Novinarka: Lucija Fatur

Radio Slovenija 3, Program ARS, Oddaja Petkov poudarek, 16. december 2011
Sodelovala: Doc. dr. Dušana Findeisen. Tema: Pomen znanja in izkušenj starejših, Kultura starejših, Festival znanja in kulture. Novinar: Janko Petrovec

Radio Sora, 12. december 2011. Oddaja o prvem mednarodnem festivalu znanja in kulture starejših. Sodelovala: Borjana Koželj, UTŽO Škofja Loka

Televizija Slovenija 1, oddaja *Dobro jutro*, 18. maj > Sodelovala: Alijana Šantej. Tema: stres ob upokojitvi. Novinarka: Daša Lamut

VAL 202, oddaja *Kulturne drobtinice*, 9. februar 2011
Sodelovala: Alenka Steindl. Tema: predstavitev knjige *Zgodbe iz maminega albuma*
Novinarka: Veronika Gnezda

Zgibanke in drugo promocijsko gradivo

Bračun Sova, Rajka. Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje, 2011 (zgibanka)

Bračun Sova, Rajka. The Slovenian Third Age University, 2011 (zgibanka)

Bizovičar, Maša, Radojc, Aleksandra. Kulturni mediatorji in učenje v muzejih, 2011 (zgibanka)

Findeisen, Dušana. Disleksija – življenje med genialnostjo in izločenostjo, 2011 (zgibanka)

Gubanc, Irena. Festival znanja in kulture v tretjem življenjskem obdobju, 2011 (plakat)

Jare, Tamara. Vrtni prostovoljci v botaničnem vrtu Ljubljana, 2011 (zgibanka)

Krajnc, Ana, SNT Slovenija. Znaš, nauči drugega, 2011 (plakat)

Radojc, Aleksandra. Razumevanje starejših odraslih, programiranje in izvajanja izobraževanja zanje, 2011 (zgibanka)

Šantej, Alijana, Findeisen, Dušana. Duševne stiske starejših in zdravila, 2011 (zgibanka)

Šantej, Alijana. Zgodbe iz maminega albuma, 2011 (zgibanka)

Šantej, Alijana, Findeisen, Dušana. Postanite kulturni mediator v bolnišnici, 2011 (zgibanka)

Šantej, Alijana, Findeisen, Dušana. Izobraževanje za/in prostovoljstvo na Univerzi za tretje življenjsko obdobje, 2011 (zgibanka)

Šantej, Alijana, Findeisen, Dušana. Vstopimo v središče družbenega dogajanja ... z izobraževanjem in prostovoljnim delom, 2011 (zgibanka)

Šantej, Alijana, Findeisen, Dušana. Izbirajmo preudarno, jejmo zdravo, 2011 (zgibanka)

PRILOGE

PRILOGA A

Finančno poročilo za leto 2011

PRIHODKI (v EUR)

A	Članarine	594.738
B	Dotacije MOL	9.800
C	Dotacije MDDSZ	25.474
D	Dotacije MŠŠ	17.000
E	Dotacije nacionalni projekt Krepitev mreže NVO izobraževanja starejših (MJU, ESS)	49.756
F	Dotacije projekt CVŽU LUR (MŠŠ, ESS)	12.554
G	Dotacije evropski projekti	10.643
H	Druge dotacije	5.973
I	Finančni prihodki	4.647
PRIHODKI SKUPAJ		730.585

ODHODKI (v EUR)

A	Stroški materiala	29.850
B	Stroški storitev	550.471
C	Stroški dela	130.569
D	Odpis vrednosti	3.608
E	Drugi odhodki iz dejavnosti	1.207
ODHODKI SKUPAJ		715.705
Presežek*		14.880

*Presežek prihodkov nad odhodki bomo namenili opremlenju nove računalniške predavalnice na Poljanski cesti 6.

PRILOGA B₁

Programi in število študijskih skupin po programih v treh letih

Študijski program	Število skupin		
	2009/10	2010/11	2011/12
Angleški jezik	81	80	79
Antropologija sanj	/	1	1
Astronomija	/	/	1
Arheologija	1	1	1
Babica in dedek za današnje čase	/	/	1
Človek in njegove pisave	2	2	2
Čudoviti svet ugank	1	1	1
Družine in kako v njih živimo	2	1	1
Etnologija	3	3	3
Filozofija	2	1	1
Francoski jezik	9	10	11
Geografija (slovenska, svetovna)	8	8	9
Himalajske kulture	/	/	1
Hortikultura	1	1	1
Italijanski jezik	22	21	20
Keramika	6	5	6
Kitajska kultura in umetnost	1	1	1
Kitajski jezik	1	2	2
Književnost	2	2	1
Komuniciranje in medsebojni odnosi	1	1	1
Kultura bivanja	2	/	/
Kultura obnašanja	1	1	/
Ljubljana, moje mesto - moj življenjski prostor	/	/	1
Matematika - del kulture in zgodovine človeka	/	1	1
Mediacija - ustvarjalna pot reševanja sporov	/	1	2
Medsebojni odnosi in sporazumevanje	6	6	5
Moji starši so stari	1	1	1
Narava - znana neznanka	1	1	1
Nemški jezik	26	21	19
Novinarstvo	1	1	1
Osnove botanike	/	/	1
Pametno z denarjem	/	1	1
Program za varovanje zdravja	1	1	1
Psihologija osebnosti	6	6	4
Računalništvo	27	25	21
Rad(-a) imam gledališče	1	1	1
Restavratorstvo	2	1	1
Ruski jezik (in književnost)	4	4	4
Slovenski prostor skozi zgodovino	/	/	1
Slikarstvo	15	13	13
Spoznavajmo svoje mesto in domovino	1	1	1
Spoznavanje klasične glasbe	1	1	1
Svetovne religije in verstva	1	1	1
Španski jezik	11	12	12
Umetnost pripovedovanja	1	1	1
Umetnostna zgodovina	37	38	37
Ustvarjalno pisanje	/	/	1
Vrtna umetnost in oblikovanje vrtov	/	/	2
Zgodovina (slovenska, svetovna)	13	14	14

Število skupin skupaj:	306	294	293
Število vpisanih skupaj:	3281	3387	3428
Udeležba skupaj:	4849	4739	4888

Podatki so zajeti na dan 30. december 2011.

PRILOGA B₂

Izobraževalni programi, stevilo študijskih skupin po programih v študijskem letu 2011/2012

IZOBRAŽEVALNI PROGRAM	ŠTEVILO SKUPIN
UMETNOSTNA ZGODOVINA	37
ZGODOVINA (SLOVENSKA IN SVETOVNA)	14
SLOVENSKI PROSTOR SKOZI ZGODOVINO	1
ETNOLOGIJA	3
ANTIČNA ZGODOVINA IN ARHEOLOGIJA	1
FILOZOFIJA	1
ANTROPOLOGIJA SANJ	1
SPOZNAJMO SVOJE MESTO IN DOMOVINO	1
KITAJSKA KULTURA	1
HIMALAJSKE KULTURE	1
GEOGRAFIJA (SLOVENSKA IN SVETOVNA)	9
LJUBLJANA, MOJE MESTO – MOJ ŽIVLJENJSKI PROSTOR	1
RESTAVRATORSTVO PREDMETOV	1
RAD(-A) IMAM GLEDALIŠČE	1
KNJIŽEVNOST	1
USTVARJALNO PISANJE	1
NOVINARSTVO	1
SPOZNAVANJE GLASBE	1
PSIHOLOGIJA OSEBNOSTI	4
MEDSEBOJNI ODNOSI IN SPORAZUMEVANJE	5
DRUŽINE IN KAKO V NJIH ŽIVIMO	1
MOJI STARŠI SO STARI – KRITIČNA GERAGOGIKA	1
BABICA IN DEDEK ZA DANAŠNJE ČASE	1
MEDIACIJA – USTVARJALNO REŠEVANJE SPOROV	2
PAMETNO Z DENARJEM	1
MATEMATIKA KOT DEL KULTURE IN ZGODOVINE	1
KOMUNICIRANJE IN MEDSEBOJNI ODNOSI	1
UMETNOST PRIPOVEDOVANJA	1
SVETOVNE RELIGIJE IN VERSTVA	1
NARAVA: ZNANA NEZNANKA	1
HORTIKULTURA	1
VRTNA UMETNOST IN OBLIKOVANJE VRTOV	2
OSNOVE BOTANIKE	1
ASTRONOMIJA	1
RAČUNALNIŠTVO	21
PROGRAM ZA VAROVANJE ZDRAVJA	1
ČLOVEK IN NJEGOVE PISAVE	2
ČUDOVITI SVET UGANK	1
KERAMIKA	6
SLIKARSTVO	13

RUSKI JEZIK	4
FRANCOSKI JEZIK	11
ITALIJANSKI JEZIK	20
ŠPANSKI JEZIK	12
ANGLEŠKI JEZIK	79
NEMŠKI JEZIK	19
KITAJSKI JEZIK	2
SKUPAJ	293
Število starejših študentov	3428
Udeležba	4888

PRILOGA C

Zaposleni in zunanji sodelavci Društva v letu 2011. Člani upravnega in nadzornega odbora

V letu 2011 so bili v društvu štirje zaposleni, od tega trije za polni delovni čas in eden za polovični delovni čas.

Alijana Šantej, prof. ped.
Vodja Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani

Maša Bizovičar, univ. dipl. etn. in kult. antr., prof. um. zgod.
Vodja projektov in izobraževalnih programov

Senka Hočevar Ciuha, univ. dipl. ped. in soc. kulture
Koordinacija izobraževalnih programov, obračuni in evidence

Aleksandra Radojc, univ. dipl. soc.
Koordinator projektov

Ob njih so delovali zunanji sodelavci

Prof. dr. Ana Krajnc
Predsednica Društva za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje,
predsednica Sveta slovenskih univerz za tretje življenjsko obdobje

Doc. dr. Dušana Findeisen
Predstojnica Inštituta za razvoj in raziskovanje izobraževanja

Maja Vodopivec, univ. dipl. soc. pedagoginja
Vodja projektov in izobraževalnih programov

Tamara Jare
Inštitut za razvoj in raziskovanje izobraževanja
Strokovna sodelavka v projektih

Mag. Majda Ažman Bizovičar, prof. angl. in fr.
Strokovna sodelavka v projektih

Organi Društva

Organi Društva so:

- ❖ Zbor članov
- ❖ Upravni odbor
- ❖ Predsednik/ca
- ❖ Nadzorni odbor

Zbor članov je najvišji organ, ki ga sestavljajo vsi redni člani Društva.

Upravni odbor je izvršilni in najvišji strokovni organ Društva.

Upravni odbor vodi **predsednica** prof. dr. Ana Krajnc, ki je hkrati tudi predsednica Društva,

Upravni odbor ima sedem članov:

- ❖ Prof. dr. Ana Krajnc, predsednica
- ❖ Doc. dr. Dušana Findeisen, članica
- ❖ Tanja Šulak, članica
- ❖ Alijana Šantej, članica
- ❖ Maša Bizovičar, članica
- ❖ Maja Furlan, članica
- ❖ Boža Bolčina, članica.

Nadzorni odbor izvaja nadzor nad razpolaganjem s premoženjem Društva ter nad finančnim in materialnim poslovanjem Društva.

Nadzorni odbor ima tri člane:

- ❖ Marko Živec, predsednik
- ❖ Majda Ažman, članica
- ❖ Marija Močnik, članica

PRILOGA D

Mentorji (po abecednem vrstnem redu naziva študijskega krožka) in animatorji v študijskem letu 2011/2012

V letu 2011 je z Univerzo sodelovalo skupno 121 mentorjev (zajeti so mentorji v št. letu 2010/2011 in št. letu 2011/2012).

Mag. Majda Ažman Bizovičar	Angleški jezik
Milojka Dunja Babšek Valentinčič	Angleški jezik
Saša Chen	Angleški jezik, Kitajska kultura, Kitajski jezik
Vesna Dakić	Angleški jezik
Urška Drobnič	Angleški jezik
Mag. Soča Fidler	Angleški jezik
Doc. dr. Dušana Findeisen	Angleški jezik, Moji starši so stari
Peter Gorjup	Angleški jezik
Mag. Veronika Gračner	Angleški jezik
Mag. Vedrana Grisogono Nemeš	Angleški jezik
Stanislava Jelenc	Angleški jezik
Margareta Jurišič	Angleški jezik
Majda Danica Kolšek	Angleški jezik
Vladimira Koren	Angleški jezik
Robert Kukovec	Angleški jezik
Mag. Apolonija Lavrenčič Špegel	Angleški jezik
Biserka Luznar Dobernik	Angleški jezik
Majda Rakočević	Angleški jezik, Nemški jezik
Nevenka Seliškar	Angleški jezik
Neva Sosič	Angleški jezik, Kultura obnašanja
Janja Šega	Angleški jezik
Marinka Šegula	Angleški jezik
Marjeta Tadel Sušnik	Angleški jezik
Henrika Škrli	Angleški jezik
Nataša Tomažević	Angleški jezik
Maja Marija Vidmar	Angleški jezik
Mag. Senka Šifkovič Vrbica	Antropologija sanj
Vesna Merc	Antična zgodovina in arheologija
Zorko Vičar	Astronomija
Andreja Kotnik Trček	Babica in dedek za današnje čase
Marija Močnik	Človek in njegove pisave
Štefan Markovič	Čudoviti svet ugank
Dr. Zdravko Lavrič	Družine in kako v njih živimo
Sonja Kogej-Rus	Etnologija
Dušica Kunaver	Etnologija: po sledih ljudskega izročila
Janja Žagar	Etnologija slovenskih pokrajin
Tomaž Herga	Filozofija
Marija Cizelj	Francoski jezik, Španski jezik
Alenka Kolman Kavčič	Francoski jezik, Angleški jezik
Prof. dr. Vladimir Pogačnik	Francoski jezik

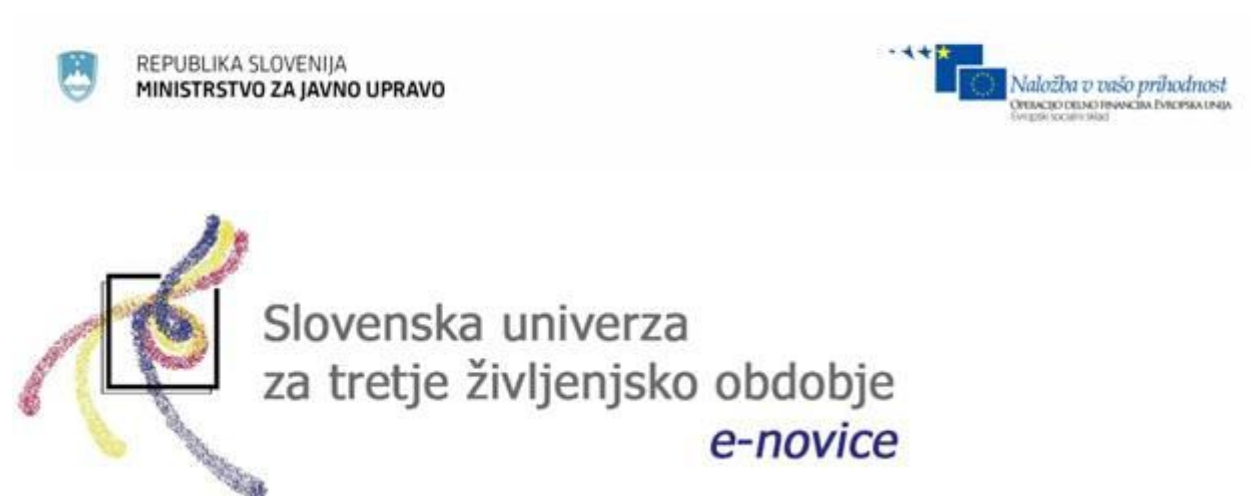
Jasna Senčar Baldeck	Francoski jezik
Nataša Helena Tomac	Francoski jezik, Italijanski jezik
Adica Jamnišek	Geografija
Dr. Boštjan Kerbler	Geografija
Prof. dr. Jurij Kunaver	Geografija
Lea Nemec	Geografija
Ivo Petrič	Glasbena umetnost
Maša Gedrih	Himalajske kulture
Dr. Kristina Ugrinovič	Hortikultura
Maja Zakotnik	Hortikultura
Suzana Breclj	Italijanski jezik
Irena Čičmir Vestič	Italijanski jezik
Katarina Koren	Italijanski jezik
Valerija Mikota	Italijanski jezik
Nina Miri	Italijanski jezik
Silva Praprotnik Gomzi	Italijanski jezik
Mag. Vera Vetrih	Italijanski jezik
Mateja Zupančič	Italijanski jezik
Lučka Šičarov	Keramika
Milena Markič	Književnost
Andrijan Lah	Književnost
Doc. dr. Tadej Praprotnik	Komuniciranje in medsebojni odnosi
Darka Hvastija	Matematika kot del kulture in zgod. človeka
Jasna Tepina	Mediacija-ustvarjalna pot reševanja sporov
Prof. dr. Ana Krajnc	Medsebojni odnosi
Tanja Šulak	Medsebojni odnosi
Dr. Staša Tome	Narava – znana neznanka
Ema Andoljšek	Nemški jezik
Vida Danica Belšak	Nemški jezik
Viljemina Djukić	Nemški jezik
Vida Hus-Harb	Nemški jezik
Tomaž Andrej Kobe	Nemški jezik
Adriana Kozamernik Jukić	Nemški jezik, Kitajski jezik
Stanislava Petrišič	Nemški jezik
Lidija Sarič	Nemški jezik
Marjeta Bibijana Savnik Tuma	Nemški jezik, angleški jezik
Nikolaja Valjavec	Nemški jezik, angleški jezik
Kristina Velkaverh	Nemški jezik
Neva Železnik	Novinarstvo
Mag. Mateja Bitenc	Pametno z denarjem
Barbara Babnik-Šebenik	Program za varovanje zdravja
Mag. Jožef Kukman	Program za varovanje zdravja
Zdenka Peloz	Psihologija osebnosti: transakcijska analiza
Marija Skarza Žerovnik	Psihologija
Ljubomir Zidar	Restavracijsko
Alla Gorše	Ruski jezik
Tjaša Pavšič Klasinc	Ruski jezik

Todorče Atanasov	Slikarstvo
Matej Bizovičar	Slikarstvo
Tjaša Celestina	Slikarstvo, Rad(-a) imam gledališče
Mag. Miran Erič	Slikarstvo
Simon Hostnik	Slikarstvo
Duša Jesih	Slikarstvo
Marjeta Korbar	Slikarstvo
Nives Palmić	Slikarstvo
Mag. Boštjan Plesničar	Slikarstvo
Janez Zalaznik	Slikarstvo
Mag. Olga Paulič	Spoznavajmo svoje mesto in domovino
Irena Žužek	Svetovne religije in verstva
Tamara Burmicki	Španski jezik
Gloria Victoria Luna Saavedra	Španski jezik
Erika Zorko Müller	Španski jezik
Rajka Bračun Sova	Umetnostna zgodovina
Maja Čebašek	Umetnostna zgodovina
Mag. Andrej Doblehar	Umetnostna zgodovina
Janez Jeromen	Umetnostna zgodovina
Milena Kožuh	Umetnostna zgodovina
Mag. Ana Kocijančič	Umetnostna zgodovina
Katarina Mohar	Umetnostna zgodovina
Donovan Pavlinec	Umetnostna zgodovina
Lea Rigler	Umetnostna zgodovina
Barbara Savenc	Umetnostna zgodovina
Mag. Irena Šterman	Umetnostna zgodovina
Izr. Prof. Tomaž Gubenšek	Umetnost pripovedovanja
Mag. Mateja Mahnič	Ustvarjalno pisanje
Andrej Hren	Vrtna umetnost in oblikovanje vrtov
Tatjana Bradeško	Zgodovina
Ana Jevševar	Zgodovina
Miloš Mahorčič	Zgodovina
Dr. Boštjan Plut	Zgodovina
Dr. Maja Žvanut	Zgodovina

Animatorji

Pri izvajanju temeljnega programa Univerze za tretje življenjsko obdobje v študijskem letu 2011/12 je v decembru 2011, ko so bili zajeti podatki, ki so predmet tega prikaza, sodelovalo 293 prostovoljcev animatorjev– izbranih slušateljev v študijskih skupinah.

PRILOGA E
Primer številke elektronskih novic

Spremljajte nas na Facebook-u: UTŽO

Ura je navita. Foto Miklavž Čuk, 2011

Uro smo navili na novo, osemindvajseto študijsko leto

Ljubljana, september - oktober 2011

Začetek študijskega leta smo pospremili z obsežno javno kampanjo, z razpravami o pomenu izobraževanja starejših za starejše in družbo, o stereotipih o starejših, o tem, kako se starejši učijo, o dejavnem staranju, o novih programih, o mreži *Znaš, nauči drugega* itd. In koliko se vas je vpisalo? Naši svetovalci so sprejeli in so svetovali več kot 900 novim vpisnikov, od tega je bilo več kot 450 prvič vpisanih in približno 15 % moških. Izobraževanje se demokratizira! Približno enak je delež tistih z zaključeno srednjo šolo in tistih z višjo in visoko izobrazbo. Manj pa je, razumljivo, vpisnikov z nižjo izobrazbo in onih z magisterijem in doktoratom znanosti. Poseben čar izobraževanja za tretje življenjsko obdobje je morda prav v tem, da programi rastejo iz potreb in želja študentov, iz njihovega izkustvenega znanja, zato dosežena formalna izobrazba ni nujno odločujoča. Prijateljstva se lahko stkejo v tem obdobju med zelo različnimi ljudmi. **Zahvaljujemo se Evropskemu socialnemu skladu in Ministrstvu za šolstvo in šport RS za podporo svetovalnim dejavnostim.**

Dvakrat v družbi s Trubarjem

Ljubljana, oktober 2011

Študijska skupina *Spoznajmo svoje mesto in domovino* mentorice mag. *Olge Paulič* z UTŽO Ljubljana je v Cankarjevem domu in v Trubarjevi hiši literature predstavila svoje odkrivanje Trubarja. Gre za projektni način učenja.

Samostojna razstava dobrotelnih stvaritev

Ljubljana, 10. oktober 2011

Punčka iz cunj je izobraževalno prostovoljska dejavnost UTŽO sodelovanju z UNICEF-om. Članice študijske skupine so z razstavo svojih stvaritev počastile praznik Četrtna skupnosti Ljubljana - Center.

Kaj storiti, če si študent prisvoji socialni prostor? Novo izobraževanje mentorjev

Grosuplje, 17. oktober 2011

Doc. dr. Nives Ličen je zbrane vodila v razmišljanje o življenjskih zgodbah krajanov in o pomenu teh zgodb za razvoj in dokumentiranje življenja kraja. *Doc. dr. Marko Radovan* je približal občinstvu diskusijsko metodo, temeljno metodo v izobraževanju odraslih. Kaj storiti, kadar diskusija zdrkne z vajeti? Kaj storiti, če si kdo prisvoji socialni prostor in drugim ne pusti do besede? Ta in druga vprašanja so postavljali novi in stari mentorji izobraževanja starejših. *Dušana Findeisen* je odprla večno temo o primitivnih kognitivnih shemah, kakršne so stereotipi o starejših. **Za podporo se zahvaljujemo MJU in Evropskemu socialnemu skladu.**

Paul Cezanne: Tihožitje: vrč in sadje

Izbirajmo preudarno, jejmo zdravo

Ljubljana, 18. oktober 2011

Skozi leto se bo na UTŽO v Ljubljani zvrstil cikel predavanj s skupnim naslovom: *Izbirajmo preudarno, jejmo zdravo; varno ravnanje z živili: od izbire do zaužitja*. Prvo predavanje asist. dr. Tanje Pajk Žontar je imelo naslov *Zakaj zdrava in uravnotežena prehrana v poznejših letih življenja?* Če je družba bogata, ponuja vrsto prehranskih proizvodov, ki nam lahko omogočijo, da se prehranjujemo uravnoteženo. Kljub obilici hrane pa smo nemalokrat podhranjeni ali slabo prehranjeni; uživamo preveč slabih maščob, preveč slabih sladkorjev, preveč kalorij naenkrat ali uživamo hrano brez prehranske vrednosti. Naslednje predavanje bo 8. novembra ob 13.30 v Slomškovi dvorani UTŽO, Poljanska c. 6 Ljubljani. **Zahvaljujemo se Ministrstvu za zdravje za podporo.**

V tretjem gre rado, film producentov Andragoški center Slovenije in RTV Slovenija

Ljubljana, 19. oktober, 2011

Marko Živec, študent na UTŽO Ljubljana in Dušana Findeisen sta se udeležila predstavitve filma *V tretjem gre rado* (avtorice Borke Kucler, producentov ACS in RTV Slovenija). V filmu o dejavnem staranju spregovorijo predvsem starejši sami, pa tudi predstavniki Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje, Inštituta Antona Trstenjaka, Zveze društev upokojencev, Zavoda za zaposlovanje. O upravljanju s starostjo (age menedžment), novem študijskem programu Ekonomske fakultete, je spregovoril dr. Vlado Dimovski. Film si boste kmalu lahko sposodili v knjižnici UTŽO v Ljubljani.

Disleksija: življenje med genialnostjo in izločenostjo

Ljubljana 19. oktober 2011

Prof. dr. Ana Krajnc je otvorila izobraževalni cikel »Disleksija: življenje med genialnostjo in izločenostjo« z uvodnim predavanjem na temelju svoje obširne raziskave o disleksiji pri odraslih. Cilj, ki smo si ga zadali, je usposobiti starejše študente za razumevanje in obvladovanje tega pojava. Nekateri si želijo razložiti sebe, nekateri so bili učitelji, pa jih je zgodaj pričelo zanimati to vprašanje, nekateri želijo pomagati vnukom, vsi pa se bodo usposobili za prostovoljno delo s tistimi, ki potrebujejo pomoč. Zgodnje odkritje disleksije je pomembno, pa tudi, če je pozno, pomaga, da si utrdimo samozavest. **Zahvaljujemo se Ministrstvu za šolstvo in šport RS za podporo.**

UTŽO ni storitev, je način življenja

Ljubljana 20. september in 12. oktober 2011

Alijana Šantej je nove mentorje in animatorje na dveh ločenih srečanjih uvedla v novo študijsko leto. Med vprašanji novih mentorjev je bilo tudi »Koliko naj povem o sebi?« Carl Rogers, ameriški humanistični psiholog v svojem delu »On becoming a person« (slov. »Kako postati osebnost«) pove, da takojšnje razkritje samega sebe odpre pot učenju in odnosom. Srečanje z novimi animatorji pa je bilo namenjeno temu, da se spoznajo z nekaterimi načeli UTŽO: družbeno poslanstvo, samo-organiziranost, so-odgovornost, so-ustvarjanje univerze in vsega, kar se tu dogaja, pa tudi spoštovanje dela in hotenj verige predhodnikov. Porabniški duh ne spada na UTŽO.

Prostovoljci (in vitezi) dolge mize

Ljubljana, 21. oktober 2011

Prostovoljci, ki so podprli dejavnosti vpisa (vpis, svetovanje, animacija, javna kampanja) v 28. študijsko leto UTŽO v Ljubljani, so svoje misli in izkušnje izmenjali med seboj in z

zaposlenimi ob tradicionalnem skupnem kosilu. »Zadovoljni smo«, so dejali, »da smo študenti in svetovalci hkrati, da tako lahko predamo ne le informacije, marveč tudi svoje občutke novim vpisnikom.« *Alijana Šantej* je poudarila posebne prispevke slehernega med njimi. Bila pa je to tudi priložnost, kjer smo kovali načrte za prihodnost.

Utrinek s posveta. Foto: Aleksandra Radojc

V Slomškovi dvorani UTŽO se je odvijal dialog državljanov

Ljubljana, 25. oktober 2011

V okviru projekta *Krepitev mreže NVO izobraževanja starejših* so se zvrstila krajša predavanja o nevladni organizaciji in zagovorništvu (Goran Forbici, direktor CNVOS) in srečanje predstavnikov nevladnih organizacij z *Emo Perme*, vodjo Sektorja za izobraževanje odraslih na MSŠ. Srečanje je moderirala *Ana Krajnc*. Odprla so se številna vprašanja; kako črpati sredstva iz Evropskega operativnega programa za razvoj človeških virov in iz slovenskega integralnega proračuna, pa tudi regijske sredstva (Lili Mahne) iz Regionalnega sklada, ki naj 20% sredstev nameni civilni družbi. Tretjino sredstev za izobraževanje odraslih naj bi prispevali posamezniki, tretjino država, tretjino občina; *naj* bi bilo pravilo. V dialogu udeleženi državljani so predlagali uvedbo *računovodstva prostovoljnega dela*, tako, da bi se prostovoljno delo štelo kot vložek nevladne organizacije. Zakon o prostovoljstvu to že omogoča, je povedal Goran Forbici. *Maša Bizovičar* je predstavila rezultate evalvacije, ki je bila opravljena pri v mrežo vključenih nevladnih organizacijah. Vprašalnik je pokazal, da si članice mreže želijo predvsem skupnih projektov, še več svetovanja, informacijske podpore in pomoči. *Dušana Findeisen* je skupaj z navzočimi državljani oblikovala priporočila, pobude za Nacionalno resolucijo o programu izobraževanja odraslih, ki je prav zdaj v pripravi. **MJU in ESS se zahvaljujemo za sofinanciranje tega srečanja in projekta.**

Razširjena seja Sveta mreže Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Ljubljana, 25. oktober 2011

Bilo je to srečanje predstavnikov slovenskih UTŽO, na katerem se je poleg formalnega dela, ki ga je vodila prof. dr. *Ana Krajnc*, predsednica sveta, odvil še tisti pomembnejši, kjer so o svojih izkušnjah spregovorili udeleženci. Mentorica *Milojka Babšek Valentinčič* je predstavila svojo udeležbo v projektu 18 let - avdiovizualno izobraževanje v Bristolu, skupaj s študentko *Majdo Kohne* pa še sodelovanje njune študijske skupine z irskimi organizacijami prostovoljnega dela. *Tamara Jare* je navzoče navdušila za študij naravoslovja in uvajanje prostovoljstva v botanične vrtove. *Borka Kucler* (ACS) je predstavila film o dejavnem staranju »V tretjem gre rado«. Napovedali smo tudi prihajajoči 1. mednarodni festival: Znanje in kultura v tretjem življenjskem obdobju v Škofji Loki.

**Študijski krožek Poteze je razstavljal v sprejemni dvorani Slovenskih železnic
Ljubljana, oktober 2011**

Pod vodstvom mentorja *Simona Hostnika* so člani njegove slikarske študijske skupine vihteli čopič, stvaritve pa mesec dni razstavljali v avli Slovenskih železnic.

Napovedujemo, vabimo

8. november 2011 ob 13.30, UTŽO, Poljanska c. 6, Slomškova dvorana, pritličje levo. Novo predavanje iz cikla Izbirajmo preudarno, jejmo zdravo »Ali dobimo z uživanjem sadja in zelenjave dovolj vitaminov.« Prijave: maja.vodopivec@guest.arnes.si ali tel. 01 433 20 90.

13. december 2011, Kristalna dvorana Škofja Loka

Prvi mednarodni festival: Znanje in kultura v tretjem življenjskem obdobju v Škofji Loki.

Širimo obzorja, združujemo ljudi.

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Če besedilo ni oblikovano in slik ne vidite, pritisnite na Pogled ali View in nato HTML.

Spletne novice slovenskih univerz za tretje življenjsko obdobje ureja Dušana Findeisen.
Če novic ne želite več prejemati, to sporočite na naslov univerza3@siol.net